

VERKEN KRIG ELLER FRED

EGYPTS ROLLE I SPILLET OM KRIG OG FRED I MIDTØSTEN FRA 1949
TIL 1956

Ingeborg Guttormsgaard Engh

Høst 2010

Masteroppgave, Historie

Institutt for arkeologi, konservering og historie (IAKH)

Universitetet i Oslo

Bilder på forsiden:

Ben-Gurion Leser opp Israels seyvstendighetserklæring i 1948: http://www.zionism-israel.com/his/Israel_war_independence_1948_timeline.htm (oppsøkt: 07.11.10)

Nasser og Naguib i Kairos gater: <http://www.sis.gov.eg/VR/nasser/html/public.htm> (oppsøkt: 07.11.10)

Egypt og Israel signerer våpenstillstandsavtalen i 1949: <http://www.library.ucla.edu/bunche/palestine.html> (oppsøkt: 07.11.10)

Nasser og Nutting signerer den britisk-egyptiske avtalen i 1954: http://www.bbc.co.uk/history/british/modern/suez_01.shtml (oppsøkt: 07.11.10)

Verken Krig eller Fred

Egypt's Rolle i Spillet om Krig og Fred i Midtøsten fra 1949 til 1956

Ingeborg Guttormsgaard Engh

Masteroppgave ved Institutt for arkeologi, konservering
og historie.

UNIVERSITETET I OSLO

11.11.10

TAKK TIL...

Jeg må få begynne å takke min far, Øivind Engh, for at jeg fikk være med til de palestinske områdene i 2001. Denne turen var starten på et gryende engasjement for regionen, og var medvirkende for at jeg, noen år senere, begynte på Midtøsten-studier ved Universitetet i Bergen. Under hele min studietid, i Bergen og senere i Oslo, har han, sammen med min mor, Ingerid Guttormsgaard, vist meg støtte og inspirert til reiseglede og nysgjerrighet. Dette grunnlaget, i tillegg til en god dose omsorg og kjærlighet, har ført til at jeg tør å stå på egne ben og stille spørsmål til den verden vi lever i. I tillegg en stor takk til mamma for utallige gjennomlesinger av mine oppgaver og for å være min klippe gjennom mange år.

Jeg må også få takke mine tidligere professorer ved Universitet i Bergen. Spesielt Anne K. Bang for å ha inspirert meg til å blande studier med lidenskap. Dette var en stor grunn til at jeg gikk tilbake til skolebenken.

På masterstudiet ved Universitet i Oslo går en stor takk til min veileder Hilde Henriksen Waage for å ha vist en tålmodighet og et engasjement som vanskelig kan sammenlignes. Det var nok et lettelses sukk for oss begge når jeg, i Hildes ord, ”så lyset”. Tusen takk for all hjelp, tips, timer med gjennomlesing og støtte. En stor takk går også til Jørgen Jensehaugen for gjennomlesinger. I tillegg rettes en takk til ”fredsgruppa”, som har møttes jevnlig på Hildes initiativ. Jeg har fått god hjelp av dere alle, i tillegg til at jeg har lært mye av å kommentere deres oppgaver. Møtene våre har alltid vært to timer å glede seg til. En spesiell takk går til Anders Grini Hamre. Takk for alle korrekturlesinger, diskusjoner, datahjelp og din positive natur. Den er til inspirasjon.

Jeg vil også takke Anna Guttormsgaard Engh og Harald Haugerud for å ha vist en utrolig tålmodighet og en evne til å få meg til å stå-på-videre. En stor takk går også til Janne Heitun Kvale for korrekturlesing, telefonsamtaler, og alle de kveldene over et glass vin og en god latter. Ellers takk for all den støtte og interesse venner og familie har vist meg. Dere er alle helt uuværlig.

Til sist må jeg få takke min samboer og forlovede, Simen Skulstad Austrått. Du og jag.

Ingeborg Guttormsgaard Engh, Oslo 15.11.10

INNHold

<i>Takk til...</i>	<i>i</i>
<i>Innhold...</i>	<i>iii</i>
Kapittel 1	1
INNLEDNING	1
Meglingsteori	4
Litteratur	6
Kilder	8
Kapittel 2	10
”EGYPT HAS TRADITIONALLY <i>BEHAVED</i> AS THE LEADER OF THE ARAB WORLD.”	10
Suezkanalen	11
Uro i Egypt	13
Ny tid med nye spillere: Den kalde krigens trusselbilde	15
Etableringen av Israel	17
Våpenstillstandsavtalen anno 1949	19
En ny realitet	21
Kapittel 3	24
”JEG STÅR MOT MIN BROR. MEN JEG STÅR SAMMEN MED MIN BROR MOT MIN FETTER”.	24
Egypt mot stupet?	25
PCCs første år	27
<i>Beirut</i>	28
<i>Lausanne</i>	29
<i>Gazastripen. En egyptisk strategi?</i>	30

<i>Lausanne som skalkeskjul</i>	33
1950.....	36
<i>Fellesskapet</i>	37
Den amerikanske politikken i Midtøsten	38
Suezkanalen.....	39
Egypt- en nøkkelrolle	40
Kapittel 4	41
“HASTE IS OF THE DEVIL”	41
Revolusjon i Egypt	42
Kommunikasjon mellom Egypt og Israel.....	44
<i>Paris-kanalen</i>	44
1953: Utvidet kontakt.....	47
Utenriksminister Dulles reiser til regionen	51
Kontinuitet og konsolidering.....	52
Kapittel 5	54
“WE WILL NOT NEGOTIATE IN THE SHADDOWS OF THE GALLOWS.”	54
Egypt innenrikspolitisk	55
Grensesituasjonen.....	58
Konsekvenser av den britisk-egyptiske avtalen	60
<i>Operasjon Susannah og Bat Galim</i>	61
<i>Paris-kanalen og Maurice Orbach</i>	62
Vendepunkter	66
<i>Regionspolitikk</i>	67
<i>Operasjon Black Arrow</i>	68
Begynnelsen på slutten?	69
Kapittel 6	72
“I’M NOT ACTING, I’M REACTING”	72

Egyptys politiske prioriteringer	73
Alpha-planen	74
Elmore Jackson	79
Våpenavtale og Guildhall	81
Operasjon Gamma	83
Operasjon Omega	86
De siste initiativene	87
Opptakten til krig	90
Kapittel 7	92
KONKLUSJON	92
Egyptys innenrikspolitiske forhold	92
”Den arabiske enhet”	95
Prioriteringer og taktikk	97
Vesten	99
Krig, fred eller status quo?	100
KART	102
BIBLIOGRAFI	104
Sekundærlitteratur	104
Tidligere masteroppgaver	106
Memoarer og biografier	106
Trykte primærkilder	107
Aviser/Journaler/Artikler	110
Internett	110
Kart	113
Bilder	114

Kapittel 1

INNLEDNING

---

7. januar 1949 var den første krigen mellom Israel og de omliggende arabiske landene over.¹ De møttes til våpenstillstandsavtaler på øya Rhodos, under ledelse av FNs meglingsmann. Som det første av de arabiske landene, undertegnet Egypt en våpenstillstandsavtale med Israel 24.februar.² Denne våpenstillstandsavtalen ble tolket svært ulikt av de to landene, noe som ga grunnlag for fortsatt konflikt mellom Egypt og Israel. Den interne politiske situasjonen i Egypt var samtidig svært ustabil på grunn av et politisk styre svekket av indre maktkamp mellom kong Faruk, statsminister Nahas Pasha og Storbritannia, som hadde vært i landet siden 1882.³ Mangelen på lederskap, vedvarende britisk tilstedeværelse og det sviende nederlaget som hadde vært resultat av beslutningen om å sende egyptisk styrker til krig, tross advarsler om manglende utstyr og kompetanse, forsterket den interne misnøyen. 23. juli 1952 gjennomførte en gruppe offiserer statskupp, og året etter ble monarkiet avskaffet. Det politiske lederskapet ble skiftet ut, og en helt ny, utenriks- så vell som innenrikspolitikk ble utformet. Omverden måtte forholde seg til et lederskap som stadig ble sterkere internt og regionalt, og som ønsket å markere Egypts uavhengighet og maktposisjon.⁴

En rekke offisielle, men også uoffisielle og hemmelige forsøk på dialog og forhandlinger fant sted mellom Egypt og Israel fra 1949 til 1956. I 1951 uttalte Israels statsminister, David Ben-Gurion, et ønske om en fredsavtale med Egypt og dermed et endret israelsk fokus fra Jordan

---

¹ De arabiske landene som angrep var Egypt, Jordan, Syria, Libanon og Irak. Krigen endte med arabisk nederlag. Avi Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World* (London: Penguin Books, 2000), s.34,41.

² Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.41.

³ Kong Faruk I: (Farouk/Faruq) Han tok over tittelen etter sin far kong Fuad da han døde i 1936. Han var relativt populær blant befolkningen, men mistet mye støtte grunnet korrupsjonsanklager og missnøye i de senere år, spesielt fra de militæres rekker. http://www.snl.no/Farouk_1 (opp søkt: 05.11.10); Nahas Pasha: (Mustafa al-Nahhas). Han var den ledende politiske figuren i Egypt frem til revolusjonen. Han var leder for det nasjonalistiske Wafd-partiet og statsminister fem ganger: i 1928 (avsatt av daværende kong Fuad), 1929-1930 (gikk av som protest mot kong Fuads maktgrunnlag), 1936-1937(avsatt av nye kong Faruk grunnet uenighet over kongens maktgrunnlag), 1942-1944 (innsatt av britisk samarbeid og avsatt av kong Faruk da britene sluttet å støtte al-Nahhas) 1950-1952 (samarbeid med kong Faruk ved innsettelse og avsatt av kong Faruk to år senere). <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/401766/Mustafa-al-Nahhas-Pasha> (opp søkt: 05.11.10)

⁴ William L. Cleveland, *A History of the Modern Middle East* (Boulder, Colo.: Westview, 2000), s.293-95.; Arthur Goldschmidt, *Modern Egypt: The Formation of a Nation-State* (Boulder, Colo.: Westview Press, 2004), s.93-94.; Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.41-42.

til Egypt.⁵ Han fryktet at en avtale med Jordan kunne spolere en eventuell avtale med Egypt og hevdet at en avtale med Egypt ville forbedre Israels forhold til hele den arabiske og islamske verden.⁶ Ben-Gurion mente at Egypt var det landet som hadde lederposisjonen i Midtøsten, og som dermed kunne enten forsterke eller forverre en fredsvilje. Ben-Gurion var raskt ute med å gratulere det nye styret i Egypt etter revolusjonen, med håp om å opprette gode samarbeidsrelasjoner mellom Israel og Egypt. Egypt var ingen passiv spiller i forsøkene på å opprette denne kontakten mellom de to naboene. Men Egypts ledere måtte i større grad enn Israel holde alle slike forsøk strengt hemmelig. En avtale med Israel, den offentlig uttalte fienden, ville ikke bare betydd politisk selvmord internt i Egypt, men det ville satt landets integritet og anseelse ovenfor de andre arabiske landene på spill. Tross dette fortsatte Egypts ledere den hemmelige kontakten med Israel. Dette gjorde egyptiske myndigheter gjennom å ta egne initiativ, men også ved at de ikke umiddelbart avviste israelske forslag til dialog.

Egyptys interne politiske situasjon påvirket sterkt i hvilken grad, og hvordan, Egypts ledere forholdt seg til Israel. I tillegg til den interne politiske situasjonen ble Egypt påvirket av regionale og globale faktorer. Regionalt var det en pågående kamp om hegemoniet i Midtøsten. Egypt måtte spille sine kort riktig, for ikke å miste den posisjonen landet hadde i regionen. På det globale planet ble USA en stadig viktigere brikke i Midtøsten. Maktgrunnet til den gamle kolonimakten Storbritannia var svekket. Den kalde krigen var en annen global faktor. For USA var det utenkelig at Egypt ikke spilte den kalde krigens spill mellom Vesten og Sovjetunionen. Amerikanerne mente at det ble etterlatt et vakuum da koloniherrne dro fra regionen som ikke kunne fylles av lokale aktører, men kun av en global makt; enten Sovjetunionen eller USA. Dette påvirket i stor grad hvordan USA forholdt seg til Egypt i tillegg til konflikten mellom de arabiske landene og Israel. Som alle andre land i regionen måtte Egypt både forholde seg til spillet i internasjonal politikk, regionens politikk og interne politiske forhold så vell som den nye staten Israel.⁷

Hvilken rolle spilte Egypt i forsøkene på å få til et fredelig forhold mellom Egypt og Israel fra 1949 og frem til 1956? Hvorfor ble Egypt ansett som å ha en nøkkelrolle i fredsdiplomati i Midtøsten?

---

⁵ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.67.; David Ben-Gurion: Ben-Gurion var Israels første statsminister, fra 1948 til 1953 og fra 1955 til 1963. http://www.snl.no/David_Ben-Gurion (oppsøkt: 05.11.10)

⁶ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*.

⁷ A. I. Dawisha, *Egypt*, ed. Avi Shlaim and Yezid Sayigh, *The Cold War and the Middle East* (Oxford: Clarendon, 2003), s.29.; Peter L. Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961* (Chapel Hill, N.C.: University of North Carolina Press, 2004), s.150.

Den israelske historikeren Shimon Shamir deler fredsinitiativene mellom Egypt og Israel i perioden 1952 - 1956 inn i tre hovedkategorier.⁸ Selv om Shamir trekker tidslinjen fra 1952, kan også tidligere forsøk plasseres i hans kategorier. Den ene kategorien av initiativ var de som gikk direkte mellom de to landene uten innblanding fra et tredjeland. Som regel ble det brukt mellommenn eller sendebud i form av egyptiske eller israelske diplomater bosatt i utlandet. Det mest kjente initiativet innenfor denne kategorien var den såkalte Paris-kanalen som varte i over to år fra 1952 til 1954.⁹ Andre typer initiativ innenfor denne kategorien var kontakten mellom den israelske diplomaten Elias Sasson og kong Faruks presseoffiser Karim Bey i 1949, kontakten mellom Sasson og lederen for den egyptiske delegasjonen til Lausanne Muhammad Abd al-Mun'im Mustafa i 1949, kontakten mellom al-Mun'im og den israelske representanten i FN og ambassadør til USA, Abba Eban, i 1950 og kontakten mellom militærattacheene ved den israelske og den egyptiske ambassaden i Washington, henholdsvis israeleren Chaim Herzog og egypteren 'Abd al-Hamid Ghalib i 1953. Det var også brevveksling direkte mellom innenriksminister i Egypt Gamal Abdel Nasser og Israels utenriksminister Moshe Sharett i 1953. Det var også brevveksling mellom de to i 1954, men da som henholdsvis statsminister og president Nasser og statsminister Sharett.¹⁰

Den andre kategorien var de initiativ hvor enkeltpersoner, uten direkte offentlig tilknytning til noen land, forsøkte å fungere som sendebud, mellommann eller meglere. Personer ble både sendt på egyptisk og israelsk initiativ. I tillegg var det personer som meglet eller sendte beskjeder på eget initiativ motivert ut ifra egne synspunkter. Det britiske parlamentsmedlemmet Richard Crossman i 1953, FN's Ralphe Bunche i 1953, det britiske parlamentsmedlemmet Maurice Orbach i 1954/1955, de amerikanske diplomatene Francis

---

⁸ Shimon Shamir, *The Collapse of Project Alpha*, ed. W. M. Roger Louis and Roger Owen, Suez 1956: The Crisis and Its Consequences (Oxford: Claredon Press, 1989), s.75-84.

⁹ For mer om Paris-kanalen se kapittel 4 og 5.

¹⁰ Sasson-Bey se kapittel 3, Sasson-al-Mun'im se kapittel 3, al-Mun'im-Eban se kapittel 3, Herzog-Ghalib se kapittel 4, brevveksling mellom vise-statsminister Nasser og utenriksminister Sharett i 1953 se kapittel 4, brevveksling mellom statsminister og president Nasser og statsminister Sharett i 1954 se kapittel 5.; Shamir, *The Collapse of Project Alpha*, s.75-77.; Gamal Abdel Nasser (Abdul/ Abd al-Nasir) var innenriksminister i Egypt fra 1952 til 1954. I november 1954 ble han statsminister og president i Egypt. http://www.sn.no/Gamal_Abd_al-Nasser (oppsøkt 05.11.10); Moshe Sharett var Israels første utenriksminister (1948-1954) I januar 1954 tok han over som Israels statsminister frem til november 1955. Fra november 1955 og frem til juni 1956 var han utenriksminister. <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/biography/sharett.html> (oppsøkt 05.11.10)

Russel og Parker T. Hart i 1954 og den amerikanske kvekeren Elmore Jackson i 1955 var personer som faller inn under denne kategorien.¹¹

Den siste kategorien Shamir bruker var initiativer fra USA og Storbritannia. Disse var færre i antall, men har fått større oppmerksomhet enn initiativene i de andre kategoriene. Til motsetning til alle de andre initiativene, var to av initiativene under denne kategorien åpne og ikke hemmelige initiativ. Dette har gjort initiativene mer tilgjengelige for analyse. I tillegg til at kildemateriell fra USA og Storbritannia har vært mer tilgjengelig, og derfor har også initiativ som var hemmelige når de ble utført vært enklere å analysere i ettertid. Initiativ fra USA og Storbritannia i denne perioden var Alpha-planen i 1954/1955, den britiske statsministeren Anthony Edens meglingsstilbud i 1955 og operasjon Gamma 1955/1956.¹²

Meglingsteori

Det var en rekke mellommenn som opprettet og opprettholdt kommunikasjonslinjer mellom Egypt og Israel. Mellommenn kan skilles fra andre tredjeparter ved at de kun blander seg inn diplomatisk og at de kan ikke ta i bruk makt. Nøkkelordet for mellommenn er kommunikasjon. Uforstyrret kommunikasjon er en forutsetning for fruktbare forhandlinger.¹³

Megling kan brukes som et verktøy for utenrikspolitikken. Med dette menes at stater megler i konflikter ikke bare for konflikten i seg selv, men også ut ifra egeninteresse. Den meglende part kan, ved å gjøre dette, oppnå mer makt. Et eksempel er USAs motiver i Midtøsten. Amerikanerne ønsket ikke kun å få en løsning på konflikten mellom de arabiske landene og Israel for regionens beste. USA ønsket også å hindre sovjetisk innblanding og beholde ”Vestens kontroll” over regionen.¹⁴

---

¹¹ Crossman se kapittel 4, Bunche se kapittel 4, Orbach se kapittel 5, Russel og Hart se kapittel 5, Jackson se kapittel 6, Hammarskjöld se kapittel 6.; Shamir, *The Collapse of Project Alpha*, s.77-78.

¹² Våpenstillstandsavtalen se kapittel 2, PCC se kapittel 3, Alpha-planen se kapittel 6, Edens meglingsforslag se kapittel 6, Operasjon Gamma se kapittel 6.; Shamir, *The Collapse of Project Alpha*, s.78-79.

¹³ Saadia Touval, *The Peace Brokers: Mediators in the Arab-Israeli Conflict, 1948-1979* (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1982), s.4-5.

¹⁴ Hilde Henriksen Waage, *"Peacemaking Is a Risky Business": Norway's Role in the Peace Process in the Middle East, 1993-96*, vol. 1/2004, Prio Report (Oslo: International Peace Research Institute, 2004), s.3.

Meglere kan grovt sett deles inn i fire kategorier, og disse kan igjen deles inn etter meglernes mulighet til å påvirke partene og meglernes preferanser for hvordan konflikten burde løses: Svak og upartisk, sterk og partisk, sterk og upartisk og svak og partisk.¹⁵

En svak og upartisk megler er en megler som ikke har midler til å presse eller lokke de stridende partene, men som forhandler med andre midler. En slik megler kan få tillit ved å legge vekt på sin upartiskhet. FN kan betegnes som en svak og upartisk megler. Andre mener derimot at en meglers upartiske natur ikke nødvendigvis er en fordel. Professor i internasjonale relasjoner, Jacob Bercovitch, hevder for eksempel at "Mediators are accepted by the adversaries not because of their impartiality, but because of their ability to influence, protect, or extend the interest of each party in conflict."¹⁶ Slik kan det argumenteres for fortrinnene til den sterke og partiske megler. Denne kan presse eller lokke frem forhandlinger ved å tilby insentiver til partene, og minst like viktig, kan utøve sterkt press på parter som ikke er villige til å føye seg. En slik megler kan også ha fortinn ved å tilby og å sikre trygge forhandlingsmiljø. USA er et eksempel på en sterk og partisk megler i Midtøsten.¹⁷

Den sterke og upartiske megler kan virke som den perfekte megler. En slik megler ville hatt de samme fortrin som den upartiske, men i tillegg ha midlene til en sterk megler. Finnes det derimot en slik megler? Ville en sterk stat engasjert seg for noe den ikke hadde en politisk mening om? USAs meglings i Bosnia på midten av 1990-tallet kan imidlertid tolkes som et eksempel på en sterk og upartisk megler.¹⁸

Den siste kategorien er en svak og partisk megler. Denne gruppen kan virke som en merkelig sammensetning. Hvordan kan en slik megler påvirke stridende aktører, uten makt og uten midler? Den svake og partiske megleren kan ha sin funksjon ved å forbedre kommunikasjonen og informasjonsflyten mellom aktørene. En partisk megler vil ha et godt forhold til ene aktøren og kan dermed gi informasjon til den andre. Det er ikke slik at en megler automatisk blir avvist av en part på grunn av at megleren er partisk mot den andre siden.¹⁹ Informasjon og kommunikasjon er noe begge aktørene uansett vil kunne dra nytte av.

---

¹⁵ Waage, "Peacemaking Is a Risky Business": *Norway's Role in the Peace Process in the Middle East, 1993-96*, s.5-6.

¹⁶ Sitat hentet fra Waage, "Peacemaking Is a Risky Business": *Norway's Role in the Peace Process in the Middle East, 1993-96*, s.5.

¹⁷ Waage, "Peacemaking Is a Risky Business": *Norway's Role in the Peace Process in the Middle East, 1993-96*, s.4-5.; http://www.canterbury.ac.nz/profiles/staff/people/jacob_bercovitch.shtml (oppført: 05.11.10)

¹⁸ Waage, "Peacemaking Is a Risky Business": *Norway's Role in the Peace Process in the Middle East, 1993-96*, s.6.

¹⁹ Waage, "Peacemaking Is a Risky Business": *Norway's Role in the Peace Process in the Middle East, 1993-96*, s.6.

En svak og partisk megler kan forklares som ”one who is biased towards one side, but has information to contribute about the other side.”²⁰

Litteratur

I de senere år er bildet av forholdet mellom Israel og Egypt blitt mer nyansert i faglitteraturen enn tidligere. Dette skyldes særlig åpningen av israelske, amerikanske og britiske arkiver som har kastet nytt lys over gamle forestillinger og myter omkring konflikten. Det er i dag enighet om at det var den israelske styrken som var mektigst under den første arabisk-israelske krigen. Den mer heroiske fremstillingen av krigen i Israel stemte altså ikke med arkivfunnene. Når det gjaldt arabiske målsetninger med krigen holder mange israelske historikere fremdeles fast på at styrker ble sendt inn i Palestina kun for å ødelegge den nye staten Israel. Nyere forskning viser at dette ikke stemmer. Hver enkelt av de arabiske statene som gikk inn i Palestina var styrt av egne nasjonale interesser, i tillegg til ønsket om å slå Israel. Styrkene var også dårlig organisert, dårlig trent og med lite og utdatert utstyr. De arabiske landenes nasjonale interesser ble skjult bak slagordet: Palestina for palestinere.²¹

Det finnes en del litteratur om arabiske målsetninger med krigen. Hva så med de arabiske målsetningene for fred? Ønsket landene fred med Israel etter krigen? Det var en rekke fredsinitiativer mellom Egypt og Israel, men disse har ikke blitt grundig analysert i faglitteraturen. Den israelske historikeren Avi Shlaim tar i bøkene *The Iron Wall, Israel and the Arab World* og *Collusion across the Jordan: King Abdullah, the Zionist Movement, and the Partition of Palestine* for seg noen av disse initiativene. Spesielt er Shlaims analyser av fredsinitiativene i 1953 og 1954 gjennom den såkalte Paris-kanalen spesielt interessante. Hans bruk av hebraiske kilder gir også innblikk i kilder forskere uten hebraisk kunnskaper ikke har tilgang på.²²

Noen av fredsinitiativene er mer dekket enn andre. Den nevnte Paris-kanalen er ofte nevnt, men meget sjeldent utdypet. Shlaim er en av de få som skriver om den. Dette skyldes nok at Paris-kanalen var svært hemmelig, langt mer enn noen av de andre initiativene. Men det som er meget interessant er mangelen på refleksjoner rundt *hvorfor* Egypt handlet som de gjorde og *hva* Egypt ønsket å få ut av forhandlinger og kontakt med Israel. Keith Kyles *Suez*,

---

²⁰ Sitat hentet fra Waage, "Peacemaking Is a Risky Business": Norway's Role in the Peace Process in the Middle East, 1993-96, s.6.

²¹ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.35-36.

²² http://www.merip.org/mer/mer223/223_shlaim_interview.html (oppsøkt: 05.11.10)

Britain's End of Empire in the Middle East og Robert McNamaras *Britain, Nasser and the Balance of Power in the Middle East* gir gode innblikk i hva Storbritannia ønsket å få ut av Egypt, og hvordan Storbritannia handlet og analyserte Egypts handlinger ut ifra egeninteresser.²³ Det samme gjør historiker Peter L. Hahn *Caught in the Middle East, U.S Policy Toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, fra et amerikansk synspunkt. Disse bøkene forklarer ut fra de respektive lands politikk ovenfor Egypt. Likeså forklarer de flere av fredsinitiativene mellom Egypt og Israel. Bøkene går imidlertid ikke grundig inn på hvorfor Egypt handlet som det gjorde, men bøkene er svært informative og gir gode forklaringer på mange av forholdene rundt forhandlingene og kontakten mellom Egypt og Israel.

Bøker som tar for seg Egypts historie gir mindre innsyn i Egypts forhold til Israel. Professor Adeed Dawishas bok *Egypt in the Arab World* gir en oversikt over Egypts utenrikspolitikk fra 1952 og frem til 1970.²⁴ Selv om den ikke tar for seg de første årene som denne oppgaven også handler om, er boken en av de få som analyserer Egypts utenrikspolitikk som helhet. Han har også skrevet bidraget om Egypt i boken *The Cold War and the Middle East* som er redigert av Yezid Sayigh og Avi Shlaim.²⁵ Det finnes også gode beskrivelser av våpenkappløpet mellom de arabiske landene og Israel.²⁶ Elie Podehs bok *The Quest for Hegemony in the Arab World, The Struggle over the Baghdad Pact* hevder at Egypts politikk kan forklares ut ifra landets overordnede ønske å være Midtøstens leder.²⁷ Både Podeh og Dawisha mener at analyser om regionens politikk har vært alt for konsentrert rundt de globale aktørenes perspektiver. Podeh ønsker med sin bok å vise at Midtøstens regionale politikk ikke ble formulert i USA eller Storbritannia, men at de avgjørende beslutningene faktisk ble tatt av de arabiske aktørene selv. Det var disse aktørene som påvirket de vestlige aktørenes handlingsmønster i Midtøsten, og ikke motsatt, hevder Podeh.²⁸

---

²³ Kyle er historiker. <http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/obituaries/article1480067.ece> (oppsøkt: 05.11.10) Dr. Robert McNamara er foreleser i internasjonal historie ved Ulster Universitet, og må ikke forveksles med den tidligere amerikanske forsvarsministeren McNamara. <http://www.ulster.ac.uk/staff/rm.mcnamara.html> (oppsøkt: 05.11.10)

²⁴ Om Dawisha se: <http://www.users.muohio.edu/dawisha/vitae.html> (oppsøkt: 05.11.10)

²⁵ Om Sayigh se: <http://www.kcl.ac.uk/schools/sspp/ws/people/academic/professors/sayigh/cv.html> (oppsøkt: 05.11.10)

²⁶ Se for eksempel Amitzur Ilan, *The Origin of the Arab-Israeli Arms Race: Arms, Embargo, Military Power and Decision in the 1948 Palestine War* (New York: New York University Press, 1995).

²⁷ Elie Podeh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Baghdad Pact* (Leiden: E.J. Brill, 1995), s.4-5.; <http://pluto.huji.ac.il/~podeh/> (oppsøkt: 05.11.10)

²⁸ Podeh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Baghdad Pact*, s.6-7.

Kilder

Sekundærlitteraturen forteller mye om omstendigheter rundt oppgavens tematikk, men det er svært få som går til oppgavens kjerne: Hvilken rolle Egypt spilte i forsøk på en løsning og de ulike fredsinitiativene med Israel. For å få svar på dette har jeg analysert ulike selvbiografier og memoarer skrevet av personer som var involvert i Egypts politiske liv i denne perioden. Spesielt er Muhammed Heikals bøker *Secret Channels: The Inside Story of Arab-Israeli Peace Negotiations*, *Nasser: The Cairo Documents* og *Cutting the Lions Tail: Suez through Egyptian Eyes* interessante. Muhammed Heikal var politisk rådgiver for President Gamal Abdel Nasser og gir et bilde av Egypts hemmelige politiske liv få andre bøker gjør.²⁹ Muhammed Naguib's *Egypt's Destiny* er en annen sentral egyptisk selvbiografi siden han var Egypts leder og ansikt utad fra 1952 til 1954 før han ble presset ut av den sterkere Gamal Abdel Nasser.³⁰ Gamal Abdel Nasser utviklet seg til å bli et ikon for hele Midtøsten. Han skrev boken *Egypt's Liberation: The Philosophy of the Revolution*. Egypts tredje president Anwar El Sadat deltok, sammen med Naguib og Nasser, i revolusjonen i 1952 og skrev sitt syn på revolusjonen i *Revolt on the Nile*.³¹

Memoarer og selvbiografier skrevet av israelske politikere har også vært av interesse. Den første israelske statsministeren David Ben-Gurions *My Talks With Arab Leaders* går inn på fredsforhandlingene fra 1955 til tidlig 1956.³² Andre memoarer/selvbiografier som er skrevet av israelske diplomater, og som oppgaven har dratt nytte av, er Gideon Rafaels *Destination Peace: Three Decades of Israeli Foreign Policy* og Moshe Dayan *Story of My Life*.³³

I boken *The Game of Nations* analyserer *Central Intelligence Agency* - agenten Miles Copeland lederstilen til Nasser og hvordan hans lederstil passet inn i resten av "spillet" i regionen. Elmore Jacksons bok *Middle East Mission: The Story of a Major Bid for Peace in the Time of Nasser and Ben-Gurion* gir et innblikk i fredsforhandlinger Jackson selv gjorde i 1955 på initiativ fra det egyptiske lederskapet. Andre memoarer/selvbiografier som har vært relevante for oppgaven er som følger: Anthony Nutting, den britiske diplomaten som

---

²⁹ http://www.snl.no/Muhammad_Hassanain_Heikal (oppsøkt: 05.11.10) (Muhammad/ Heykal)

³⁰ http://www.snl.no/Muhammad_Naguib (oppsøkt: 05.11.10) (Muhammad)

³¹ http://www.snl.no/Muhammad_Anwar_al-Sadat (oppsøkt: 05.11.10) (al-Sadat)

³² Disse forhandlingene er operasjon Gamma og er omtalt i kapittel 6.

³³ Gideon Rafael var i 1947 en del av den jødiske delegasjonen til FN da delingsplanen ble stemt over. Etter Israel ble erklært i 1948 etablerte han sammen med Moshe Sharett det israelske utenriksdepartementet. Han ble rådgiver til den israelske delegasjonen i FN, og fra 1953 til 1957 jobbet han som lederen for avdelingen for Midtøsten- og FNsaker i det israelske utenriksdepartementet.

<http://www.nytimes.com/1999/02/12/world/gideon-rafael-85-a-founder-of-the-israeli-foreign-ministry.html>

(oppsøkt: 05.11.10); Moshe Dayan jobbet som stabssjef i *Israeli Defense Forces* (IDF) fra 1953 til 1958.

<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsourc/biography/Dayan.html> (oppsøkt: 05.11.10)

forhandlet frem de siste stegene av avtalen mellom Nasser og Storbritannia i 1954, *No end of a Lesson: The Story of Suez og Nasser*, den britiske ambassadøren til Egypt fra 1955 til 1956 Humphrey Trevelyan's bok *The Middle East in Revolution*, Evelyn Shuckburgh, britisk diplomat og Midtøsten-ekspert i Det britiske utenriksdepartementet, *Descent to Suez: Diaries 1951-1956* og Pablo De Azcárate, den spanske diplomaten som jobbet som sekretær for FN's *Palestine Conciliation Mission (PCC)* sin memoar *Mission in Palestine 1948-1952*.

Bruken av memoarer og selvbiografier vil gi metodologiske utfordringer. Slike kilder er skrevet av personer som vil gi deres egen tolkning og kan ikke regnes som en objektiv kilde. Likevel er slike kilder verdifulle, fordi memoarer/selvbiografier kan gi en situasjonstolkning. En måte å bruke slik litteratur på er å ta i bruk flere memoarer/selvbiografier som omhandler samme tematikk og tidsepoke, for så sammenligne disse med hverandre. I tillegg til å analysere innholdet opp mot annen litteratur, som sekundærlitteratur og tilgjengelige statsarkiver. Analysen må ta i betraktning at forfatteren høyst sannsynlig har en politisk agenda med sin tolkning og fremstilling, men denne politiske agendaen er viktig i seg selv. For oppgavens del er spesielt de egyptiske memoarene/selvbiografiene viktige fordi det ikke er mulig å få tilgang på Egypts statsarkiver. Det er en mangel på kildemateriell. Memoarene/selvbiografiene er det nærmeste oppgaven kommer til "egyptiske kilder" og de er derfor, brukt med forsiktighet, av stor betydning.

Det er ikke mulig å se på Egypts statsarkiver. Disse er ikke tilgjengelige for forskning. En del dokumenter som omhandler Egypt og landets politikk, finnes imidlertid i serien *Foreign Relations of the United States (FRUS)*. Dette er amerikanske kilder og følgelig amerikanske oppfatninger av egyptisk politikk. En rekke av disse omhandler også ulike fredsinitiativ. Nobelinstituttet i Oslo har i tillegg til FRUS-serien *Documents of the Foreign Policy of Israel (DFPI)* som også har vært nyttige. Man må være oppmerksom på at denne serien, som FRUS er for de amerikanske, kun er et utvalg av israelske dokumenter. Dermed kan mye viktig informasjon bevisst være utelatt og gi ufullstendige eller feilaktige tolkninger av situasjoner og dialoger.

Kapittel 2

”EGYPT HAS TRADITIONALLY *BEHAVED* AS THE LEADER OF THE ARAB WORLD.”³⁴

Egypt ligger både på det afrikanske og det asiatiske kontinent og har i lang tid hatt god kontakt med både Europa, Asia og Afrika. Hovedstaden Kairo er den største byen i Midtøsten, og Aleksandria, havnebyen nord i landet, er den største havnebyen i Midtøsten. Egypts plassering har gjort at landet tidlig utviklet kontakt med de tre kontinentene Afrika, Asia og Europa. Landet har også den største befolkningen i Midtøsten. Dette alene gir Egypt en sentral posisjon i regionen. Befolkningen i Egypt er meget tett konsentrert: 99 prosent av befolkningen bor langs Nildeltaet.³⁵ I tillegg er befolkningen i stor grad etnisk og religiøst homogen: Omtrent 90 prosent av befolkningen er arabiske sunnimuslimer.³⁶ Dette gir potensial for nasjonalt samhold.

En stor befolkning kan regnes som en styrke dersom landet har økonomisk kapasitet til det. I Egypt har imidlertid befolkningsveksten vært høyere enn opparbeiding av ny dyrkbar jord. Dette har ført til problemer. Stadig flere har flyttet til byene med om håp om arbeid. Fra 1947 til 1963 sank prosentandelen av folk som bodde på landet fra 75 til 62 prosent. Egypts lederskap klarte ikke å ha kontroll over befolkningsveksten og urbaniseringen. I tillegg var Egypts økonomiske situasjon ikke god.³⁷ Egypt var fullstendig avhengig av inntekter fra Suezkanalen og landets i særklasse viktigste eksportartikkel, bomull. Likevel ble Egypt sett på som det rikeste av de arabiske landene. Forsvarsutgiftene viste tydelig at Egypt, militært sett, hadde en sentral posisjon i Midtøsten.³⁸ Egypt hadde den største styrken i Midtøsten samtidig som denne styrken var ansett for å være den mest stridsdyktige.³⁹

---

³⁴ Dawisha, *Egypt*, s.28.

³⁵ A. I. Dawisha, *Egypt in the Arab World: The Elements of Foreign Policy* (London: Macmillan, 1976), s.79.

³⁶ Sunni er en retning innen islam.; Tall er fra 2009. Resten er hovedsakelig koptisk kristne.

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/eg.html> (oppsøkt: 02.11.10)

³⁷ For mer om Egypts økonomiske situasjon se Dawisha, *Egypt in the Arab World: The Elements of Foreign Policy*, s.83-86.; Podeh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.21-22.

³⁸ For mer om Egypts militære kapasitet se Dawisha, *Egypt in the Arab World: The Elements of Foreign Policy*, s.87.; Podeh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.20-21.

³⁹ En stor styrke betyr nødvendigvis ikke en sterk styrke. Styrken i Egypt ble regnet som både størst og sterkst. Podeh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.21.

Utdanning var også et prioritert område for ledelsen i Egypt. Egyptisk utdannede lærere var tidlig en eksportvare til andre arabiske land.⁴⁰ Dette førte til at Egypt markerte seg intellektuelt i den arabiske verden. Dette ga igjen en følelse av intellektuell og kulturell overlegenhet.⁴¹

Hvilke historiske faktorer var med å påvirke en slik tanke om særstilling? Hvordan utspilte dette seg frem til våpenstillstandsavtalen med Israel i 1949?

Suezkanalen

Egyptys kronjuvel: en velsignelse og forbannelse.

Suezkanalen ble åpnet med brask og bram i 1869. Kanalen ble bygget av franske ingeniører og egyptisk arbeidskraft. Den knyttet sammen Rødehavet og Middelhavet og reduserte reisetiden mellom Europa og Asia med hele 30 dager.⁴² Britene var opprinnelig negative til den franske ideen om en kanal, men kjøpte seg likevel tidlig inn i kanalens aksjeselskap. Egypt fikk imidlertid etter hvert store økonomiske problemer og la derfor sine aksjer ut for salg. Det var disse aksjene britene kjøpte. Den sittende britiske statsminister på den tiden, Benjamin Disraeli, skrev til dronningen i Storbritannia: "It is vital to your Majesty's authority and power at this critical moment that the Canal should belong to England."⁴³ Men kanalen var på egyptisk territorium og forble derfor i Egyptys eierskap. Aksjeselskapet hadde konsesjon til å drive kanalen, men ikke til å eie den. I 1888 ble Konstantinopel-konvensjonen undertegnet. Denne avtalen skulle sikre rett til passasje for alle nasjoner i både freds- og krigstid. Artikkel X, derimot, sikret Egyptys rettighet til å gripe inn dersom landet var truet. Det var denne artikkelen Egypt senere skulle bruke for å legitimere at de kunne nekte israelske skip å seile gjennom kanalen.⁴⁴

---

⁴⁰ Podeh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.18.

⁴¹ Podeh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.18-19.; P.J. Vatikiotis, *The History of Egypt: From Muhammad Ali to Mubarak* (London: Weidenfeld and Nicolson, 1991), s.3.

⁴² <http://www.snl.no/Suezkanalen> (oppøkt: 16.02.10)

⁴³ Disraeli sitert i Keith Kyle, *Suez: Britain's End of Empire in the Middle East* (London: Weidenberg and Nicolson Ltd, 2003), s.14.; Om Disraeli se: http://www.snl.no/Benjamin_Disraeli (oppøkt: 05.11.10)

⁴⁴ Kyle, *Suez: Britain's End of Empire in the Middle East*, s.12-17.; Afaf Lufti Al-Sayyid Marsot, *A Short History of Modern Egypt* (Cambridge: Cambridge University Press, 2004), s.68-70.; <http://www.snl.no/Suezkanalen> (oppøkt: 16.02.10)

Britene okkuperte Egypt i 1882 for å sikre sine interesser i Suezkanalen, men også for å stabilisere Egypts politiske og økonomiske situasjon.⁴⁵ Britene hadde imidlertid problemer med å definere sin rolle i Egypt. Egypt ble verken erklært som en koloni eller et protektorat og var i teorien fortsatt en selvstyrt provins under Det osmanske riket.⁴⁶ I praksis ble Egypt etter britenes okkupasjon et tilslørt protektorat. De første årene etter okkupasjonen førte til en positiv utvikling for Egypt, økonomisk sett. Britene satte i gang byggeprosjekter som bedret vanntilførselen langs Nildeltaet. De gravde ut nye kanaler og forbedret infrastrukturen. Blant annet utvidet de tognettet. Produksjon og eksport av bomull ble Egypts hovedinntektskilde. Samtidig førte dette til at Egypt ble, mer enn tidligere, fullstendig avhengig av eksport av denne ene råvaren.⁴⁷

Politisk sett var britene sterkt involvert i egyptiske beslutninger. Ved århundreskiftet hadde britiske diplomater, offiserer, ingeniører og lærere inntatt en dominerende stilling innenfor det politiske livet i Egypt. De fikk sine lønninger fra Egypt, ikke fra Storbritannia, og tjente som regel mye mer enn sine egyptiske kolleger. I 1914 erklærte Storbritannia at Egypt var et britisk protektorat. Dette skapte stor missnøye i Egypt og førte til nasjonalistiske strømninger. Storbritannia var da på dette tidspunktet blitt en viktig maktfaktor i Midtøsten som måtte regnes med. Det var svært viktig for britene å holde på makten, og Egypt var landet som skulle sikre den. Suezkanalen ble oppfattet som en inngangsport for Det britiske imperiet, og det var utelukket for britene å forlate sine interesser i Egypt.⁴⁸ Kanalen var den korteste ruten mellom Storbritannia, dets kolonier i Asia og det australske kontinentet. Det britene imidlertid ikke var forberedt på, var det gryende nasjonalistiske opprøret som var i anmarsj i Egypt.⁴⁹

---

⁴⁵ Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.103.; Det skal heller ikke legges skjul på at britene i tillegg okkuperte Egypt slik at Frankrike ikke skulle få muligheten.

⁴⁶ Forskjellen på koloni og protektorat er at en koloni er et område en stat har ervervet seg utenfor sine grenser, som oftest med makt, og som administrativt, politisk og økonomisk er underlagt moderlandet. Protektorat, derimot, er en stat, eller område, som står under beskyttelse av en annen stat, men som samtidig har mistet sin handlefrihet i internasjonale forhold. <http://www.caplex.no/Web/ArticleView.aspx?ID=9318801> (oppført: 06.11.10); <http://www.caplex.no/Web/ArticleView.aspx?id=9328628> (oppført: 06.11.10); Egypt ble styrt av en khediv (persisk for konge). Det Osmanske riket oppstod på 1300-tallet, og hadde sin storhetstid på 1500-tallet. Egypt falt i 1517 for de osmanske styrkene. Knut S. Vikør, *Ei Verd Bygd På Islam: Oversikt over Midtaustens Historie* (Oslo: Det Norske Samlaget, 2005), s.185-88.

⁴⁷ Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.103.

⁴⁸ Robert McNamara, *Britain, Nasser and the Balance of Power in the Middle East, 1952-1967: From the Egyptian Revolution to the Six-Day War* (London: Frank Cass, 2003), s.11.

⁴⁹ Kyle, *Suez: Britain's End of Empire in the Middle East*, s.7,17.; McNamara, *Britain, Nasser and the Balance of Power in the Middle East, 1952-1967: From the Egyptian Revolution to the Six-Day War*, s.11.; Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.102-08.

Uro i Egypt

”Egypt for Egyptians!”⁵⁰

Egyptisk slagord, stammer fra Urabi Pasha 1880-tallet.⁵¹

I 1918 ble det politiske partiet Wafd etablert. Målet til Wafd var å gjøre Egypts fullstendig uavhengig av britene. Partiet fikk enorm støtte blant befolkningen og utviklet seg til å bli en sentral maktfaktor. Forhandlinger mellom britene og Wafd varte i flere år. I 1922 ble protektoratet opphevet. Det var ingen enighet mellom partene, men britene erklærte Egypt for uavhengig. Kong Fuad av Egypt ble landets øverste leder.⁵² Dette var likevel ingen fullstendig uavhengighet. Britene forebeholdt seg retten til å forsvare Egypt mot utenforstående, sikre Suezkanalen og beskytte utenlandske interesser i landet. I tillegg hadde britene sikret seg retten til å kontrollere Sudans fremtidige status.⁵³ Egypt hadde ikke kontroll over egen utenrikspolitikk, og britene beskyttet sine strategiske interesser ved å opprettholde en militær tilstedeværelse. Scenen var satt for videre konflikt.⁵⁴

Wafd vant landets første parlamentsvalg i 1924 med hele 90 prosent av setene i parlamentet. Deres stemmer måtte etter dette bli hørt, men den egyptiske kongen var ikke klar for å gi slipp på sin makt.⁵⁵ Det var heller ikke britene, som stadig blandet seg inn i Egypts innenrikspolitikk og undergravde parlamentets integritet. En tredelt maktkamp utviklet seg mellom kongen, britene og Wafd. Skiftende allianser rådet grunnen. I 1936 godtok britene å gjenforhandle avtalen fra 1922. Resultatet ble en ny anerkjennelse av Egypts uavhengighet. Samtidig fikk britene på nytt bekreftet retten til militær tilstedeværelse i Suezkanalområdet og

---

⁵⁰ Dina Abdel-Mageed, "Fathering Egyptian Nationalism," *Al-Jazeera English*(2008),

<http://english.aljazeera.net/focus/arabunity/2008/02/200852518509467595.html>. (oppsøkt: 06.11.10)

⁵¹ (Ahmed/Ahmad Urabi/ Orabi/ Urabi Pasha) var en egyptisk offiser som ble lederen for Urabi-bevegelsen. Urabi-bevegelsen kjempet mot utenlandsk kontroll av Egypts finanser i tillegg til å kjempe for konstitusjonelle begrensninger på khediven i Egypts maktgrunnlag. (khediv: persisk for herre) ”Egypt for Egyptere” var Urabi-bevegelsens slagord. I 1882 gikk britene inn i Egypt for å slå ned på anti-utlandske opprør (som var en del av Urabi-bevegelsen og deres opprør). Storbritannia forble i Egypt frem til 1956. Slagordet er senere brukt for å vise motstand mot den britiske okkupasjon i Egypt. Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.99.

⁵² Fuad var Egypts konge frem til sin død i 1936. <http://www.snl.no/Egypt/historie> (oppsøkt: 06.11.10)

⁵³ Egypt erobret Sudan i 1820. Motivasjonen for dette var slaver og gull, noe som skulle vise seg å feile. Gull og slaver eller ikke, Sudan tilførte Egypt et enormt landområde. Etter opprør og revolusjon i Sudan ble landet gjenerobret av britiske og egyptiske styrker i 1898 under britisk ledelse. Selv om avtalen mellom Egypt og Storbritannia var at Sudan skulle styres felles mellom de to, var det i realiteten britene som styrte. En av grunnene for britisk interesse for Sudan var at ”kampen om det afrikanske kontinent” var i full gang. Det gikk rykter om at franskmennene var i Sør-Sudan, og britene måtte derfor handle. For mer om Sudan og Egypt se Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.105.; Al-Sayyid Marsot, *A Short History of Modern Egypt* s.55-56,76.

⁵⁴ Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.190-93.; <http://www.snl.no/Egypt/historie> (oppsøkt: 18.02.10)

⁵⁵ Ifølge Egypts grunnlov hadde kongen rett til å utnevne statsminister i tillegg til å avsette parlamentet, noe som ga et svakt institusjonelt styre. Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.194.

forsvar av Egypt mot utenforstående. Avtalen var i det store og hele en gjentakelse av erklæringen fra 1922, og det kaotiske politiske livet i Egypt fortsatte.⁵⁶

De politiske lederne ble mer og mer distanserte fra resten av befolkningen, og de mistet mye tillitt og støtte. Mange hevdet at politikerne angrep den gamle tradisjonen i landet, og mange søkte derfor etter alternativer til det politiske systemet. Egypterne dannet egne grupper og organisasjoner. Slike grupperinger hadde ofte et sterkt innslag av islam. En av de mest innflytelsesrike av disse organisasjonene var Det muslimske brorskap. Gruppen representerte de som følte seg marginalisert og utelatt i det egyptiske samfunn. Det muslimske brorskap ga tilhengerne trygghet ved å gi samfunnet og samfunnslivet sterkere islamske rammer. Brorskapet ble en viktig politisk faktor, en faktor som var med på å utfordre det ustabile politiske livet som rådet.⁵⁷

I 1945 ble Den arabiske ligaen dannet.⁵⁸ Formålet til Den arabiske ligaen skulle være å knytte sterkere bånd mellom de arabiske landene.⁵⁹ Ligaen ble opprettet på initiativ fra britene, som ønsket å styrke Storbritannias posisjon i regionen. Britene mente at dersom Storbritannia tok initiativ til en institusjon som skulle ivareta de arabiske landenes interesser, ville dette gi britene innblikk og kontroll i de arabiske lands anliggender. I tillegg ville dette gi britene godvilje fra de arabiske landene. Egypts deltagelse i en slik institusjon var spesielt viktig, mente britene. Ikke bare var Egypt fremdeles under britisk makt og følgelig kunne føre en politikk som gagnet britene. I tillegg mente Storbritannia at Egypt var det landet med mest makt i Midtøsten.⁶⁰

Irak og Jordan var også under britisk innflytelse, men det var Egypt Storbritannia oppmuntret til å ta lederrollen i ligaen. Egypt så på dette som en mulighet til å styrke sin posisjon blant på de andre arabiske landenes bekostning. Denne rollen ville gi Egypt makt også i fremtidlige konferanser og organisasjoner hvor arabiske land ville delta. 22. mars 1945 ble pakten

---

⁵⁶ Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.103,93-94.; Al-Sayyid Marsot, *A Short History of Modern Egypt* s.96-97.

⁵⁷ Al-Sayyid Marsot, *A Short History of Modern Egypt* s.82-106.; Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.192-97,293-95.; Goldschmidt, *Modern Egypt: The Formation of a Nation-State*, s.88-89,98-100.

⁵⁸ Det var syv land som grunnla ligaen: Egypt, Irak, Jordan, Saudi Arabia, Libanon og Yemen. I dag har ligaen 22 medlemsland; inkludert Palestina. Podeh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.13.; http://www.snl.no/Arabiske_liga (oppsøkt: 06.11.10)

⁵⁹ Pact of the League of Arab States se http://avalon.law.yale.edu/20th_century/arableag.asp (oppsøkt: 06.11.10)

⁶⁰ Tawfig Y. Hasou, *The Struggle for the Arab World: Egypt's Nasser and the Arab League* (London: KPI, 1985), s.4-7.

signert.⁶¹ Egypt dominerte ligaen fra dag én. Dets hovedsete ble plassert i Kairo, og generalsekretæren skulle være egyptisk. Egypt var sett på som det rikeste av de arabiske landene og betalte nesten halvparten av ligaens budsjett til tidlig på 1960-tallet.⁶² Denne økonomiske skjevheten forsterket Egypts lederrolle i Den arabiske ligaen. Hvert medlem i ligaen skulle ha lik stemmerett. Dette var et forsøk på å gjøre alle landene til likeverdige medlemmer, uansett størrelse, rikdom og befolkning. Realiteten ble en annen.⁶³

Ny tid med nye spillere: Den kalde krigens trusselbilde

Forholdet mellom USA og de arabiske statene burde være bygd på "friendship, trust and cooperation."⁶⁴

Gordon P. Merriam i det amerikanske Policy Planning Staff, juni 1949.⁶⁵

Før 1940 hadde USA vist Midtøsten liten politisk interesse.⁶⁶ Amerikanerne gjorde lite for å utfordre britisk politikk i regionen. Men på grunn av den kalde krigen fikk USA større interesse også for Midtøsten. Regionens oljeressurser og militære fasiliteter gjorde de arabiske statene til viktige militære, økonomiske og politiske samarbeidspartnere. Britenes sterke status i regionen stod for fall, og USA tok gradvis over britenes rolle. Det var likevel rom for samarbeid. Begge landene mente, tross økonomiske egeninteresser, at det var viktig at de samarbeidet om en felles strategi.⁶⁷

Et samarbeidsområde mellom USA og Storbritannia var ønsket om å få de arabiske landene med i en vestlig forsvarspakt. En slik pakt skulle hindre sovjetisk ekspansjonisme. Men det var ikke en eventuell sovjetisk ekspansjon de arabiske landene vurderte som sin største utfordring. Sovjetunionen hadde ikke vært politisk eller militært involvert i regionen tidligere og var derfor ingen trussel, mente de arabiske statene. Det var derimot den vestlige

---

⁶¹ Det var Egypt, Saudi Arabia, Syria, Irak, Libanon, Yemen, Transjordan (Jordan) og en representant for palestinerne som signerte denne pakten 22. mars 1945. Transjordan skiftet navn til Jordan i 1949. <http://www.snl.no/Transjordan> (oppsøkt: 05.11.10)

⁶² Hasou, *The Struggle for the Arab World: Egypt's Nasser and the Arab League*, s.25.

⁶³ Hasou, *The Struggle for the Arab World: Egypt's Nasser and the Arab League*, s.1-11,17-27.

⁶⁴ Memorandum av Mr. Gordon P. Merriam, 13. juni 1949, *FRUS 1949*, 6:34

⁶⁵ Policy Planning Staff er en uavhengig analyseavdeling med hensikt å gi anbefalinger og drive analyse for den amerikanske utenriksministeren. For mer se: <http://www.state.gov/s/p/> (oppsøkt: 05.11.10)

⁶⁶ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.15.

⁶⁷ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.15,20-23.

dominansen, og ikke minst den britiske imperialismen, som ble ansett for å være den største utfordringen.⁶⁸

Fram til slutten av andre verdenskrig hadde landene i Midtøsten dårlige og umoderne styrker og våpen. Styrkene til de semi-uavhengige arabiske statene var alle basert på tradisjonelle styrker fra kolonitiden for å sikre intern ro og orden. Britene hadde militæravtaler av eldre dato med både Irak, Egypt og Transjordan. Alle disse avtalene var imidlertid i ferd med å gå ut på dato og skulle reforhandles. Den irakiske styrken var etablert på 1930-tallet av Storbritannia etter en avtale mellom de to landene i 1930. Denne avtalen ga britene enerett til opplæring av irakiske militærpersonell, i tillegg til at alle militære instruktører i Irak skulle være britiske. Storbritannia fikk også enerett på tilførsel av alt militært utstyr til Irak. Britene fikk rett til å opprettholde to flybaser i Irak.⁶⁹

Britene vektla spesielt å utvikle en sterk militær styrke i Transjordan.⁷⁰ I 1930 ble Den arabiske legion etablert med ansvar for Transjordans grenser og interne sikkerhet. Den arabiske legion ble ledet av britiske offiserer. Den militære styrken i Transjordan var den eneste som ble skikkelig opprustet av britene. Britens militære opprustning av Egypt, derimot, kan til en viss grad sammenlignes med Irak. Den egyptisk-britiske avtalen fra 1936 ga britene enerett til å ruste opp Egypt. Det ble lagt en femårsplan for modernisering av Egypts militære fasiliteter og kapasitet. Denne planen ble aldri gjennomført. Egypt fikk lite og utdatert utstyr. Britene etablerte et militærakademi i Egypt, et akademi som ironisk sett utdannet de senere revolusjonære som skulle kaste ut britene fra landet.⁷¹

Etableringen av staten Israel skapte et nytt trusselbilde i Midtøsten. Britene, som fryktet for sin posisjon, styrket i tillegg sin militærassistanse til utvalgte arabiske land. Britene lovte å ruste opp Egypt, men også Jordan og Irak, mot at de i gjengjeld fikk sikret sin posisjon i Midtøsten. Egypt hadde derimot ikke noe ønske om å styrke britenes maktgrunnlag og ønsket snarere å få dem ut av landet. Samtidig var Egypt fullstendig avhengig av britene for våpenleveranse og opprustning.⁷²

---

⁶⁸ Podeh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.44-45.; Dawisha, *Egypt*, s.31.

⁶⁹ Ilan, *The Origin of the Arab-Israeli Arms Race: Arms, Embargo, Military Power and Decision in the 1948 Palestine War*, s.26,28.

⁷⁰ Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.210.

⁷¹ Ilan, *The Origin of the Arab-Israeli Arms Race: Arms, Embargo, Military Power and Decision in the 1948 Palestine War*, s.35,113-16.; Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.199, 210.

⁷² Ilan, *The Origin of the Arab-Israeli Arms Race: Arms, Embargo, Military Power and Decision in the 1948 Palestine War*, s.35.

Etableringen av Israel

”[T]he Jewish State, to be called ‘Israel’.”⁷³

Del av Israels uavhengighetserklæring, 14. mai 1948.

29. november 1947 vedtok FN å dele mandatområdet Palestina i to stater: Én jødisk og én palestinsk.⁷⁴ Delingsplanen ble godkjent av det jødiske lederskapet, men de arabiske statene og Den arabiske liga godkjente den ikke. Både USA og Sovjetunionen stemte for planen, vedtatt med to tredjedels flertall i FNs generalforsamling. Storbritannia avholdt seg fra å stemme. Forholdet mellom Egypt og USA ble anstrengt som følge av amerikanernes støtte til opprettelsen av en egen jødisk stat i Palestina.⁷⁵ Britene annonserte at de skulle evakuere Palestina 15.mai 1948. Det jødiske lederskapet var klare til å proklamere sin stat. De palestinske araberne stod uten effektivt lederskap, og ansvaret for å representere palestinerne ble lagt til Den arabiske liga og dets medlemsstater. Men de arabiske statene, spesielt lederstater som Egypt, Jordan, Syria og Irak, var mer opptatt av egne innenrikspolitiske forhold. Befolkningene var stadig mer kritisk mot egne statsledere. Ved å ta en hard og offentlig linje vedrørende Palestina, kunne disse statslederne vinne støtte innenrikspolitisk. Dette gjorde de ved å tydeliggjøre anti-imperialistiske holdninger og stadfeste egne utenrikspolitiske målsetninger. Den arabiske liga avviste derfor alle kompromiss, delingsplanen inkludert. I tillegg forsikret ligaen palestinerne at de stod klare til å forsvare dem militært om nødvendig.⁷⁶

USA vedtok en våpenembargo i november 1947.⁷⁷ Embargoen gjaldt våpensalg til Palestina og nabostatene. Israel og Syria var de to statene i Midtøsten som ble mest påvirket av embargoen. Egypt, Transjordan og Irak ble fremdeles bevæpnet av britene, imidlertid mer skjult enn tidligere. Amerikanerne var bekymret over britenes våpensalg. De fryktet at det

---

⁷³ Israels uavhengighetserklæring: http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/Dec_of_Indep.html (oppsøkt: 06.11.10)

⁷⁴ Jerusalem skulle være internasjonal sone. Resolusjon 181 se: <http://unispal.un.org/unispal.nsf/0/7F0AF2BD897689B785256C330061D253> (oppsøkt: 06.11.10); Folkeforbundet stadfestet i 1922 at de Palestinske områdene skulle være britisk mandat. Formelt trådte dette i kraft 1923. Palestina ble en distinkt geografisk enhet etter at Transjordan ble skilt ut i 1922. http://www.snl.no/Palestina_I/nyere_tid (06.11.10)

⁷⁵ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.40-41.

⁷⁶ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.41-45.; 45; Kyle, *Suez: Britain's End of Empire in the Middle East*, s.24-25.; Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.257-58.

⁷⁷ Embargoen ble ikke offisiell politikk før desember 1947. Ilan, *The Origin of the Arab-Israeli Arms Race: Arms, Embargo, Military Power and Decision in the 1948 Palestine War*, s.78-79.

ville føre til at den amerikanske embargoen måtte oppheves for å hjelpe jødene i Palestina. Britene, fullt klar over at de var avhengig av et godt forhold med amerikanerne, erklærte i februar 1948 sin støtte til den amerikanske embargoen. I tillegg følte britene at det ikke fantes noen, verken i Irak eller Egypt, som de kunne ”talk sense to”.⁷⁸

14. mai 1948 proklamerte David Ben-Gurion etableringen av den jødiske stat i Palestina: Israel.⁷⁹ USA og Sovjetunionen var tidlig ute med å anerkjenne den nye staten, noe både britene og de arabiske statene reagerte på. Egypt reagerte med å stenge Suezkanalen for skip som fraktet våpen, ammunisjon, olje eller andre varer til Israel. Irak stengte oljeledningen som hadde fraktet olje til raffinier i Haifa, som nå lå i Israel.⁸⁰

15. mai 1948 angrep styrker fra Egypt, Syria, Libanon, Transjordan og Irak Israel, en krig som varte til 7. januar 1949, da det ble inngått en våpenhvile.⁸¹ De arabiske landene angrep på mandat fra Den arabiske liga, men rent operasjonelt angrep de som separate styrker. Angrepet var dårlig organisert, soldatene dårlig utstyrt, og de var færre enn den israelske styrken. FNs sikkerhetsråd nedla 29. mai 1948 en våpenembargo som forbød salg av våpen og annet krigsmateriale eller militær assistanse til alle partene involvert i den arabisk-israelske krigen. Den amerikanske og britisk våpenembargoen ble innlemmet i FNs våpenembargo.⁸²

I august tegnet FNs utnevnte megler i Palestina, grev Folke Bernadotte, et rammeverk for en fremtidig arabisk-israelsk fred.⁸³ Både israelske og arabiske ledere reagerte negativt på denne Bernadotte-planen. De arabiske statene nektet å forhandle med Israel da dette indirekte ville signalisere en anerkjennelse av statens eksistens. Israel insisterte på direkte forhandlinger i stedet for via et sendebud utsendt av FN. Dette var et ønske og et krav som skulle gå igjen ved senere forhandlinger. Bernadotte-planen ble offisielt skrinlagt av FN i desember 1948. I dets sted ble Palestine Conciliation Commission (PCC) opprettet.⁸⁴ PCC bestod av representanter fra USA, Tyrkia og Frankrike. PCC skulle ”assist the Governments and authorities concerned to achieve a final settlement of all questions outstanding between them.”⁸⁵ Selv om PCC ble

---

⁷⁸ Ilan, *The Origin of the Arab-Israeli Arms Race: Arms, Embargo, Military Power and Decision in the 1948 Palestine War*, s.112,78-79,.

⁷⁹ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.33.

⁸⁰ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.33-34.; Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.123-26.

⁸¹ Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.260.

⁸² Ilan, *The Origin of the Arab-Israeli Arms Race: Arms, Embargo, Military Power and Decision in the 1948 Palestine War*, s.1.; Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.260.

⁸³ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.54.

⁸⁴ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.87.

⁸⁵ Resolusjon 194: <http://unispal.un.org/UNISPAL.NSF/0/C758572B78D1CD0085256BCF0077E51A> (oppsøkt: 06.11.10)

opprettet i desember 1948, kom det første fulltallige møtet i kommisjonen ikke før februar 1949. Kommisjonens arbeid var parallelt, men ikke i samarbeid med, våpenstillstandsforhandlingene som ble påbegynt i januar 1949.⁸⁶

Våpenstillstandsavtalen anno 1949

“[F]acilitate the transition from the present truce to permanent peace in Palestine”.⁸⁷

Del av innledningen på våpenstillstandsavtalen mellom Egypt og Israel, februar 1949.

Våpenhvilen mellom Egypt og Israel 7. januar 1949 la til rette for egyptisk-israelsk våpenstillstandsforhandlinger. Disse samtalen ble gjennomført av FNs utsendte megler i regionen: Ralph Bunche.⁸⁸ Som det første av de arabiske landene signerte Egypt våpenstillstandsavtalen med Israel 24. februar.⁸⁹ Avtalen ble forstått ulikt av Egypt og Israel. Egypt, som resten av de arabiske landene, mente de fremdeles, teknisk sett, var i krig med Israel. Derfor hadde de rett til å nekte Israel navigasjonsrettigheter gjennom Suezkanalen i henhold til Konstantinopel-konvensjonens artikkel X. De kunne også opprettholde en økonomisk boikott og i tillegg fortsette en propagandakampanje mot Israel og dets eksistensrett. Israel måtte på sin side godta en egyptisk militær tilstedeværelse på Gazastripen ettersom Egypt hadde okkupert Gaza. Men Israel hadde avskåret Egypt fra dets grense mot det arabiske Asia ved å okkupere Negevørkenen. Negev og Gazastripen førte til stadig uenighet og strid mellom Egypt og Israel. Negev var viktig for Israel på grunn av tilgangen til Akaba-bukten. Israelerne ønsket en israelsk havneby som kunne skape handelsmuligheter mellom den afrikanske og den asiatiske verden.⁹⁰ Negev ga Israel større landområder og gikk på bekostning av Egypts håp om å bli gjenforent med det arabiske Asia.⁹¹

---

⁸⁶ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.54-57.; Touval, *The Peace Brokers: Mediators in the Arab-Israeli Conflict, 1948-1979*, s.80-90.

⁸⁷ Våpenstillstandsavtalen mellom Egypt og Israel: http://avalon.law.yale.edu/20th_century/arm01.asp (oppsøkt: 06.11.10)

⁸⁸ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.61.; Bunche overtok Bernadottes arbeid etter at Bernadotte ble drept i september 1948. http://nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/1950/bunche-article.html?print=1 (oppsøkt: 06.11.10)

⁸⁹ Israel og Libanon signerte en våpenstillstandsavtale 23. mars 1949, Israel og Jordan 3. april, Israel og Syria 20. juli. Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.41.

⁹⁰ Dette skulle bli havnebyen Eilat.(Elat) <http://www.snl.no/Elat> (oppsøkt: 06.11.10)

⁹¹ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.56.; Kyle, *Suez: Britain's End of Empire in the Middle East*, s.31-32.; Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.56-57.

Gazastripen hadde opprinnelig 86 000 innbyggere, men som et resultat av krigen hadde det kommet 203 000 palestinske flyktninger inn i området.⁹² Egypt, med sine økonomiske problemer, hadde ikke mulighet til, eller ønske om, å hjelpe flyktingene.⁹³ De fikk verken tillatelse til å få egyptisk statsborgerskap eller arbeidstillatelse i Egypt. Grensen mellom Egypt og Gaza ble holdt stengt. Palestinerne kunne verken komme tilbake til sine hjem, nå i Israel eller inn i Egypt. Flykningspørsmålet, og spesielt ansvaret for flyktingene og deres fremtid ble, og har vært siden, ett av de mest betente spørsmålene i forholdet mellom Israel og de arabiske landene.⁹⁴

11. desember vedtok FN resolusjon 194.⁹⁵ I paragraf 11 i denne resolusjonen står det:

[T]he refugees wishing to return to their homes and live at peace with their neighbours should be permitted to do so at the earliest practicable date, and that compensation should be paid for the property of those choosing not to return and for loss of or damage to property which, under principles of international law or in equity, should be made good by the Governments or authorities responsible⁹⁶.

Flere punkter i denne paragrafen ble tolket ulikt. Egypt mente flyktingene hadde rett til å vende tilbake til sine tidligere eiendommer, nå i den jødiske staten, og at Israels bruk av slikt land var ulovlig.⁹⁷ I tillegg hadde palestinerne rett til å kjempe for disse områdene, og de andre arabiske statene hadde ingen mulighet til å hindre en slik kamp. Israel hevdet derimot at de ikke hadde noe ansvar for at palestinerne hadde flyktet, og derfor hadde israelere rett til å bosette seg innenfor "sine" områder.⁹⁸ Det både Egypt og Israel forstod likt derimot, var tolkningen av "the Governments or authorities responsible". Begge land fraskrev seg ansvaret, og skyldte heller på hverandre. FNs generalforsamling autoriserte PCC til å "facilitate the repatriation, resettlement and economic and social rehabilitation of refugees and payment of compensation".⁹⁹ Både Egypt og Israel hadde økonomiske og sikkerhetsmessige bekymringer som de begge prioriterte framfor flyktingene. Egypt, preget av stor politisk uro og ustabilitet internt, hadde ønsket om britisk uttrekning øverst på sin dagsorden. Israel var mest opptatt av

---

⁹² Palestinske flyktninger er personer som bodde i Palestina mellom juni 1946 og mai 1948, som mistet sine hjem som et resultat av den arabisk-israelske krigen I 1948 og deres etterkommere.

<http://www.unrwa.org/etemplate.php?id=86> (oppsøkt: 05.11.10)

⁹³ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.50.

⁹⁴ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.50.

⁹⁵ Resolusjon 194: <http://unispal.un.org/UNISPAL.NSF/0/C758572B78D1CD0085256BCF0077E51A> (oppsøkt: 06.11.10)

⁹⁶ <http://unispal.un.org/UNISPAL.NSF/0/C758572B78D1CD0085256BCF0077E51A> (oppsøkt: 06.11.10)

⁹⁷ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.57.

⁹⁸ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.57.

⁹⁹ <http://unispal.un.org/UNISPAL.NSF/0/C758572B78D1CD0085256BCF0077E51A> (oppsøkt: 06.11.10)

å bygge opp egen stat. De hadde begynt med et massivt jødisk immigrasjonsprogram i tillegg til arbeidet med økonomisk utvikling i den nye, uavhengige staten.¹⁰⁰

FNs våpenembargo fra mai 1948 ble igjen tatt opp og diskutert etter våpenstillstandsavtalen. Britene ønsket å oppheve den fordi de følte behov for å bevæpne sine arabiske allierte Irak, Transjordan og Egypt. Israel, på sin side, ønsket å forlenge embargoen. De mente en oppheving ville hindre en endelig fredsavtale, samt sette i gang et våpenkappløp. Amerikanerne støttet britene i frykt for at de arabiske landene skulle henvende seg til Sovjetunionen og østblokken etter våpen. FNs embargo ble opphevet 11. august 1949. Det ble lagt vekt på at salg av våpen kun skulle gå til å opprettholde intern ro og orden i hver enkelt stat. I tillegg skulle våpnene sørge for ”reasonable requirements of self defence”.¹⁰¹ Våpensalgene skulle også koordineres mellom amerikanerne, britene og franskmennene for å hindre et våpenkappløp.¹⁰²

En ny realitet

Israel vendte seg tidlig til USA og hevdet at britenes våpensalg til Egypt ville føre til at Egypt ville rette sine våpen mot Israel. Våpensalgene ville ikke demme opp for sovjetisk innflytelse slik amerikanerne trodde, hevdet Israel. Israel sendte derfor inn en forespørsel om kjøp av amerikanske våpen, uten hell. I april 1950 støttet amerikanerne britenes gjenopprusting av Egypt, samtidig som de selv avslo israelernes ønsker om våpen. To uker senere reverserte president Harry S. Truman denne avgjørelsen om avslag fordi ”it was much too one-sided and... it would cause trouble... We were not doing what we should to arm the Jews appropriately.”¹⁰³

Amerikanerne var bekymret for den uklare situasjonen i Midtøsten. De fryktet at Sovjetunionen ville utnytte den ustabile situasjonen til å undergrave Vestens tilstedeværelse og rykte. I tillegg måtte de ta til etterretning britenes stadig svakere posisjon, og mulighet til å

---

¹⁰⁰ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.51,56-57.; Kyle, *Suez: Britain's End of Empire in the Middle East*, s.34.; Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.99-111.

¹⁰¹ Sitat hentet fra Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.72.

¹⁰² Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.71-72.

¹⁰³ Truman sitert i Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.74.; Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.73-74.; Harry S. Truman var president i USA frem til januar 1953. http://www.snl.no/Harry_S._Truman (oppsøkt: 05.11.10)

forsvare regionen. I likhet med britene vektla amerikanerne Egypts nøkkelrolle i forsvarssammenheng da G. Lewis Jones i *Bureau of Near Eastern, South Asian, and African Affairs* (NEA) skrev i 1950 ”There is no substitute for Egypt as a base”.¹⁰⁴ *Central Intelligence Agency* (CIA) hadde dessuten kalkulert seg fram til at Sovjetunionen ”desires to achieve eventual control” i regionen.¹⁰⁵ Det var svært viktig for USA å stabilisere de arabiske statene og gjøre dem positivt innstilt til Vesten ved å styrke sin posisjon i regionen.¹⁰⁶

25.mai 1950 ble Tremaktserklæringen vedtatt. Dette var en avtale mellom USA, Storbritannia og Frankrike om våpenkontroll i Midtøsten. Erklæringen autoriserte våpensalg til stater i Midtøsten ”for the purposes of assuring their internal security and their legitimate selfdefence and to permit them to play their part in the defense of the area as a whole.”¹⁰⁷ De tre statene anerkjente at de arabiske landene og Israel trengte opprustning for å opprettholde intern sikkerhet og selvforsvar. I tillegg til at Frankrike, Storbritannia og USA også hadde Den kalde krigens politikk i mente ved å tilføye ”forsvar av regionen som helhet”. Tremaktserklæringen hadde også som mål å forhindre et våpenkappløp mellom de arabiske landene og Israel. Samtidig som erklæringen opprettholdt en vestlig kontroll og oversikt over våpentilgangen i Midtøsten.¹⁰⁸

Våpenstillstanden var tenkt som et skritt mot en varig fred mellom Israel og de arabiske statene.¹⁰⁹ Håpet var stort og den generelle oppfatningen utenifra var at freden var nær. Ingen fred kom. Egypt var preget av indre uroligheter og landet hadde andre prioriteringer enn fred med Israel. Israel hadde også andre prioriteringer. David Ben-Gurion noterte i sin dagbok en bemerkning fra Abba Eban, den israelske representanten i FN: ”An armistice is sufficient for us. If we chase after peace, the Arabs will demand of us a price - borders or refugees or both.”¹¹⁰ I årene som fulgte var det flere forsøk på å forhandle fram fredsavtaler, men interne

---

¹⁰⁴ G. Lewis Jones sitert i Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.68. G. Lewis Jones var direktør i *Bureau of Near Eastern, South Asian, and African Affairs* (NEA) fra 1950 til 1952.; <http://www.nndb.com/people/239/000133837/> (oppsøkt: 07.11.10); NEA er en Midtøsten-avdeling underlagt det amerikanske utenriksdepartementet. Omtalt senere i forkortet form NEA. For mer se http://www.allgov.com/Agency/Bureau_of_Near_Eastern_Affairs (oppsøkt: 04.11.10)

¹⁰⁵ CIA sitert i Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.69. For mer om CIA se <https://www.cia.gov/about-cia/index.html> (oppsøkt: 06.11.10)

¹⁰⁶ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.68-69, 137-43.

¹⁰⁷ Artikkel 1 i Tremaktserklæringen:

<http://unispal.un.org/UNISPAL.NSF/0/3EF2BAA011AD818385256C4C0076E724> (oppsøkt: 06.11.10)

¹⁰⁸ Kyle, *Suez: Britain's End of Empire in the Middle East*, s.36.; Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.74.

¹⁰⁹ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.56.

¹¹⁰ Sitat hentet fra Kyle, *Suez: Britain's End of Empire in the Middle East*, s.35. Abba Eban var Israels faste representant til FN fra 1948 til 1959 og samtidig Israels ambassadør til USA fra 1950 til 1959. http://www.snl.no/Abba_Eban (oppsøkt: 05.11.10)

prioriteringer og stridigheter skulle få forrang også da. Egypt vokste fram som regionens leder, og fredsinitiativene bar preg av dette. "Egypt has traditionally *behaved* as the leader of the Arab World", hevder professor Adeed Dawisha.¹¹¹ Dette var en realitet Israel og verdenssamfunnet måtte forholde seg til. Også Egypt måtte forholde seg til en endret situasjon etter den første arabisk-israelske krigen. Selv om det ikke var en førsteprioritet, var det viktig både for Egypt og Israel å stabilisere regionen. Fredsinitiativene som fulgte tydet på dette.

---

¹¹¹ Dawisha, *Egypt*, s.28.

Kapittel 3

”JEG STÅR MOT MIN BROR. MEN JEG STÅR SAMMEN MED MIN BROR MOT MIN FETTER”.¹¹²

Arabisk ordtak

1949- juli 1952

Våren 1949 klarte Palestine Conciliation Commission (PCC) å samle de arabiske landene til en ”utveksling av ideer” i Beirut. Og fra april til september, samme år, klarte PCC også å samle de arabiske landene og Israel i Lausanne for møter. Selv om direkte møter med Israel var uaktuelt for de arabiske delegatene, var det et steg mot en løsning. Og løsningen var ikke langt unna, spådde PCC.¹¹³ Håpet om en løsning mellom Israel og de arabiske landene, forhandlet frem gjennom PCC, forsvant derimot tidlig. Likevel, med PCCs konferanser i Lausanne brukt som skalkeskjul, var det en rekke hemmelige møter mellom de arabiske landene og Israel.

Samtidig som Egypt holdt skjulte møter med Israel, var det svært viktig å ta offentlig avstand fra den jødiske staten. Det regionale maktspeillet preget Egypts forhold til Israel. For å opprettholde landets lederposisjon overfor de arabiske statene, måtte Egypt ta avstand fra Israel. Samtidig måtte Egypt vise fleksibilitet overfor Israel for å opprettholde landets lederposisjon i Vestens øyne. Egypts nøkkelrolle i regionen var en holdning de egyptiske lederne selv brukte for å hevde sin lederrolle overfor andre arabiske landene. Kong Faruk beskrev Egypt som ”the keystone of the arch, the nation to whom the others looked for leadership”.¹¹⁴

Hvordan balanserte Egypt den offentlige forakten for Israel med hemmelige møter? Hvordan påvirket de regionale spenningene Egypts dialog med Israel? Og ikke minst, hvordan påvirket Vestens prioriteringer i regionen forholdet mellom Egypt og Israel?

---

¹¹² Arabisk ordtak: ”Jeg står mot min bror. Men jeg står sammen med min bror mot min fetter. Og jeg og min bror og min fetter står sammen mot den fremmede.” Ingeborg Eliassen, ”I Abrahams Hus Er Det Mye Bråk,” *Stavanger Aftenblad*(2008),

http://www.aftenbladet.no/utenriks/midstostkonflikt/966444/_I_Abrahams_hus_er_det_mye_braak.html
(oppsøkt: 06.11.10)

¹¹³ Stian Johansen Tiller, ”Defending the Un Agenda: The Peace Effort of the Palestine Conciliation Commission, 1949-1951” (Universitetet i Oslo, 2009), s.47.

¹¹⁴ Kong Faruk sitert i Poteh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.27.

Egypt mot stupet?

”The future prospects for Egypt are ‘grim’”.¹¹⁵

Diplomat ved det britiske utenriksdepartementet (ikke navngitt), januar 1949.

I 1949 fryktet amerikanerne og britene at en revolusjon var i sikte i Egypt. En revolusjon som ville være ”typisk egyptisk”: Inneholde en rekke drap, mye hærverk og en stor grad av vold.¹¹⁶ De amerikanske og britiske diplomatene hadde liten tro på en sterk og levedyktig egyptisk stat. Det politiske klimaet i Egypt motbeviste heller ikke dette. Situasjonen i landet, både politisk og samfunnsmessig, var preget av kaos. Fra 1949 og frem til 1952 var det syv forskjellige statsministre som hadde varierende form for samarbeid med kong Faruk.¹¹⁷ I tillegg hadde de ulike statsministrene varierende støtte fra britene som var en betydelig maktfaktor i Egypts politiske liv.¹¹⁸ Befolkningen hadde liten tro på lederskapet, og opposisjonen var i vekst. En av hovedårsakene til misnøyen var at gapet mellom de rike og fattige stadig ble større. De små jordeierne var i økende grad tvunget til å selge sine landstykker for å klare å overleve. Egypts politiske ledere viste ingen interesse for å snu denne utviklingen. De sikret seg store inntekter og fikk sosial status ved å eie store arealer jordbruksland.¹¹⁹

Den stadige økende uroen på landsbygda gjenspeilte seg også i byene. En økende gruppe mennesker bodde, og arbeidet, under dårlige forhold. En massiv tilflytting til byene forverret situasjonen. På universitetene demonstrerte studentene mot dårlige arbeidsmuligheter. I tillegg til at frustrasjonen også rettet seg mot britenes tilstedeværelse.¹²⁰

I dette klimaet ble Det muslimske brorskap styrket. Mot slutten av 1940 var det over 500 000 medlemmer i Det muslimske brorskap, sympatisører ikke medregnet.¹²¹ De deltok i kampanjer og demonstrasjoner for å vise sin missnøye med det politiske styret i Egypt. Den militante fraksjonen av brorskapet gikk også til voldelige angrep på utlendinger og deres

---

¹¹⁵ Holmes til Utenriksminister, 7.januar 1949, *FRUS 1949*, 6:187

¹¹⁶ Britisk diplomat (ikke navngitt) i (min oversettelse) Holmes til Utenriksminister, 7.januar 1949, *FRUS 1949*, 6:187

¹¹⁷ <http://www.cabinet.gov.uk/Cabinet/Former.aspx> (oppsøkt: 06.11.10)

¹¹⁸ For mer om dette se kapittel 2

¹¹⁹ Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.294.

¹²⁰ Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.294.

¹²¹ En folketelling i 1947 viser at befolkningsantallet i Egypt da var 19,1millioner. Alan B. Mountjoy, "Egypt's Population Problem," *Transactions and Papers (Institute of British Geographers)*, no. 18 (1952), <http://www.jstor.org/stable/621024>. (oppsøkt: 06.11.10); Cleveland 2000: 294

forretninger. I 1948 forsøkte statsminister Mahmoud Fahmi al-Nuqrashi å slå ned på brorskapets aktiviteter.¹²² Det endte med at Det muslimske brorskapet drepte al-Nuqrashi. Responsen kom året etter, trolig regissert av landets ledelse, da grunnleggeren av Det muslimske brorskapet Hassan al-Banna ble drept som hevn for drapet på al-Nuqrashi.¹²³ Forholdene i Egypt var på alle områder meget ustabile.¹²⁴

Britene brukte de ustabile forholdene som et argument for at de ikke kunne trekke seg ut. Hvis de ga opp sin posisjon i landet ville alt bli mye verre, hevdet de. Det var også grupperinger i Egypt som var enige i britenes argumenter.¹²⁵ Likevel hadde motstanden mot den britiske tilstedeværelsen støtte av de fleste. Opposisjonen hevdet at Storbritannia ikke var en stabiliserende faktor, men en okkupant som hindret Egypts utvikling.¹²⁶ Britene var en del av det korrupte styresettet. Kun ved full egyptisk uavhengighet kunne Egypt ivareta sin lederrolle i regionen.¹²⁷

Den egyptiske befolkning var også svært aggressiv innstilt mot Israel.¹²⁸ Lederskapet måtte trå forsiktig for ikke å gi opposisjonen flere grunner til opptøyer. Den egyptiske regjeringen satt ikke trygt, og mange rettet mer sinne mot det dårlige lederskapet enn mot Israel. De anklaget den politiske ledelsen for å ha ledet de egyptiske styrkene inn i en krig de ikke var forberedt på. "Our bullets were aimed at the enemy [Israel] in his trenches before us, but our hearts hovered over our distant country, which we had left to the care of the wolves."¹²⁹ Israel-spørsmålet bidro til å øke misnøyen ytterligere. De egyptiske myndighetene la derfor sterke føringer på hva som kunne publiseres om eventuelle samtaler med, og om, Israel. Slike samtaler måtte ikke lekke ut, ellers stod regimets overlevelse på spill.¹³⁰ Egypts ledere tok offentlig avstand fra all direkte kontakt med den nye staten. Realiteten, derimot, var mer nyansert.¹³¹

---

¹²² Mahmoud Fahmi al-Nuqrashi (Mahmud) var Egypts statsminister 1945-46 og 1946-48.

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/422575/Mahmud-Fahmi-al-Nuqrashi> (oppført: 05.11.10)

¹²³ Al-Sayyid Marsot, *A Short History of Modern Egypt* s.103.

¹²⁴ Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.294-95.; Al-Sayyid Marsot, *A Short History of Modern Egypt* s.102-03.

¹²⁵ Politiske retningslinjer om Egypt, 5.mai 1949, *FRUS 1949*, 6:215

¹²⁶ Memorandum av samtale, 17.oktober 1950, *FRUS 1950*, 5: 310

¹²⁷ Memorandum av samtale, 17.oktober 1950, *FRUS 1950*, 5: 309-311

¹²⁸ Memorandum av samtale, Kairo, udatert, *FRUS 1950*, 5: 884

¹²⁹ Gamal Abdel Nasser, *Egypt's Liberation: The Philosophy of the Revolution* (Washington D.C.: Public Affairs Press, 1955), s.21.

¹³⁰ Raymond Hare til Utenriksminister, 13. juni 1949, *FRUS 1949*, 6: 1128

¹³¹ Al-Sayyid Marsot, *A Short History of Modern Egypt* s.103.

PCCs første år

“[T]he beginning of the end”.¹³²

Mark Ethridge, leder for den amerikanske delegasjonen i PCC, april 1949.¹³³

Samtidig som Palestine Conciliation Commission begynte sitt arbeid i Jerusalem var våpenstillstandsforhandlingene på Rhodos i gang. Det var viktig å bestemme hvordan PCC skulle forholde seg til disse forhandlingene. Etter mye diskusjon bestemte PCC at de ikke skulle blande seg inn i våpenstillstandsforhandlingene. Vellykkede forhandlinger på Rhodos ville gi PCCs arbeid et godt grunnlag for videre forhandling. Politiske spørsmål, ikke militære spørsmål, var viktigst for PCC.¹³⁴

I tillegg til de offisielle forhandlingene på Rhodos mellom Israel og de arabiske landene, hadde Israel og Jordan hemmelige samtaler. Israel og Jordan hadde kommet ut av krigen som ”the best of enemies”.¹³⁵ Dette forholdet var kun mellom Israel og kong Abdullah av Jordan. Egypts ledere, som hørte rykter om disse samtalene likte dette svært dårlig. De fryktet at forholdet mellom Israel og Jordan ville gi Jordan mer makt i regionen enn Egypt. Egypterne hadde derfor behov for å markere avsmak på samtalene mellom Jordan og Israel. Egypterne fikk derfor Den arabiske ligaen til å støtte Egypts motstand mot Jordans samtaler med Israel. I tillegg var det viktig for egypterne å hevde sin overlegne status ovenfor Jordan på et annet, mer privat, plan. Ved et besøk fra kong Abdullah til kong Faruk viste den egyptiske kongen sin selvforståtte overlegenhet svært tydelig.¹³⁶ Ved å bryte den arabiske tradisjonelle høfligheten, hvor gjesten alltid er prioritert, tok kong Faruk kaffe før sin gjest, og det i en større og penere kopp. Dette ble gjort kun for å vise kong Abdullah hvor hans posisjon var. Dette var svært ydmykende for kong Abdullah og var en hendelse han sent glemte.¹³⁷

---

¹³² Ethridge sitert i Tiller, "Defending the Un Agenda: The Peace Effort of the Palestine Conciliation Commission, 1949-1951", s.47.

¹³³ Mark Ethridge ble utnevnt av president Truman å lede den amerikanske delegasjonen i PCC. Han sa opp stillingen 25. juni 1949. 16. juli 1949 ble Paul A. Porter utnevnt som ny leder. Han sa opp to måneder senere. Ely E. Palmer tok over stillingen i november 1949. Tiller, "Defending the Un Agenda: The Peace Effort of the Palestine Conciliation Commission, 1949-1951", s.30-31, 64-65, 81.

¹³⁴ Tiller, "Defending the Un Agenda: The Peace Effort of the Palestine Conciliation Commission, 1949-1951", s.35.

¹³⁵ Sitat hentet fra Tiller, "Defending the Un Agenda: The Peace Effort of the Palestine Conciliation Commission, 1949-1951", s.37.; Sionistene og kong Abdullah hadde et godt forhold helt siden etableringen av Transjordan i 1921. Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.29.

¹³⁶ Raymond Cohen, *Culture and Conflict in Egyptian-Israeli Relations: A Dialogue of the Deaf* (Indiana University Press, 1990), s.66.

¹³⁷ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.29.; Cohen, *Culture and Conflict in Egyptian-Israeli Relations: A Dialogue of the Deaf*, s.18.

Selv om de arabiske landene rivaliserte seg imellom, hadde de til felles en offentlig forrækt for Israel. De arabiske landene mottok PCCs oppfordring om forhandlinger med Israel med lite entusiasme. Det var utelukket å forhandle før det ble en løsning på flyktningsspørsmålet, og Israel måtte ta ansvar for å ha skapt et slikt problem, hevdet de arabiske landene.¹³⁸ Israel måtte garantere for flyktingenes rett til å komme tilbake til sine hjem, nå i Israel, eller gi en form for kompensasjon, noe Israel nektet. Det palestinske flyktningproblemet var skapt av en krig som de arabiske landene startet, mente derimot Israel.¹³⁹ Flyktningsspørsmålet skulle derfor kun diskuteres som en del av en generell fredsforhandling.

Beirut

PCC klarte å samle de arabiske landene for å fremme sine standpunkt i Beirut i mars-april 1949.¹⁴⁰ Diskusjonene i Beirut handlet om flyktingene: "There can be no fruitful negotiations until [the] Arab psychosis as to refugees has been wiped out and Arab public opinion [has] prepared for [the] fact that not all refugees will return," skrev Ethridge allerede i februar 1949.¹⁴¹ Ingen av de arabiske lederne hadde interesse av å ha flyktingene i sitt land. Ikke bare var flyktingene sett på som en byrde, men også som en destabiliserende faktor for allerede ustabile regimer. Samtidig kunne de arabiske lederne bruke flyktingene som pressmiddel og politisk våpen. Det var ingenting å tape ved å kreve tilbakesending til Israel. For det første stilte dette Israel i et dårlig lys. For det andre, dersom tilbakesending ble en realitet, ville dette svekke den jødiske staten ved å tilføre en stor palestinsk minoritet. De arabiske lederne overbydde hverandre når det gjaldt solidaritet for flyktingene. Ingen av landene ville vise seg "dårligere enn de andre".¹⁴²

PCC klarte å få de arabiske landene, bortsett ifra Irak, til å droppe kravet om tilbakesending av flyktingene som en *nødvendig forutsetning* for forhandlinger. Videre utveksling av standpunkt, også med Israel til stede, ble godtatt. Det var fremdeles viktig at alle samtalene

---

¹³⁸ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.49.

¹³⁹ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.49-50.

¹⁴⁰ De arabiske landene her ment er Egypt, Irak, Jordan, Saudi Arabia, Syria og Libanon.

¹⁴¹ Ethridge sitert i Tiller, "Defending the Un Agenda: The Peace Effort of the Palestine Conciliation Commission, 1949-1951", s.41.

¹⁴² Tiller, "Defending the Un Agenda: The Peace Effort of the Palestine Conciliation Commission, 1949-1951", s.44-45.

med Israel måtte være indirekte og det var ingen henvisning til fredssamtale eller avtale. PCC gjorde klart for Lausanne-konferansen.¹⁴³

Lausanne

Lederen for PCC, amerikaneren Mark Ethridge, mente at Lausanne-konferansen var ”begynnelsen på slutten” av PCCs arbeid, og at en fredsavtale var i sikte.¹⁴⁴ Konferansen i Lausanne i Sveits begynte 27. april og varte til 15. september 1949. I tillegg til Israel sendte Egypt, Jordan, Libanon og Syra delegasjoner.¹⁴⁵ 12. mai 1949 signerte de arabiske statene og Israel to separate, men identiske, dokumenter som ble kalt Lausanne-protokollen. Ved å signere separate dokumenter opprettholdt de arabiske statene symbolsk at de ikke forhandlet direkte med Israel. Protokollen var tenkt på som et steg mot videre forhandling. Kartet fra delingsplanen skulle være et grunnlag for videre diskusjon. I tillegg ble de arabiske delegasjonene anerkjent som én enhet i protokollen. Siden de arabiske landene underskrev at de godtok at delingsplanen skulle være grunnlaget for videre diskusjon, betydde dette i praksis at landene for første gang anerkjente delingsplanen fra 1947. Da den ble vedtatt 29. november 1947, hadde ingen av de arabiske landene godkjent delingsplanen. I tillegg indikerte signaturene at de arabiske landene aksepterte at det måtte være en forhandlet løsning på konflikten med Israel. Israelerne derimot, nølte med å signere. De fryktet at protokollen senere kunne bli brukt mot dem ved å hevde at Israel, ved å signere, godkjente delingsplanens grenser. Etter krigen hadde Israel forøket sitt territorium med 24 prosent mer enn det landet var tiltenkt i henhold til FNs delingsplan.¹⁴⁶ Dette var land Israel ikke var interessert i å miste. Israel la derfor ved et vedlegg hvor de gjorde det klart at kartet var akseptert *som et grunnlag* for videre diskusjon, verken mer eller mindre.¹⁴⁷

---

¹⁴³ Touval, *The Peace Brokers: Mediators in the Arab-Israeli Conflict, 1948-1979*, s.41.; Det var ingen konferanse, men ordet vil her brukes for ryddighetens skyld.

¹⁴⁴ Ethridge sitert i (egen oversettelse) Tiller, "Defending the Un Agenda: The Peace Effort of the Palestine Conciliation Commission, 1949-1951", s.47.

¹⁴⁵ Irak sendte ingen delegasjon. Saudi Arabia var representert av Egypt.

¹⁴⁶ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.47.

¹⁴⁷ Pablo de Azcarate y Florez, *Mission in Palestine 1948-1952* (Washington DC: The Middle East Institute, 1966), s.150-51.; Tiller, "Defending the Un Agenda: The Peace Effort of the Palestine Conciliation Commission, 1949-1951", s.57-58.; Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.87.

Gazastripen. En egyptisk strategi?

Gazastripen var den eneste militære triumfen de egyptiske lederne kunne vise til etter krigen med Israel.¹⁴⁸ Samtidig var flyktingene på Gazastripen et økonomisk ansvar Egypt ikke hadde råd til å ta på seg. I tillegg til at området var et vanskelig område å administrere. Gazastripen var likevel viktig rent psykologisk, og ikke minst et viktig forhandlingskort.¹⁴⁹

Regjeringen i Israel fremla i Knesset 3.mai 1949 en plan om Gazastripens fremtid. Denne planen ble presentert til PCC 20.mai.¹⁵⁰ 3.mai hadde Knesset vedtatt at dersom Israel ble tilbudt Gazastripen, inkludert alle dens innbyggere, ville Israel godta dette. Dette, påpekte statsminister David Ben-Gurion, beviste landets engasjement for å imøtekomme de arabiske landenes krav om flyktingene.¹⁵¹ Samtidig som han også påpekte at flyktingene var et anliggende *utenfor* Israel. De israelske lederne hevdet at Gaza-planen viste at Israel var villige til å ”ofre seg” for fredens skyld:

Incorporation into Israel would do more than anything else to hold out to the people now herded in the Gaza strip a hope of rebuilding their lives. The proposal is an earnest of the great lengths to which the Government of Israel is prepared to go in helping to solve the problem that is central to all our discussions. [...] If my delegation's offer is rejected, we should be bound to ask ourselves whether the Egyptian and the other Arab delegations really mean what they press Israel to “accept refugees”.¹⁵²

Egyptys ledere var ikke positive til planen. De kalte forslaget for en ”billig byttehandel” og var ikke interessert i å ”løse” flyktningsspørsmålet ved å gi fra seg Gazastripen og dermed øke Israels landområder.¹⁵³ Gaza-planen var ikke et forsøk på å øke Israels landområde, svarte de israelske delegatene.¹⁵⁴ Samtidig hadde Ben-Gurion forklart Knesset om de geopolitiske fordelene ved å inkorporere Gazastripen til Israel.¹⁵⁵ Abba Eban innrømmet imidlertid at Gazastripen var et sentralt landområde for Israel: ”Gaza was only a short distance from Tel Aviv itself and as long as it remained in the hands of a country with the military potential of

---

¹⁴⁸ Tiller, "Defending the Un Agenda: The Peace Effort of the Palestine Conciliation Commission, 1949-1951", s.61.

¹⁴⁹ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.50.

¹⁵⁰ Israel hevdet at det var den egyptiske delegaten til våpenstillstandsforhandlingene som hadde først foreslått Gaza-planen til den israelske delegaten der. Ethridge hadde så, på et senere tidspunkt, gjenopptatt planen. Editorial Note, 1-3 mai 1949, *DFPI 1949*, 4:5-6; Mr. Eban til Mr. Ross, 10. juni 1949, *FRUS 1949*, 6: 1116, fotnote2; McDonald til utenriksminister (U.S), 31.mai 1949, *FRUS 1949*, 6:1076; Israels ledelse til USAs ledelse, 8.juni 1949, *FRUS 1949*, 6:1104

¹⁵¹ W. Eytan til C. Boisanger (Lausanne), 29.mai 1949, *DFPI 1949*, 4: 74-75

¹⁵² W. Eytan til C. Boisanger (Lausanne), 29.mai 1949, *DFPI 1949*, 4: 74-75

¹⁵³ Den egyptiske ambassadøren til USA sitert i (egen oversettelse) Webb til Den amerikanske ambassaden i Egypt, 11. juni 1949, *FRUS 1949*, 6:1116; Ethridge til Utenriksminister, 8. juni 1949, *FRUS 1949*, 6:1097

¹⁵⁴ Webb til Den amerikanske ambassaden i Israel, 8.juni 1949, *FRUS 1949*, 6:1095

¹⁵⁵ Editorial Note, 3. mai 1949, *DFPI 1949 Companion Volume*, 4: 5-6

Egypt it could not but constitute a perpetual threat to Israel.”¹⁵⁶ For Israel var det en sikkerhetsmessig trussel å la Gazastripen forbli under egyptisk okkupasjon. De israelske diplomatene hevdet at flere egyptiske diplomater hadde antydnet at Egypt ønsket å kvitte seg med stripen, og denne planen hadde derfor ikke til hensikt bare å gane Israel.¹⁵⁷ Selv om Egypt uttrykte at de var villige til å endre på sine grenser, var ikke Gazastripen spesifisert som grensen Egypt ønsket å endre på.¹⁵⁸ Grensejusteringer måtte ikke føre til territorielle tap, så dersom en skulle gi slipp på Gazastripen måtte Egypt få noe land tilbake. I tillegg vurderte Egypt også alle territorielle endringer opp mot en regional sikkerhetsvurdering. Å gi fra seg Gazastripen mot at Israel også tok dens flyktninger var ikke godt nok for egypterne. Det var også utelukket for Egypt å risikere å fremstå som en svak forhandlingspartner overfor de andre arabiske landene. For at Egypt kunne gå med på å gi fra seg Gazastripen, måtte Egypt i så fall blitt betydelig kompensert for dette landområdet. Ikke bare for det faktiske landområdets skyld, men også for ikke å miste ansikt.¹⁵⁹

Egypt ledere fryktet at dersom landet ga fra seg Gazastripen til Israel kunne det føre til større tap enn det rent territorielle. Jordan uttrykte tidlig et ønske om å overta Gazastripen for å få tilgang til Middelhavet.¹⁶⁰ Dette forutsatte at Jordan i tillegg fikk tilgang ved å opprette en korridor gjennom Negevørkenen. Med Jordans og Israels gode forhold i mente, fryktet Egypt at Israel ville gå med på Jordans plan, og på denne måten styrke Jordans maktgrunnlag i regionen. I tillegg kunne dette styrke forholdet ytterligere mellom Jordan og Israel, noe Egypt ikke ønsket. Kong Abdullah la vekt på at det viktigste for ham ikke var å få Gazastripen, men å hindre at Egypt beholde den. ”’Take it [Gazastripen] yourself,’ he [kong Abdullah]said, ’give it to the devil, but don’t let Egypt have it’”, hadde han uttalt få måneder tidligere i forbindelse med våpenstillstandsforhandlingene på Rhodos.¹⁶¹

Også flyktningproblemet var del av rivaliseringen mellom Egypt og Jordan. Både Egypt og Jordan uttalte offentlig at flyktningsproblemet måtte løses. Samtidig som Egypt ønsket at

---

¹⁵⁶ Sitat hentet fra Tiller, "Defending the Un Agenda: The Peace Effort of the Palestine Conciliation Commission, 1949-1951", s.62.

¹⁵⁷ W. Eytan til C. de Boisanger (Lausanne), 29. mai 1949, *DFPI 1949*, 4:74

¹⁵⁸ Webb til Den amerikanske ambassaden i Egypt, 11. juni 1949, *FRUS 1949*, 6:1116

¹⁵⁹ Webb til Den amerikanske ambassaden i Egypt, 11. juni 1949, *FRUS 1949*, 6:1116

¹⁶⁰ For mer om dette se Avi Shlaim, *Collusion across the Jordan: King Abdullah, the Zionist Movement, and the Partition of Palestine* (Oxford: Clarendon Press, 1988), s.439.

¹⁶¹ Abdullah sitert i Touval, *The Peace Brokers: Mediators in the Arab-Israeli Conflict, 1948-1979*, s.63.; Shlaim, *Collusion across the Jordan: King Abdullah, the Zionist Movement, and the Partition of Palestine*, s.439.

flyktningproblemet i Jordan skulle opprettholdes.¹⁶² Egypt kunne dermed “grow stronger in the meantime and occupy again her appropriate place in the Arab world”.¹⁶³ Egypts syn på flyktningene i Gaza var mer preget av politiske hensyn enn humanitære hensyn.¹⁶⁴ De kunne brukes til landets fordel. Dette var en av årsakene til at Egypt ikke var positive til Gaza-planen. For det første kunne ikke Egypt gå med på at Israel fikk større landområde. For det andre fryktet egypterne at Israel ville gi Gazastripen til Jordan. For det tredje var ikke flyktningens beste i fokus, snarere tvert imot. Den regionale maktkampen var langt viktigere.¹⁶⁵

Selv om Egypt var kritisk til Gaza-planen, ble den diskutert videre av andre aktører. USA, som opprinnelig var skeptisk, uttrykte i juni 1949 at landet støttet planen.¹⁶⁶ USA vektla at dette betinget at Egypt også godkjente planen. I tillegg måtte Egypt kompenseres for tap av territorium. Negev ble foreslått. Egypt trengte Negev for å sikre at de hadde en landegrense mot den arabiske verden. Abdul-Razzaq Azzam, generalsekretæren i Den arabiske liga, mente også at det var grunnlag for å tro at Egypt kunne gå med på Gaza-planen dersom Negev også ble en del av planen.¹⁶⁷ Slik kunne Egypt komme ut av forhandlingene med anseelsen i behold. Egypts politikere derimot viste ingen interesse for Gaza-planen og likte heller ikke at amerikanerne støttet den. Fra 15. til 17. juli møttes amerikanske, britiske og egyptiske diplomater til samtaler i Alexandria hvor det kom frem at de egyptiske diplomatene ikke hadde noe tillit til forslag som kom fra Israel.¹⁶⁸ I tillegg hevdet egypterne at USA ikke var objektive når det gjaldt Palestina. Amerikanerne kritiserte Egypt siden landet ikke var villige til å *diskutere* planen.¹⁶⁹ De påpekte at den avvisende holdningen ikke viste god ”statesmanship gesture”.¹⁷⁰ Gaza-planen skapte derfor en spenning i forholdet mellom Egypt og USA. Egypt lot seg verken overtale eller presse inn til forhandlinger med Israel. Tiden var ikke moden, og premissene for planen var ikke gode nok, i tillegg var det for mye som stod på

---

¹⁶² Shlaim, *Collusion across the Jordan: King Abdullah, the Zionist Movement, and the Partition of Palestine*, s.476.

¹⁶³ Sitat hentet fra Shlaim, *Collusion across the Jordan: King Abdullah, the Zionist Movement, and the Partition of Palestine*, s.476.

¹⁶⁴ Cohen, *Culture and Conflict in Egyptian-Israeli Relations: A Dialogue of the Deaf*, s.118.

¹⁶⁵ Cohen, *Culture and Conflict in Egyptian-Israeli Relations: A Dialogue of the Deaf*, s.118.; Shlaim, *Collusion across the Jordan: King Abdullah, the Zionist Movement, and the Partition of Palestine*, s.476.

¹⁶⁶ Webb til delegasjonen i Sveits, 4. juni 1949, *FRUS 1949*, 6:1090- 1091; Bruce til Utenriksminister, 12. juni 1949, *FRUS 1949*, 6:1125

¹⁶⁷ Webb til delegasjonen i Sveits, 4.juni 1949, *FRUS 1949*, 6: 1091

¹⁶⁸ Acheson til delegasjonen i Sveits, 22. juli 1949, *FRUS 1949*, 6:1243, fotnote1

¹⁶⁹ Acheson til Den amerikanske ambassaden i Egypt, 14 juli 1949, *FRUS 1949*, 6:1228-1229

¹⁷⁰ Acheson til Den amerikanske ambassaden i Egypt, 14 juli 1949, *FRUS 1949*, 6:1229

spill for Egypt. Dessuten var Egypts viktigste punkt på sin dagsorden britisk tilbaketrekking, ikke fred med Israel. 29. juli 1949 avviste Egypt formelt Gaza-planen.¹⁷¹

Lausanne som skalkeskjul

Konferansen i Lausanne fungerte også som et skalkeskjul for hemmelige, direkte samtaler mellom de enkelte arabiske land og Israel. Elias Sasson, leder for den israelske delegasjonen til Lausanne, var en viktig person i disse samtalene. Han ble sett på som en delegat med et uvanlig moderat politisk syn. Fra et israelsk ståsted, var hans rolle i Lausanne å være en "ideal liaison officer between our delegation and the Arabs, making contacts, speaking soft words into Arab ears".¹⁷² Med tanke på Israels og Jordans spesielle forhold var det ikke merkelig at det var Jordans delegasjon Sasson kontaktet først. Israel holdt likevel noe tilbake fordi det var en utbredt tro på at en fredsavtale først burde komme med Egypt.¹⁷³

De av Israels politikere som støttet denne "Egypt først"-holdningen mente at Egypt var "the most powerful and influential of the Arab states."¹⁷⁴ De mente også at de territorielle kravene, både til Israel og Egypt, var forenlige og at begge land ønsket å svekke britisk makt i regionen. Til sist ble det hevdet at ingen av de arabiske landene ville følge en jordansk fred med Israel. Dersom Egypt underskrev en løsning med Israel, derimot, ville dette føre til at de andre arabiske landene enklere også kunne få til en løsning med Israel. Det ble vist til våpenstillstandsavtalen: Det var Egypt som var første land ut der. Kort sagt, veien til fred mellom Israel og dets naboer gikk via Kairo.¹⁷⁵

Egypt, tross uttalt offentlig motstand mot Israel, var interessert i en hemmelig dialog. I juli 1949 sendte kong Faruk hemmelige meldinger til Israel. Disse meldingene gikk gjennom kongens presseoffiser, Karim Bey, til presidenten for det jødiske samfunn i Kairo, Salvator Cicurel. Cicurel ble bedt om å overlevere en beskjed til Sasson på vegne av kong Faruk. Kong Faruk meldte at Egypt forsøkte å forbedre forholdene for jøder bosatt i landet og skulle som et viktig skritt gradvis løslate jødiske fanger og deres eiendom. Han understreket også at

---

¹⁷¹ Tiller, "Defending the Un Agenda: The Peace Effort of the Palestine Conciliation Commission, 1949-1951", s.63.

¹⁷² Sitat hentet fra Shlaim, *Collusion across the Jordan: King Abdullah, the Zionist Movement, and the Partition of Palestine*, s.474.

¹⁷³ Shlaim, *Collusion across the Jordan: King Abdullah, the Zionist Movement, and the Partition of Palestine*, s.484.

¹⁷⁴ Shlaim, *Collusion across the Jordan: King Abdullah, the Zionist Movement, and the Partition of Palestine*, s.484.

¹⁷⁵ Shlaim, *Collusion across the Jordan: King Abdullah, the Zionist Movement, and the Partition of Palestine*, s.484.

Egypt virkelig var interessert i en mulig forståelse med Israel. Dette viste at Egypt hadde interesse av å ha et, om så ikke et forhold basert på en fredsavtale, så i alle fall et mer stabilt og fredlig forhold til Israel. Kongens initiativ ble godt mottatt, og Sasson var sikker på at beskjeden ville bli mottatt med stor interesse. Sasson mente at dette viste Egypts villighet til å ”participate in the restoration of peace”.¹⁷⁶

På samme tid, i Lausanne, var kontakten mellom Elias Sasson og lederen for den egyptiske delegasjonen, Muhammad Abd al-Mun'im Mustafa god.¹⁷⁷ De hadde personlig kontakt fra juli 1949. På grunn av deres gode forhold, var samtalen preget av et ønske om å forstå hverandres lands handlinger i tillegg til å opprettholde respekt og dialog mellom statslederne. Etter en audiens hos kongen i juli 1949 fikk al-Mun'im beskjed om å overrekke en beskjed ”til jødene i Lausanne” om at Egypt virkelig ønsket fred og stabilitet.¹⁷⁸ Kong Faruk understreket at Egypt kunne ikke underskrive noen fredsavtale med Israel de neste månedene på grunn av Egypts interne situasjon. Han la også den ustabile situasjonen i den arabiske verden til grunn. Kong Faruk understreket til sist at kontakten mellom Egypt og Israel måtte holdes strengt hemmelig. Dette var på grunn av den regionale rivaliseringen og den generelle arabiske misnøyen og forakten mot Israel. Egypt kunne ikke offentlig, og alene, gå imot denne generelle holdningen. Gjorde Egypts ledere dette, ville landet miste respekt i regionen. I tillegg ville befolkningen i Egypt gjort opprør mot egne ledere. Det var nok uro i landet som det var og en offentlig kontakt med Israel ville blitt katastrofalt. Sasson viste forståelse for at det var for tidlig å presse Egypt til å signere noen fredsavtale med Israel. Al-Mun'im roste Sasson for ikke bare å ha vist fleksibilitet, men også for at han skjønnte situasjonen og atmosfæren i Midtøsten. Likevel var al-Mun'im, og det egyptiske lederskapet, skeptiske til Israels hensikter.¹⁷⁹

19. august 1949 hadde Sasson og al-Mun'im avtalt et nytt hemmelig møte. Reuven Shiloah, som ledet den israelske delegasjonen til Lausanne fra juli 1949, var også med på dette møtet som varte i syv timer i en liten by utenfor Lausanne. Al-Mun'im forklarte at Egypts politikk overfor Israel var basert på to målsetninger: For det første måtte det etableres en buffersone mellom Israel og Egypt og Jordan og Egypt. Dette kunne utføres ved å gjøre hele Negev til et

---

¹⁷⁶ E.Sasson (Lausanne) til M. Sharett, 3.august 1949, *DFPI 1949 Companion Volume*, 4: 102; E.Sasson (Lausanne) til M. Sharett, 3.august 1949, *DFPI 1949 Companion Volume*, 4: 102-103; E.Sasson (Lausanne) til M.Sharett, 27.juli 1949, *DFPI 1949 Companion Volume*, 4: 89-90

¹⁷⁷ Muhammad Abd al-Mun'im Mustafa, heretter al-Mun'im

¹⁷⁸ Faruk sitert i (egen oversettelse) E. Sasson (Lausanne) til M. Sharett, 1.august 1949, *DFPI 1949 Companion Volume*, 4: 98

¹⁷⁹ E.Sasson (Lausanne) til M. Sharett, 4.august 1949, *DFPI 1949 Companion Volume*, 4: 105-106

palestinsk-arabisk område. Dette ville løse flyktningproblemet ettersom flyktningene kunne flyttes til dette området. I tillegg ville dette forhindre at Jordan annekterte mer land. Egypt kunne ikke risikere at Jordan fikk mer makt eller større landområder. For det andre hadde Egypt en målsetning om en gradvis forbedring av politiske og økonomiske forhold mellom Egypt og Israel som senere ville føre til et stabilt diplomatisk forhold. Det var svært viktig ikke å gå for fort frem. Den egyptiske befolkning måtte få tid på seg å bli vant med Israel som en etablert stat, forklarte al-Mun'im. På sikt ville befolkningen godta Israel og glemme den tidligere krigstilstanden. Sasson og Shiloah påpekte at det var helt uaktuelt for Israel å gi opp Negev. Til dette svarte al-Mun'im: "...Egypt does not want a common border with Israel."¹⁸⁰ "Words alone, he [al-Mun'im] claimed, could not bring about a change of hearts in the Egyptians."¹⁸¹ Egypts ledere kunne ikke trosse sin befolknings holdninger. Tid og anseelse var viktig.¹⁸²

Mot slutten av august uttrykte Sasson en bekymring over at forholdet mellom Egypt og Israel var blitt dårligere.¹⁸³ Han fryktet at Egypt ikke lenger trengte en løsning med Israel. I løpet av august 1949 hadde nemlig det politiske styret i Egypt styrket sin makt og posisjon i landet. I tillegg hadde britene offentlig gått ut med et ønske om å få til en forståelse med Egypt. Dette var også med på å stabilisere forholdene internt i landet. Dialogene fortsatte selv om stemningen var noe mer spent mellom Egypt og Israel.¹⁸⁴

PCC kritiserte Israel for å ha tatt initiativ til hemmelige møter mellom Sasson og enkelte delegater fra de arabiske landene.¹⁸⁵ PCC mente at Israel gikk bak ryggen på kommisjonen. Israelske delegater svarte at PCC var selv skyld i at Israel følte det nødvendig å ty til hemmelige møter. Sasson rapporterte tilbake til Israel at situasjonen var helt fastlåst. Det var utenkelig at de arabiske landene kom til å gå med på de israelske kravene dersom ikke Israel selv også møtte noen av de arabiske kravene, rapporterte han.¹⁸⁶

I september, da Lausanne-konferansen viste seg å ende uten noe resultat, var Israel verken overasket eller skuffet. Israel hadde vist liten fleksibilitet og villighet til å imøtekomme de arabiske kravene under forhandlingene. I tillegg var Israel i utgangspunktet negativ til måten

---

¹⁸⁰ Al-Mun'im sitert i E.Sasson (Lausanne) til M.Sharett, 21. august 1949, *DFPI 1949 Companion Volume*, 4:142

¹⁸¹ E.Sasson (Lausanne) til M.Sharett, 21. august 1949, *DFPI 1949 Companion Volume*, 4:142

¹⁸² E. Sasson (Lausanne) til M. Sharett, 1. august 1949, *DFPI 1949 Companion Volume*, 4: 98; E.Sasson (Lausanne) til M. Sharett, 16.august 1949, *DFPI 1949 Companion Volume*, 4: 131-132

¹⁸³ E. Sasson (Lausanne) til M.Sharett, 29. august 1949, *DFPI 1949 Companion Volume*, 4:156

¹⁸⁴ E. Sasson (Lausanne) til M.Sharett, 29. august 1949, *DFPI 1949 Companion Volume*, 4:156

¹⁸⁵ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.59.

¹⁸⁶ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.59.

PCC førte forhandlingene på. Israel mente at det var kun gjennom bilaterale samtaler partene kunne komme frem til en løsning. Lausannes sammenbrudd var et bevis på dette, hevdet de israelske delegatene. Også de arabiske delegasjonene hadde vist liten samarbeidsvilje i Lausanne. Til en viss grad hadde de lyktes med å koordinere sine offentlige politiske agendaer som de presenterte som en enhetlig arabisk front mot Israel. I utgangspunktet hadde de arabiske landene vært imot delingsplanen. Likevel ble den brukt som et utgangspunkt for en løsning med Israel under konferansen. Det var helt uaktuelt for de arabiske landene å godta *status quo* som et utgangspunkt for en løsning slik Israel ønsket. Lausanne-konferansen endte resultatløst i september 1949.¹⁸⁷

1950

”1950 was a lost year for the PCC.”¹⁸⁸

Selv om PCCs prestisje falt drastisk i løpet av 1950 fortsatte de hemmelige samtaler. I februar 1950 møtte Egypts al-Mun'im Abba Eban og rådgiveren til den israelske delegasjonen i FN, Gideon Rafael, i et lite toerom på toget fra Paris til Geneve.¹⁸⁹ Møtet var det første av flere mellom de tre diplomatene. Samtalene var godkjent av kong Faruk, men måtte igjen holdes strengt hemmelig.¹⁹⁰ Al-Mun'im forklarte at Egypt var interessert i en løsning med Israel og at han personlig ønsket direkte forhandlinger. Det var derimot en forutsetning at Israel måtte godkjenne visse premisser på forhånd. Dette gjaldt spesielt det egyptiske kravet om det sørlige Negev. Dersom Israel gikk med på å diskutere Negev ønsket Egypt å gå inn i direkte forhandlinger med Israel. Eban og Rafael avviste på sin side territoriale konsesjoner i Negev. Igjen ble al-Mun'ims krav om å diskutere Negev avvist. I tillegg ble Ebans og Rafaels avslag møtt med en nesten egyptisk likegyldighet. Kunne ikke Egypts og Israels diplomater diskutere Negev kunne det være det samme. Negev var en synlig måte for Egypt ”å vinne” noe fra Israel på.¹⁹¹

---

¹⁸⁷ E.Sasson (Lausanne) til M. Sharett, 8. september 1949, *DFPI 1949 Companion Volume*, 4: 175; Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.57-58.

¹⁸⁸ Tiller, "Defending the Un Agenda: The Peace Effort of the Palestine Conciliation Commission, 1949-1951", s.86.

¹⁸⁹ Tiller, "Defending the Un Agenda: The Peace Effort of the Palestine Conciliation Commission, 1949-1951", s.90-91.

¹⁹⁰ Caffery til Secretary of State, 2. januar 1950, *FRUS 1950*, 5: 658; M. Sharett til E. Elath, 6. januar 1950, *DFPI 1950*, 5: 13-14

¹⁹¹ Caffery til Secretary of State, 2. januar 1950, *FRUS 1950*, 5: 658; M. Sharett til E. Elath, 6. januar 1950, *DFPI 1950*, 5: 13-14

I oktober 1950 utrykte Egypts utenriksminister, Muhammed Salah Bey El-Din, til amerikanerne at Egypt var fornøyd med våpenstillstandsavtalens premisser. Egypt ”considered itself at peace”, og hadde ingen aggressive planer mot Israel.¹⁹² Men Egypt hadde ikke noe behov for å formalisere dette ytterligere. Egypt ønsket ikke et normalt diplomatisk forhold til Israel, og helst så Egypt til at det ikke skulle eksistere et forhold i det hele tatt. El-Din forklarte at Egypt var tilfreds slik situasjonen nå var: verken krig eller fred.¹⁹³

Fellesskapet...

Ryktet om at kong Abdullah hadde forhandlet med jødene florerte i mars 1950, og i de arabiske landene ble det satt i gang kampanjer mot kongen. Den sterkeste opposisjonen mot kong Abdullah kom, ikke uventet, fra Egypt. En egyptisk pressekampanje begynte å sverte Jordan. Den Kairo-baserte avisen *al-Misri* skrev 15.april 1950:

The time has come for the Arab League to cut off relations with Transjordan, a country that has betrayed Islam and Arab unity and the Arab cause. The time has come to sever this decayed member from the body of the Arab world, to bury it and heap dung on it.¹⁹⁴

Møtene i Den arabiske liga i mars og april i 1950 lignet nærmest på en rettssak mot Jordans svik overfor den arabiske verden.¹⁹⁵ 1. april ble det vedtatt et forbud i ligaen mot å forhandle fred med Israel for alle medlemslandene: Resolusjon 292.¹⁹⁶ Dette forbudet ble ikke gjennomført i praksis, men det sendte sterke signaler. For det første viste dette at Egypt fremdeles kunne bruke Den arabiske liga for å få gjennom egne utenrikspolitiske agendaer. Det var Egypt som førte den sterkeste kampanjen mot kong Abdullahs forhandlinger med Israel. I tillegg var det Egypt som hadde presset gjennom forbudet. Samtidig krevde forbudet at Egypt selv måtte yte en større forsiktighet og diskresjon rundt egne samtaler med Israel. Egypt ville skyte seg selv i foten dersom disse ble kjent nå som landet hadde ledet opposisjonen mot kong Abdullah.¹⁹⁷

---

¹⁹² Memorandum av samtale, 19.oktober 1950, *FRUS 1950*, 5: 314

¹⁹³ Memorandum av samtale, 19.oktober 1950, *FRUS 1950*, 5: 311-315

¹⁹⁴ Sitat hentet fra Martin Sicker, *The Middle East in the Twentieth Century* (Westport, Conn.: Praeger, 2001), s.186-87. Det står Transjordan selv om landet endret navn til Jordan i april 1949.

¹⁹⁵ Mohamed Heikal, *Nasser: The Cairo Documents* (London: New English Library, 1972), s.83.

¹⁹⁶ <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Peace/legsess.html> (oppsøkt: 06.11.10)

¹⁹⁷ Memorandum av samtale, 5. april 1950, *FRUS 1950*, 5: 842-844; Shlaim, *Collusion across the Jordan: King Abdullah, the Zionist Movement, and the Partition of Palestine*, s.552-53.

Den amerikanske politikken i Midtøsten

”There is *no substitute* for Egypt as a base”.¹⁹⁸

G.Lewis Jones, direktør NEA, 1950.

Etter at Korea-krigen brøt ut i juni 1950, begynte amerikanske ledere å frykte at den arabisk-israelske konflikten ville føre til sovjetisk ekspansjon i Midtøsten. I tillegg så amerikanerne med frykt på den stadig svekkede posisjonen Storbritannia hadde i regionen. USA ble på sin side mer involvert i regionen, og Egypt var betegnet som ett av de aller viktigste landene å alliere seg med. Den strategiske rollen Egypt ble tiltenkt av amerikanerne, men også av britene, påvirket utviklingen av fredsforhandlinger mellom Egypt og Israel. De vestlige landene var forsiktige med å yte press på Egypt og vektla heller å knytte nærmere bånd til landet.¹⁹⁹

Mot slutten av 1950 foreslo amerikanerne å danne sikkerhetspakten *The Middle East Command* (MEC) for å sikre at de arabiske statene forble på vestlig side i den kalde krigen. Tanken bak pakten var at den skulle demme opp for en eventuell sovjetisk ekspansjon. I tillegg skulle pakten dempe det arabiske sinnet mot Israel.²⁰⁰ Egypts ledere avslo forespørselen. Egypt mente MEC var et imperialistisk forsøk på å forstyrre maktbalansen i regionen.²⁰¹ Det amerikanske håpet var at MEC skulle sikre både amerikanske og arabiske interesser, i tillegg til å stabilisere regionen. Israel var imot det amerikanske frieriet og satsningen på Egypt som Vestens militære partner fordi dette truet Israels sikkerhet. USA klarte ikke å forene sine globale ambisjoner med de lokale aktørenes sikkerhetsinteresser.²⁰²

Egypt viste igjen at landet hadde stor påvirkningskraft på resten av regionen. Konflikten mellom Israel og de arabiske landene var tolket som det største hinderet for å oppnå stabilitet.²⁰³ Egypt var nøkkelen både for vestlige interesser, men også for en løsning mellom Israel og de arabiske landene.²⁰⁴ Det jordanske styret uttrykte at ingen forhandling med Israel

---

¹⁹⁸ G. Lewis Jones sitert i Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.68.

¹⁹⁹ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.67-68,84-85.

²⁰⁰ MEC var inspirert av NATO; Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.76.

²⁰¹ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.85.

²⁰² Podeh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.50-53.; Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.76-78,85.

²⁰³ Politiske retningslinjer om Egypt, 5.mai 1949, *FRUS 1949*, 6:215

²⁰⁴ Egypt-Israelsk fredsavtale vil gjøre at de andre arabiske landene følger etter. Grupper i Egypt hevdet også dette. Memorandum av samtale, Kairo udatert, *FRUS 1950*, 5: 884; Introduksjon i DFPI, *DFPI 1951 Companion Volume*, 6: XVIII (18)

kunne gjenopptas før Egypt tok styringen.²⁰⁵ Også i Libanon ga den libanesiske regjeringen uttrykk for at den ønsket å samarbeide, men Libanon kunne ”do nothing unless initiative is taken by some other state[,] preferably Egypt.”²⁰⁶

Suezkanalen

“[W]e have nothing to lose.”²⁰⁷

Abba Eban, Israels ambassadør til USA og FN, juni 1951.

I begynnelsen av 1950 blokkerte Egypt for israelsk gjennomfart gjennom Akabagulfen.²⁰⁸ I tillegg nektet Egypt å lette på restriksjonene for skip som seilte under israelsk flagg gjennom Suezkanalen. Israel klagde dette inn til Sikkerhetsrådet i 1951. 1. september 1951 vedtok Sikkerhetsrådet i FN en resolusjon som krevde at Egypt avskaffet alle restriksjoner på gjennomfart gjennom kanalen.²⁰⁹ Både Storbritannia og USA stemte for mens Sovjetunionen avstod fra å stemme. USA innså like etterpå at resolusjonen ikke ville la seg gjennomføres. Som ventet nektet Egypt å følge resolusjonen, og hevdet at landet hadde, i følge Konstantinopel-konvensjonen fra 1888 artikkel X, rett til å gripe inn dersom Egypt var truet.²¹⁰ Sikkerhetsrådets resolusjon medførte også til en oppblomstring av egyptisk nasjonalisme. Både USA og Storbritannia ble sett på med større skepsis i Egypt. Vesten ønsket ikke å risikere ytterligere forverring av sitt rykte i Egypt og presset derfor ikke landet til å håndheve resolusjonen. Israel mislikte sterkt at Egypt kunne fortsette sine restriksjoner mot skip som bar det israelske flagget, og det uten frykt for represalier fra omverden.²¹¹

I all hemmelighet fortsatte samtale mellom Egypt og Israel. Det kom frem at Egypt ikke hadde noen konkret plan overfor Israel. Egypts mest sentrale bekymring var mangelen på tillit til det jødiske landet. Samtidig som det var viktig at kommunikasjonskanalene ble holdt åpne.

---

²⁰⁵ Tiller, "Defending the Un Agenda: The Peace Effort of the Palestine Conciliation Commission, 1949-1951", s.94.; Men kong Adbullah fortsatte forhandlingene sine med Israel. For Abdullah var fredsavtale med Israel viktigere enn medlemskap i Den arabiske liga. Men den Jordanske regjering var uenig, og det ble ingen avtale mellom Jordan og Israel. Tiller, "Defending the Un Agenda: The Peace Effort of the Palestine Conciliation Commission, 1949-1951", s.95-96.

²⁰⁶ Sitat hentet fra Tiller, "Defending the Un Agenda: The Peace Effort of the Palestine Conciliation Commission, 1949-1951", s.94.

²⁰⁷ A.Eban til M. Sharett, 29.juni 1951, *DFPI 1951*,6:419

²⁰⁸ I januar 1950 okkuperte Egypt, med Saudi Arabias godkjennelse, Tiran og Sanafir. Disse to øyene ligger i inngangen til Akabagulfen. Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.126.

²⁰⁹ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.128.

²¹⁰ Se kapittel 2

²¹¹ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.123-29.

Slik kunne spenninger reduseres og eventuelle misforståelser kunne oppklares før de utviklet seg til noe mer. På denne måten opprettholdt Egypt en kontroll, ved å holde sine venner nærme og sine fiender like i nærheten.²¹²

Egypt- en nøkkelrolle

Ben-Gurion hevdet at fred i regionen var avhengig av en fredsavtale mellom Egypt og Israel.²¹³ I Egypt, derimot, var fokuset ikke rettet mot en fredsavtale med Israel, men en regional posisjonering og overlevelse. Egypt kunne ikke tape ansikt, eller oppfattes som svak eller som en sviker overfor sine ”arabiske brødre”. Samtidig viste de egyptiske lederne tidlig en pragmatisme overfor Israel. De skjønnte tidlig at Israel var kommet for å bli, og det var derfor viktig at det fantes en kontakt og kommunikasjonskanaler.

I det skjulte hadde Egypt en dialog med Israel. For Israel var Egypt viktig nettopp fordi Egypt klarte å stå frem som lederen for de arabiske landene. De vestlige landene var med på å opprettholde et slikt bilde av Egypt. Ikke fordi Vesten hadde tro på Egypt politisk, men på grunn av landets historiske lederrolle og sentrale beliggenhet. Selv om Storbritannia og USA fryktet at en revolusjon var i sikte kunne de umulig forspeilet den enorme politiske omveltningen som ventet i juli 1952. Omveltningen endret ikke bare hele det innenrikspolitiske systemet, men staket også ut en ny lederrolle for Egypt i regionen. Dette skapte på kort sikt nye håp om fred mellom Egypt og Israel.

---

²¹² S. Divon til W. Eytan, 14. august 1951, *DFPI 1951 Companion Volume*, 6: 234-237

²¹³ S. Bendor: Rapport fra besøket av L. Jones til Israel (11-14 mars 1951), udatert, *DFPI 1951*, 6: 71- 72

Kapittel 4

“HASTE IS OF THE DEVIL”²¹⁴

Arabisk ordtak

Juli 1952-februar 1954

Revolusjonen i Egypt i 1952 var starten på et nytt kapittel for Egypt selv om det tok et par år før de nye lederne, og deres nye politikk, var etablert. Det ble satset på sosiale reformer og ønsket var å skape stabilitet i det egyptiske samfunnet. De gamle maktelitene i landet skulle ikke lenger få utnytte befolkningen og en ny landreform skulle gi Egypts jordbruksland tilbake til folket. I 1953 ble også monarkiet avskaffet. Storbritannia stod igjen som siste arv fra den tidligere tredelte makteliten som de nye lederne mente ødela for Egypts sosiale samfunnsutvikling.²¹⁵

David Ben-Gurion var tidlig ute med å gratulere de nye lederne etter revolusjonen. Det var ingen grunn for konflikt mellom Egypt og Israel, hevdet han, og ønsket å se et fritt og uavhengig naboland.²¹⁶ Lederskapet i Israel mente også at det var en positiv utvikling at kong Faruk måtte gå av.²¹⁷ Han hadde vært til hindring for en løsning mellom de to landene. Nå kunne landene komme frem til en løsning. Amerikanerne påpekte til det israelske lederskapet i starten av august 1952 at de måtte være tålmodige.²¹⁸ De måtte vise forståelse for at de nye lederne i Egypt trengte tid til å konsolidere makten før de kunne begynne med forhandlinger om en løsning med Israel. Samtidig viste både Egypt og Israel tidlig et ønske om dialog, og begge aktørene tok initiativ til kommunikasjon.²¹⁹

Den nye administrasjonen i USA ønsket et tettere samarbeid med Egypt, og de hadde egeninteresser av å se det nye styret etablere seg. I 1953 sendte president Dwight D. Eisenhower sin utenriksminister John Foster Dulles for å kartlegge situasjonen i regionen. Dulles' rapport skulle danne grunnlaget for en endring i amerikanernes politikk overfor Egypt

²¹⁴ Mohamed Heikal, *Cutting the Lion's Tail: Suez through Egyptian Eyes* (London: Andre Deutsch, 1986), s.62.

²¹⁵ Se kapittel 2 for mer om maktrivaliseringen.

²¹⁶ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.77-78.

²¹⁷ M. Sharett til A. Eban, 28.juli 1952, *DFPI 1952*, 7:396

²¹⁸ A. Eban til United States Division, 1.august 1952, *DFPI 1952*, 7:406-407

²¹⁹ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.92.; Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.77-78.

og regionen.²²⁰ Frykten for at Sovjetunionen skulle bruke den ustabile situasjonen i Midtøsten til å etablere kontakter og få kontroll her gjorde at det var svært viktig å opprette stabilitet. Og i kjernen av ustabiliteten lå konflikten mellom de arabiske landene og Israel.²²¹ Endringen Dulles' reise medførte var at i forsvarsstrategien mot sovjetisk ekspansjon i Midtøsten skulle det heller satses på landene lenger nord. Egypt var ikke lenger førsteprioritet i en vestlig forsvarallianse. Men Egypt var fremdeles det landet i regionen som kunne være førstesteg mot en løsning på konflikten med Israel.²²² Likevel var ikke fred en hovedprioritet for amerikanerne.²²³

Hvordan påvirket den politiske omveltningen i Egypt forholdet til Israel? Det var fryktet at Israel presset for mye, og for tidlig, for forhandlinger med Egypt og dermed spolerte en eventuell løsning. Var dette tilfellet? Eller hadde Egypt rett og slett andre prioriteringer som tilsa at en løsning ikke var aktuelt i utgangspunktet?

Revolusjon i Egypt

”A reign had ended. One Egypt was saying good-bye to the other. Farouk was leaving a debased and exhausted Egypt, a country with curses on its lips. No régime ever fell more easily.”²²⁴

Anwar El Sadat, én av De frie offiserer.²²⁵

23. juli 1952 gjennomførte De frie offiserer et statskupp i Egypt. General Muhammed Naguib ble plassert som gruppens leder og han ble tidlig svært populær blant befolkningen. De som derimot satt med makten var Revolusjonsrådet (RR), som De frie offiserer hadde etablert. Det var her den reelle makten lå. Tre dager etter revolusjonen sendte De frie offiserer kong Faruk i eksil. I 1953 ble monarkiet formelt avskaffet og landet erklært en republikk. Naguib, i tillegg

---

²²⁰ Dwight D. Eisenhower var USAs 34. president (1953-1961). http://www.snl.no/Dwight_David_Eisenhower (oppsøkt: 05.11.10) ; John Foster Dulles var utenriksminister fra 1953 til 1959. http://www.snl.no/John_Foster_Dulles (oppsøkt:05.11.10)

²²¹ Politiske retningslinjer om Egypt forberedt i Utenriksdepartementet, 5. mai 1949, *FRUS 1949*, 6:215

²²² I tillegg hadde Suezkanalen en stor militær betydning, og det var viktig for amerikanerne å holde kanalen på ”deres” side i den kalde krigen.; Memorandum av samtale av Burdett, 16.juli 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,del1:1589

²²³ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.150-57.

²²⁴ Anwar el Sadat and Gamal Abdel Nasser, *Revolt on the Nile* (London: Wingate, 1957), s.128.

²²⁵ Anwar El Sadat var en av De frie offiserer og arbeidet som politiker. Han ble Egypts tredje president i 1970. http://www.snl.no/Muhammad_Anwar_al-Sadat (oppsøkt: 05.11.10)

til å være statsminister, ble Egypts første president. Mannen som i etterkant ble utpekt som revolusjonens virkelige leder, Gamal Abdel Nasser, ble vise-statsminister.²²⁶

I tillegg til kongen måtte Revolusjonsrådet ta seg av andre mulige rivaler til makten. De avskaffet grunnloven og parlamentet og erklærte en treårig overgangsperiode. I denne overgangsperioden skulle RR sitte med all makt. Alle andre politiske partier ble forbudt, deriblant Wafd.²²⁷ Det muslimske brorskap, som var Egypts mest populære politiske organisasjon, ble ikke avskaffet før to år senere. De frie offiserer og Brorskapet hadde tidligere samarbeidet, og det var flere som hadde tette personlige bånd til hverandre innad i gruppene. Etter revolusjonen ble det klart at begge gruppene ønsket å styre over den andre, og en rivalisering mellom de to begynte.²²⁸

For Revolusjonsrådet var landreform og tilbaketrekking av de britiske styrkene knyttet sammen.²²⁹ RR ønsket at den vanlige borger i Egypt skulle føle eierskap til sitt land. Dette kunne imidlertid ikke oppnås kun ved å kaste ut britene fra Egypt. Den samme jorden måtte gis tilbake til befolkningen og ikke beholdes av grådige landeiere. De store landeierne ønsket at britene skulle bli i Egypt. Det var derfor viktig å arbeide for å få bukt med begge under samtidig, forklarte RR. En avtale mellom Egypt og Storbritannia om tilbaketrekking av de britiske styrkene ble ikke gjennomført før noen år senere, men arbeidet for å få dem ut begynte med en gang.²³⁰

Revolusjonens menn hadde fjernet det tidligere politiske systemet, men de tidligere lederne hadde ikke bare vært del av den *politiske* makteliten, men også den *økonomiske*. De hadde hatt store fordeler av å eie størstedelen av jordbrukslandet i Egypt. Den nye landlovreformen Revolusjonsrådet innførte fra 1952 endret dette. Loven satte en begrensning på hvor mye land hver enkelt person kunne eie. Alt overskudd skulle gå til staten som så fordelte overskuddet til de mindre jordeierne. Jordbruksland som kongen hadde eid skulle også deles ut. De som tidligere hadde vært en del av makteliten og eid enorme arealer likte denne omfordelingen dårlig, til tross for at de fikk beholde store arealer. Landreformen betydde utvilsomt en nedgang i deres maktgrunnlag i det egyptiske samfunnet.²³¹

---

²²⁶ Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.297-98.

²²⁷ Se kapittel 2 for mer om Wafd

²²⁸ Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.296-98.

²²⁹ Anthony Nutting, *Nasser* (London: Constable, 1972), s.44.

²³⁰ Nutting, *Nasser*, s.44.; En avtale ble signert i 1954. Se kapittel 5.

²³¹ Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.299.; Al-Sayyid Marsot, *A Short History of Modern Egypt* s.109.

Kommunikasjon mellom Egypt og Israel

”Zone of silence”²³²

Abba Eban, Israels ambassadør til USA og fast representant i FN, september 1952.

Ben-Gurion annonserte 24. juli 1952 at Israel hadde stor sympati for revolusjonen i Egypt.²³³ I Egypt derimot, ble Ben-Gurions erklæring ignorert. All offisiell kontakt var utelukket fra egyptisk side. Dette var den offentlige rollen Egypt tok i sitt forhold til Israel. Varsomhet var overordentlig viktig. Offentlig poengterte RR at det ikke fantes forsøk på fredsdialog mellom Egypt og Israel. Dette var ikke sant. Det var viktig for de nye egyptiske lederne å berolige befolkningen og ikke lage grunnlag for opptøyer eller støtte til opposisjonen. Innenfor de mer moderate politiske sirklene, derimot, var det viktig at det fantes en mulighet for kontakt.²³⁴

Ben-Gurion hadde et positivt syn på de nye egyptiske lederne. De frie offiserer nedtonet konflikten Egypt hadde med Israel. Like etter revolusjonen besøkte statsminister Naguib en synagoge i Kairo hvor han også signerte dens gjestebok. Han forsøkte også å begrense anti-jødisk propaganda i Egypt. Ben-Gurion tolket disse tegnene til at Naguib, og Egypts nye ledere, genuint ønsket en løsning med Israel.²³⁵

Paris-kanalen

Mot slutten av august kontaktet førstesekretæren ved den israelske ambassaden i Paris, Shmuel Divon, Ali Shawqi som var *charge d'affaires* ved den egyptiske ambassaden der. Divon foreslo hemmelige møter mellom Egypt og Israel for å diskutere mulighetene for fredsforhandlinger. Forslaget ble også sendt fra Israel til Kairo gjennom USA.²³⁶ På grunn av vestlige sikkerhetsinteresser var amerikanerne derimot ikke like begeistret for det israelske initiativet som Israel hadde håpet på.²³⁷ USA fryktet at dersom Israel på dette tidlige stadiet tok opp noe så kontroversielt som fredsforhandlinger, kunne dette styrte den nye regjeringen i

---

²³² Eban sitert i Memorandum av samtale av Waller, 22. september 1952, *FRUS 1952-1954*, 9, del1: 1004

²³³ Editorial Note Ben-Gurions tale, 18. august 1952, *DFPI 1952 Companion Volume*, 7:204-205

²³⁴ M. Sharett (Tel Aviv) til den israelske ambassaden i Paris, 1. september 1952, *DFPI 1952 Companion Volume*, 7: 216

²³⁵ Michael B. Oren, *Origins of the Second Arab-Israeli War: Egypt, Israel and the Great Powers 1952-1956* (Frank Cass & Co Ltd., 2005), s.99.; Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.93,141.

²³⁶ Oren, *Origins of the Second Arab-Israeli War: Egypt, Israel and the Great Powers 1952-1956*, s.99.; Davis til Utenriksdepartementet, 22. august 1952, *FRUS 1952-1954*, 9, del1: 986

²³⁷ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.92.

Egypt. Dette ville forverre den allerede ustabile situasjonen i landet. I tillegg kunne det føre til en mer ustabil situasjon i hele regionen. Amerikanerne ønsket derfor ikke å hjelpe israelerne med å få Egypt med på fredsforhandlinger.²³⁸

Ben-Gurion holdt fast ved at Egypt var nøkkelen for å få en slutt på den arabisk-israelske konflikten.²³⁹ Revolusjonsrådet i Egypt ga ingen umiddelbar respons på forespørselen fra Israel. Rykter hadde begynt å florere i Egypt om at RR allerede var i hemmelige forhandlinger med Israel. Ryktene hadde oppstått etter at Ben-Gurion hadde gratulert De frie offiserer med revolusjonen i en tale han holdt 18.august. Revolusjonsrådet, i frykt for å skape opptøyer i Egypt, bestemte at de ikke kunne risikere å svare på Israels forespørsel. De valgte å legge forespørselen på hyllen. Paris-kanalen var likevel åpnet som en mulighet.²⁴⁰

I september 1952 kom Divon i kontakt med Abdel Rahman Sadeq, *presseattachéen* ved den egyptiske ambassaden i Paris. Sadeq var sendt av Revolusjonsrådet og rapporterte direkte tilbake til dem. Til motsetning fra august signaliserte Egypts ledere nå at de var klare for dialog. Det var svært viktig at kontakten mellom Divon og Sadeq ikke måtte forstås som direkte kontakt og forhandling mellom de to landene, forklarte Sadeq. Kanalen skulle kun forstås som en informasjons- og kommunikasjonskanal. Sadeq var blitt instruert å fortelle Divon at Egypt ikke hadde aggressive hensikter overfor Israel. Alle offentlige uttalelser som sa noe annet måtte ikke tas seriøst. Sadeq informerte Divon også om at Egypt ikke hadde mulighet til å fokusere på landets forhold til Israel på dette tidspunktet på grunn av den spente situasjonen innenriks i Egypt. Egypt ville ta kontakt for videre diskusjon så fort situasjonen tillot det. Dermed poengterte Sadeq det amerikanerne hadde rådet israelerne til måneden før. Egypt trengte tid før landet kunne fokusere på et forhold med Israel, samtidig som Sadeq også poengterte at Egypts ledere ønsket å opprettholde en kontakt.²⁴¹

Samme måned ga den egyptiske *chargé d'affaires* amerikanerne tilsvarende beskjeder. Revolusjonsrådet i Egypt kunne ikke prioritere forhandlinger med Israel på dette tidlige stadiet. I tillegg måtte en eventuell fredsavtale utvikles over tid. Egypt trengte nå alle de vennene det hadde. Forhandlinger med Israel ville gå på bekostning av forholdet Egypt hadde

---

²³⁸ Davis til Utenriksdepartementet, 22. august 1952, *FRUS 1952-1954*, 9, del1: 986; Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.78.; Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.92.

²³⁹ Den amerikanske ambassaden i Israel til Utenriksdepartementet, 22.august 1952, *FRUS 1952-1954*, 9, del1:985, fotnote 4

²⁴⁰ M. Sharett til den israelske ambassade i Washington, 22.august 1952, *DFPI 1952*, 7: 454; Oren, *Origins of the Second Arab-Israeli War: Egypt, Israel and the Great Powers 1952-1956*, s.99-100.

²⁴¹ Davis til Utenriksdepartementet, 17. September 1952, *FRUS 1952-1954*, 9, del1: 1000-1001

utviklet med de andre arabiske statene. Israels utenriksminister Moshe Sharett ga Divon instruksjoner om å vise forståelse for Egypts situasjon. Uansett var det et godt utgangspunkt at de gamle lederne i Egypt ikke lenger satt ved makten, uttrykte Sharett.²⁴²

Moshe Sharett representerte et alternativt politisk syn til David Ben-Gurions.²⁴³ Sharett selv beskrev forskjellen mellom de to ved å forklare at han selv var stille, reservert og forsiktig.²⁴⁴ Ben-Gurion derimot var impulsiv, oppfarende og handlet på intuisjon.²⁴⁵ ”My capital C is Caution, Ben-Gurion’s is Courage.”²⁴⁶ De to hadde også forskjellige syn på arabere. Ben-Gurion viste ikke så mye om arabisk kultur og historie. Han så på araberne som en primitiv og voldelig fiende. Han sammenlignet ofte Israel med en båt og araberne med en storm på en sjø.²⁴⁷ Hans mål, fortsatte han, var å bygge båten så sterk og robust at ingen storm kunne få båten til å kantre. Sharett så på araberne som et folk og ikke kun som en fiende. Han snakket arabisk og hadde flere arabiske bekjente. Både Sharett og Ben-Gurion ønsket en form for løsning med de arabiske landene. Begge mente de at en løsning måtte baseres på *status quo*. Ingen av dem ønsket å ta tilbake de palestinske flyktningene eller gi opp Israels territorium. I motsetning til Ben-Gurion ønsket Sharett å bruke diplomatiet for å få til en løsning. Og dersom en arabisk-israelsk løsning ikke var mulig måtte Israel i hvert fall jobbe for å *forbedre* forholdene. Å opprette og opprettholde en dialog med de arabiske landene var derfor viktig for Sharett. Dette synet kom tydelig til uttrykk gjennom Paris-kanalen. Han kommuniserte forståelse for at Revolusjonsrådet måtte få tid til å konsolidere makten og stolte på at Egypt ikke hadde aggressive hensikter. Så om han kanskje egentlig hadde sine tvil, så tok han den diplomatiske veien for å opprette tillitt og dialog mellom Egypt og Israel.²⁴⁸

Abba Eban var ikke fornøyd med progresjonen i kontakten mellom Egypt og Israel. Han var tydeligvis ikke klar over Naguibs svar på forespørselen fra Divon i september. Det egyptiske kravet om hemmelighet rundt dialogene var holdt av Israel. Eban angrep Naguib for ikke å gjøre nok for å forbedre forholdet mellom Egypt og Israel. Han mente at Naguib hadde lagt til rette for en ”zone of silence”.²⁴⁹ Fra egyptisk side var dette nettopp poenget. Det måtte være

---

²⁴² Utenriksminister Acheson til ambassaden i Kairo, *FRUS 1952-1954*, 9, del1: 998; Davis til Utenriksdepartementet, 17. September 1952, *FRUS 1952-1954*, 9, del1, fotnote 3: 1000; Davis til Utenriksdepartementet, 17. September 1952, *FRUS 1952-1954*, 9, del1: 1001

²⁴³ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.95.

²⁴⁴ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.96.

²⁴⁵ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.96.

²⁴⁶ Sharett sitert i Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.96.

²⁴⁷ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.96.

²⁴⁸ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.96-97.

²⁴⁹ Eban sitert i Memorandum av samtale av Waller, 22. september 1952, *FRUS 1952-1954*, 9, del1: 1004

en ”zone of silence”. Det kunne ikke komme frem at Egypt hadde en åpen kanal med Israel. Det nye styret måtte holde en lav profil for å etablere seg. Og det var dette Naguib forsøkte å forklare gjennom Sadeq i september. I tillegg hadde amerikanerne bedt de israelske lederne om å vise forståelse for at de måtte gi Revolusjonsrådet tid. Selv om Sharett hadde vist en forståelse, illustrerer Ebans irritasjon at det i Israel hersket lite forståelse for at fred ville ta tid for et nyetablert styre. Det ville ikke gjøre det mer attraktivt eller enklere for de nye lederne i Egypt å forhandle med Israel, snarere tvert imot.²⁵⁰

1953: Utvidet kontakt

”I [Richard Crossman] bring you [Nasser] greetings from a man who is watching what you are doing: David Ben-Gurion.”²⁵¹

Richard Crossman, britisk parlamentsmedlem, januar 1953.²⁵²

Det britiske parlamentsmedlemmet Richard Crossman var den første mellommannen fra Israel til Egypt.²⁵³ I januar 1953 reiste han til Kairo for å se på muligheten for fredsforhandlinger. Et møte mellom Crossman og Nasser ble arrangert hjemme hos William Lakeland. William Lakeland var rådgiver ved den amerikanske ambassaden i Kairo.²⁵⁴ Nasser var ikke forberedt på at Crossman kom som en mellommann fra Israel og han ble tydelig overrasket. ”I do not want emissaries, open or secret, between me and Ben-Gurion”, forklarte han.²⁵⁵ Nasser sa til Crossman at Egypts politiske prioriteringer ikke inneholdt forhandlinger med Israel. Den politiske prioriteringen var først og fremst den interne utviklingen av landet. Britisk tilbaketrekking var så neste prioritering før forhandlinger med Israel, fortsatte Nasser.²⁵⁶ Crossman svarte Nasser at Storbritannia ikke kom til å trekke seg ut uten kamp. Ville ikke Nasser ty til våpen mot britene var den eneste mulighet at Egypt gikk med på en avtale både

---

²⁵⁰ Memorandum av samtale av Waller, 22. september 1952, *FRUS 1952-1954*, 9, del1: 1004-1007

²⁵¹ Crossman sitert i Mohamed Heikal, *Secret Channels: The inside Story of Arab-Israeli Peace Negotiations* (London: Harper Collins, 1996), s.92.

²⁵² Crossman arbeidet i den delte britiske-amerikanske komiteen (1945-1946) som tok for seg spørsmålene om de europeiske jødene og Palestina. Også senere arbeidet han tett opp til problematikene i regionen.

http://www.bbc.co.uk/radio4/history/greatlives/dalyell_crossman.shtml (oppsøkt:07.11.10)

²⁵³ Heikal, *Secret Channels: The inside Story of Arab-Israeli Peace Negotiations*, s.91.

²⁵⁴ Det hevdes at han skal umiddelbart etter revolusjonen skjønt at Naguib kun var en frontperson og at det i virkeligheten var Nasser som var revolusjonens leder. Lakeland ble først venn med Muhammed Heikal, og gjennom han venn med Nasser. Det var ikke uvanlig at Nasser eller andre fra De frie offiserer var på middag hos Lakeland. Miles Copeland, *The Game of Nations* (London1970), s.63.

²⁵⁵ Nasser sitert i Heikal, *Secret Channels: The inside Story of Arab-Israeli Peace Negotiations*, s.93.

²⁵⁶ Heikal, *Secret Channels: The inside Story of Arab-Israeli Peace Negotiations*, s.92.; Touval, *The Peace Brokers: Mediators in the Arab-Israeli Conflict, 1948-1979*, s.118.

med Storbritannia og Israel. Crossman forklarte at britene trolig ikke kom til å gå med på en avtale om å trekke sine styrker ut før de var helt sikre på at det var opprettet stabilitet i regionen. En ustabil region kunne gi innpass for Sovjetunionen, og dette kunne ikke Storbritannia og dets allierte risikere. En løsning med Israel derimot kunne stabilisere regionen og da kunne britene føle seg trygge på å forlate Egypt, forklarte Crossman. Nasser ønsket imidlertid en annen utvikling. For at Egypt kunne gå i forhandlinger med Israel, måtte det først foreligge en avtale om britisk tilbaketrekking.²⁵⁷

Selv om Nasser sa tydelig ifra til Crossman at han ikke ønsket noe sendebud fra Ben-Gurion reiste Crossman tilbake til Israel for å fortelle om møtet i Kairo. Ben-Gurion reagerte på det Crossman hadde blitt fortalt i Kairo. ”This is the worst news I have ever received from Egypt!”²⁵⁸ Ben-Gurion likte ikke at Nasser tok tak i Egypts interne problemer og at han var i gang med å utvikle landet. For Ben-Gurion betydde et sterkt Egypt at Israel ikke kunne gi opp sine forsøk på å skape en tryggere situasjon mellom de to landene. Et *enda* sterkere Egypt betydde dessuten at landet kunne bli en trussel for Israels eksistens, slik Ben-Gurion så det.²⁵⁹ Dette var i sterk kontrast til Ben-Gurions uttalelse året før da han ønsket å se et ”sterkt, uavhengig og fremgangsrikt Egypt.”²⁶⁰ Han hadde begynt å tvile på Egypts egentlige hensikter. Han fryktet at Egypts ledere uttrykte moderasjon og et ønske om fred bare som et spill for galleriet. Han fryktet at et sterkt Egypt kunne angripe Israel.²⁶¹ Denne frykten gjorde at Crossmans beskjed om Egypts interne utvikling ikke ble godt mottatt av Ben-Gurion. Snarere tvert imot økte dette Ben-Gurions frykt og misstanker mot Egypts egentlige intensjoner.²⁶²

I februar 1953 ble Ralph Bunche, FNs meglingsmann under våpenstillstandsforhandlingene på Rhodos i 1949, spurt av Utenriksdepartementet i Egypt om å formidle en beskjed til Moshe Sharett. Utenriksminister Mahmoud Fawzi ønsket at Bunche informerte Sharett om at Egypt ønsket å komme frem til en løsning med Israel.²⁶³ Fawzi så ingen grunn til at Egypt ikke

---

²⁵⁷ Heikal, *Secret Channels: The inside Story of Arab-Israeli Peace Negotiations*, s.92.; Touval, *The Peace Brokers: Mediators in the Arab-Israeli Conflict, 1948-1979*, s.119.; Memorandum av samtale av Waller, 15.januar 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,dell: 1481; G. Rafael til Director-General i Utenriksdepartementet,27. august 1954, *DFPI 1954 Companion Volume*, 9: 329-330

²⁵⁸ Ben-Gurion sitert i Heikal, *Secret Channels: The inside Story of Arab-Israeli Peace Negotiations*, s.93.

²⁵⁹ Crossman reiste tilbake til Egypt senere, men da Nasser nektet å møte han.

²⁶⁰ Ben-Gurion sitert i (egen oversettelse)Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.78.

²⁶¹ Heikal, *Secret Channels: The inside Story of Arab-Israeli Peace Negotiations*, s. 93.

²⁶² Heikal, *Secret Channels: The inside Story of Arab-Israeli Peace Negotiations*, 92-93.; Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.78.

²⁶³ Caffery til Utenriksdepartementet, 7. februar 1953, *FRUS 1952-1954*, 9, dell: 1121; R. Shiloah til E.Sasson, 11.februar 1953, *DFPI 1953 Companion Volume*, 8:83-84; Mahmoud Fawzi var Egypts representant til FN fra

skulle jobbe for en løsning med Israel dersom visse forutsetninger ble møtt. Israel måtte gå med på å diskutere justeringer av grenser, i tillegg til å godta flyktningenes rett til å reise hjem eller å få kompensasjon. Fawzi forstod at store deler av flyktningene også måtte bosettes i de arabiske landene. Det kom ingenting ut av dette egyptiske initiativet. Fred med Israel var ingen hovedprioritet i Egypt, men ideen var likevel ikke helt død - slik initiativet viste.²⁶⁴

Det var også direkte samtaler mellom egyptiske og israelske diplomater i 1953.

Militærattacheene ved den israelske og den egyptiske ambassaden i Washington, israeleren Chaim Herzog og egypteren 'Abd al-Hamid Ghalib hadde en rekke samtaler fra februar 1953. Herzog tok opp de egyptiske betingelsene for å innlede fredsforhandlinger. Han synes det var svært urimelig å sette betingelser som et krav for forhandlinger. Ghalib hevdet at "simply sitting down with Israel, an act tantamount to accepting it as part of the region, would be the greatest concession of all, because Israel cannot long survive in the region without the Arabs' consent."²⁶⁵ Samtidig så ikke Ghalib bort fra at Israel kunne eksistere sammen med de arabiske landene. Jødene hadde tross alt bodd i regionen blant araberne i flere år før Israel ble til.²⁶⁶ I løpet av juni gjentok Ghalib til Herzog det Sadeq hadde sagt til Divon gjennom Paris-kanalen i 1952. Egypt hadde kun fredlige intensjoner overfor Israel, men tiden var fremdeles ikke inne for at noen arabisk land inngikk separate fredsavtaler med Israel. Jo raskere Israel skjønnte dette, jo bedre.²⁶⁷

I begynnelsen av 1953 ble kanalen i Paris igjen blåst liv i. Sadeq rapporterte direkte til Nasser i Egypt, og det var også fra Nasser Sadeq fikk sine instruksjoner. Kontakten var også godkjent av Revolusjonsrådet. Sadeq forklarte at Egypt ikke kunne bryte med Den arabiske ligas holdning til Israel. Resolusjon 292 fra 1950 forbød bilaterale fredsavtaler med Israel.²⁶⁸ Egypt måtte derfor nekte for all kontakt dersom dialogene ble offentliggjort. I all hemmelighet begynte dialogene.²⁶⁹

1947. I 1952 ble han Egypts ambassadør til Storbritannia og i sene 1952 ble han utnevnt som Egypts utenriksminister. http://www.mfa.gov.eg/mfa_portal/en-gb/about_the_ministry/historicalview/historical_view (opp søkt:07.11.10)

²⁶⁴ Caffery til Utenriksdepartementet, 7. februar 1953, *FRUS 1952-1954*, 9, del1: 1121; Dunn til Utenriksdepartementet, 17. februar 1953, *FRUS 1952-1954*, 9, del1: 1138; R. Shiloah til E.Sasson, 11. februar 1953, *DFPI 1953 Companion Volume*, 8:83-84

²⁶⁵ Møte: Ch. Herzog-A.H. Ghalib, 6. februar 1953, *DFPI 1953 Companion Volume*, 8:73

²⁶⁶ Møte: Ch. Herzog-A.H. Ghalib, 6. februar 1953, *DFPI 1953 Companion Volume*, 8:73

²⁶⁷ Møte: Ch. Herzog-A.H. Ghalib, 12. juni 1953, *DFPI 1953 Companion Volume*, 8:227-228

²⁶⁸ Se Kapittel 3 for mer om Den arabiske ligas resolusjon 292

²⁶⁹ Sh. Divon til R. Shiloah, 1. februar 1953, *DFPI 1953 Companion Volume*, 8: 51-52; Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.79.

Sadeq forklarte at Egypt virkelig ønsket å ha et fredlig forhold med Israel. Skulle problemer oppstå, kunne Israels ledere kontakte Egypts ledere gjennom Paris-kanalen. Sadeq ønsket at Israel skulle støtte Egypt i at Storbritannia måtte trekke seg ut av landet. I tillegg ønsket Sadeq israelsk hjelp til å få økonomisk assistanse fra USA. Han bemerket at det aller viktigste var at britene trakk seg ut. I bunn og grunn, avsluttet Sadeq, ønsket Nasser å vite hvordan Israel kunne hjelpe Egypt. Han ønsket å vite hva Egypt kunne få ut av forhandlinger med Israel. Fred i seg selv var ikke godt nok, og dette indikerer at dersom insentivene var gode nok, var det rom for en løsning.²⁷⁰

I Israel ble kontakten ønsket velkommen, og Divon fikk beskjed om å svare Egypt gjennom Sadeq. Egypt ble kritisert for at landet ikke kunne ta et standpunkt ut over Den arabiske ligas. Divon sa også til Sadeq at Israel var villige til å hjelpe Egypt økonomisk ved å kjøpe bomull av Egypt, men kun dersom forholdet mellom landene ble vesentlig forbedret. Egypt kunne vise sin oppriktighet ved å la israelske skip passere gjennom Suezkanalen og Akabagulfen. Israel ville også da støtte Egypt om britisk tilbaketrekking. Til sist ønsket Israel å få i stand et direkte møte på høyt nivå mellom Egypt og Israel.²⁷¹

Svaret kom i brevs form, signert av Nasser. 13.mai 1953 mottok Divon brevet fra Sadeq, og han leverte det videre til Sharett. Nasser skrev at det var viktig for Revolusjonsrådet å bygge opp tillitt i Egypt. Derfor måtte all kontakt med Israel, og et eventuelt naboforhold bygges opp over tid. Egypt hadde ingen aggressive intensjoner, og Nasser gjentok at Egypt ønsket at Israel talte Egypts sak overfor USA. Dette ville bevise Israels oppriktighet til et bedre forhold, og Egypt ville da ha lettere for å jobbe for en løsning.²⁷²

Divon fryktet at Egypts ledere bare snakket dem etter munnen.²⁷³ I tillegg mistenkte israelske ledere at Nassers brev kom fordi den amerikanske utenriksministeren var på besøk i Israel. Brevet fra Nasser kunne være hans måte å forsøke å moderere Israels syn på Egypt overfor Dulles. Slik kunne Nasser bidra til å skaffe seg amerikansk økonomisk hjelp. Sharett sendte svar til Nasser hvor han gjorde det klart at Israel kom ikke til å tolerere flere tomme løfter fra

---

²⁷⁰ Sh. Divon til R. Shiloah, 1.februar 1953, *DFPI 1053 Companion Volume*, 8: 51-52

²⁷¹ R. Shiloah til Sh. Divon, 9.februar 1953, *DFPI 1953 Companion Volume*, 8: 77-78; Sh. Divon til R.Shiloah, 15.februar 1953, *DFPI 1953 Companion Volume*, 8: 88-89; Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.79-80.

²⁷² R.Shiloah til M. Sharett, 13.mai 1953, *DFPI 1953 Companion Volume*, 8: 184-185; Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.80.

²⁷³ Sh. Divon til R.Shiloah, 15.februar 1953, *DFPI 1953 Companion Volume*, 8: 88-89

Egypt. Egypt skulle dømmes etter dets handlinger og ikke etter dets ord.²⁷⁴ Det kom aldri noe svar på Sharett's brev.²⁷⁵

Utenriksminister Dulles reiser til regionen

”The U.S. has no God-given right to settle the problems of the whole world.”²⁷⁶

John Foster Dulles, amerikansk utenriksminister, mai-juni 1953.

I november 1952 vant Dwight D. Eisenhower presidentvalget i USA. I januar 1953 kunne han flytte inn i Det hvite hus. En ny Midtøsten-politikk ble staket ut.²⁷⁷ Politikken ble utformet i et tett samarbeid med Eisenhowers utenriksminister John Foster Dulles. I mai 1953 dro Dulles på en rundreise i Midtøsten for å kartlegge situasjonen.

Dulles skulle undersøke det arabisk-israelske forholdet, det palestinske flyktningproblemet, det egyptisk-britiske forholdet, muligheten for en forsvarsallianse i Midtøsten og områdets oljeresurser.²⁷⁸ På reisen observerte Dulles at Storbritannia ikke lenger var den maktfaktoren landet tidligere hadde vært. I stedet var Storbritannia blitt en destabiliserende faktor. I tillegg var det fremdeles viktig for amerikanerne at regionen skulle stabiliseres slik at regionen ikke kunne falle under sovjetisk innflytelse. Dulles anbefalte at USA økte sin innflytelse i regionen så fort som mulig. I tillegg var det viktig å vise de arabiske landene at USA ikke var partiske overfor Israel.²⁷⁹

Forsøk på å få til en fredsavtale mellom de arabiske landene og Israel var ikke en hovedprioritet for den nye administrasjonen i 1953. Dulles viste liten interesse for fredsforhandlinger mellom de arabiske statene og Israel på sin rundreise. Dulles sa til Sharett og Ben-Gurion at amerikanerne ”did not want to butt in where they were not wanted or where they could not be helpful.”²⁸⁰ På Dulles’ møter i Kairo la han i stedet vekt på Egypt forhold til Storbritannia og muligheten for en avtale mellom disse to. I tillegg gjorde Dulles det klart for Egypt at USA forventet at Egypt skulle ta del i en vestlig forsvarspakt. Dette ble avvist av de

---

²⁷⁴ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.80-81.

²⁷⁵ R.Shiloah til M. Sharett, 13.mai 1953, *DFPI 1953 Companion Volume*, 8: 184-185

²⁷⁶ Dulles sitert i Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.156.

²⁷⁷ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.147.

²⁷⁸ Editorial Note, ikke datert, *FRUS 1952-1954*, 9,del1:1

²⁷⁹ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.150-51,55.

²⁸⁰ Dulles sitert i Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.156.

egyptiske lederne. Hvordan skulle de kunne forklare den egyptiske befolkning at britenes status skulle endres fra okkupant til partner? Enhver egyptisk leder som forsøkte dette ville bli latterliggjort av befolkningen.²⁸¹ Egypt var i tillegg ikke truet av Sovjetunionen. Naguib og Nasser sa det var en mulighet for Egypt å vurdere vestlige pakter og allianser, men kun etter at britene fullstendig hadde trukket seg ut. ”Kun som frie mennesker i stand til å forvare vår frihet, har vi mulighet og lyst til å alliere oss med vesten”, hevdet Naguib.²⁸²

Dulles leverte sin rapport fra rundreisen i regionen 1. juni 1953. Egypt var ikke lenger anbefalt som utgangspunkt for en forsvarsallianse. I stedet skulle Vesten fokusere på å bygge en allianse basert på en ”nordlig front”. De landene som lå nord i Midtøsten, mot grensen til Sovjetunionen, skulle være utgangspunktet for en ny forsvarsallianse, ikke Egypt.²⁸³ USA skulle også hjelpe til med en avtale mellom Storbritannia og Egypt om at de britiske styrkene skulle trekkes ut. Egypts vennskap, og tillit til, amerikanerne var avhengig av at USA støttet Egypt i dette. Egypt var fremdeles oppfattet som det landet som kunne forbedre de arabiske landenes forhold med Israel.²⁸⁴ Selv om fredsforhandlinger ikke var amerikanernes prioritet for regionen i 1953, var Egypts stabiliserende rolle for regionen uansett viktig. USA måtte forbedre sitt omdømme i Egypt for å kunne ha påvirkningskraft på hele regionen. Slik kunne sovjetisk ekspansjon i regionen forhindres.²⁸⁵

Kontinuitet og konsolidering

Lik det gamle monarkiet måtte Revolusjonsrådet veie politiske beslutninger opp mot befolkningens synspunkter og opposisjonens makt. I tillegg var britene fremdeles i landet. På denne måten medførte revolusjonen ikke et nytt og forbedret forhold mellom Egypt og Israel. Revolusjonens nye ledere, både Naguib og Nasser, var fremdeles bundet av føringer fra det gamle styret. Tiden var ikke riktig for en løsning med Israel. RR trengte tid til både å konsolidere makten i Egypt, men også for å utarbeide en utenrikspolitikk. I de to første årene etter revolusjonen var ikke utenrikspolitisk spørsmål en hovedprioritet.

---

²⁸¹ Heikal, *Nasser: The Cairo Documents*, s.51.

²⁸² (Egen oversettelse) Mohammed Naguib, *Egypt's Destiny* (London: Gollancz, 1955), s. 261.; Dawisha, *Egypt*, s.31.

²⁸³ Bakgrunnen for det som to år senere ble Bagdad-pakten. Landene som skulle være kjernen i den nordlige fronten var: Tyrkia, Irak, Iran og Pakistan. Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.152.

²⁸⁴ Memorandum av samtale av Burdett, 16.juli 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,del1:1589

²⁸⁵ Politiske retningslinjer av National Security Council, 14. juli 1953, *FRUS 1952-54*, 9, del 1: 399-406; Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.150-51.

Det revolusjonen medførte derimot, var et håp om et bedret forhold mellom Egypt og Israel. Monarkiet ble avskaffet og håpet var at nye ledere i Egypt skulle føre til nye ideer og kommunikasjonskanaler, noe som også skjedde. Dialogene var muligens mer aktuelle for å forklare Egypts prioriteringer, mer enn for å få til en løsning med Israel. Aktørene var ikke i nærheten å gjøre tiltak for å komme frem til kompromiss eller grunnlag for diskusjon. Egypt hevdet at tiden ikke var riktig, mens Israel viste liten tålmodighet hva tid angikk.

Kapittel 5

“WE WILL NOT NEGOTIATE IN THE SHADOWS OF THE GALLOWS.”²⁸⁶

Moshe Sharett, Israels statsminister, januar 1955.²⁸⁷

Februar 1954-februar 1955

I 1954 kom to forhold sterkt til å prege Egypt. For det første vant Nasser en intern maktkamp og ble landets leder. For det andre ble Egypt og Storbritannia enige om en avtale som innebar at britene skulle trekke seg ut av den enorme militærbasen ved Suezkanalen innen 20 måneder.²⁸⁸

I tiden mellom britenes og egypternes offentliggjøring om at de var enige om en avtale i juli 1954 og frem til den faktiske signeringen i oktober 1954, kom det tydelig frem at det var stor uenighet omkring avtalens mulige konsekvenser. For amerikanerne og britene medførte en avtale et håp om et forbedret forhold til Egypt. I tillegg håpet de at en avtale ville gjøre at Egypts ledere ville bli mer åpne for å forhandle frem en løsning med Israel, noe både Nasser og Naguib tidligere hadde gitt uttrykk for.²⁸⁹ Offentliggjøringen av en egyptisk-britisk avtale fikk både positiv og negativ respons i Israel. Noen delte amerikanernes og britenes forhåpninger. Andre derimot, mente at de britiske styrkene fungerte som en buffer mellom Egypt og Israel. De fryktet for Israels sikkerhet ved en britisk tilbaketrekking.²⁹⁰

Nasser begynte også fra 1954 å fokusere mer på Egypts rolle og posisjon i regionen. Han fryktet at Egypt var i ferd med å bli isolert og dette måtte forhindres. I tillegg ble situasjonen på grensen mot Israel i økende grad forverret. Nassers ønske om tydeligere å posisjonere Egypt i den arabiske verden gjorde at Israel stadig mer tvilte på Nassers ønske om et fredlig forhold til Israel.

---

²⁸⁶ Sharett sitert i Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.120.

²⁸⁷ David Ben-Gurion gikk av som statsminister i januar 1954. Moshe Sharett tok over, og var fra januar 1954 frem til november 1955, både statsminister og utenriksminister i Israel. David Ben-Gurion kom da tilbake og Sharett var igjen kun utenriksminister. Denne stillingen hadde Sharett frem til juni 1956.
<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/biography/sharett.html> (oppsøkt 05.11.10)

²⁸⁸ Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.299,301.

²⁸⁹ Memorandum av samtale av Waller, 15.januar 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,dell: 1481; G.Rafael til Director-General i Utenriksdepartementet, 27.august 1954, *DFPI 1954 Companion Volume*, 9:329-330

²⁹⁰ Sammendrag av Samtaler i Utenriksdepartementet, 19.juli 1954, *DFPI 1954 Companion Volume*, 9:288-289; Memorandum av samtale av Waller, 15.januar 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,dell: 1481; Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.111.

Hvordan påvirket Israels respons på en britisk-egyptisk avtale de fredsinitiativene som kom? Ønsket Nasser å finne en løsning med Israel ved endt britisk tilstedeværelse, og hvordan påvirket Nassers politiske prioriteringer muligheten for en løsning?

Egypt innenrikspolitisk

“He [Nasser] is a man of moods...[But] he is no fool”.²⁹¹

Brian Robertson, britisk diplomat, november 1953.

En maktkamp hadde pågått siden 1953 mellom Naguib som var president, statsminister og leder for Revolusjonsrådet, og Nasser som var innenriksminister og nestleder i Revolusjonsrådet. Naguib mente at de militæres rolle i revolusjonen ikke skulle fortsette slik den var. De militære skulle ikke styre landet, men beskytte de som styrte, hevdet Naguib.²⁹² Han ville tilbake til et parlamentarisk system med flerpartisystem. År senere forklarte Naguib maktkampen:

[A]t the age of 36, Abdel-Nasser felt that we could ignore Egyptian public opinion until we had reached our goals, but with the caution of a 53-year-old, I believed that we needed grassroots support for our policies, even if it meant postponing some of our goals. I differed with the younger officers on the means by which to reach our goals, never on the principles.²⁹³

Dersom Egypt gikk tilbake til et flerpartisystem, eller dersom de militæres rolle i politikken ble redusert, ville dette føre til at Wafd og andre partier ville få tilbake makten som de ble fratatt etter revolusjonen i 1952. I tillegg til at Det muslimske brorskap ville bli styrket, mente Nasser.²⁹⁴ Og selv om Naguib hadde stor støtte blant befolkningen i Egypt, hadde han ikke støtte i Revolusjonsrådet. Enhver beslutning måtte få flertall i Revolusjonsrådet for å bli godkjent, så selv om han satt som både rådets leder, i tillegg til landets statsminister og president, fikk Naguib sjeldent gjennomslag for sine saker. Han ble i økende grad en gallionsfigur mer enn Egypts reelle leder. I februar 1954 annonserte Revolusjonsrådet at Naguib ikke lenger var Egypts øverste leder. Befolkningen demonstrerte mot hans avskjed, og

---

²⁹¹ Robertson sitert i W. M. Roger Louis, *The Tragedy of the Anglo-Egyptian Settlement of 1954*, ed. W. M. Roger Louis and Roger Owen, Suez 1956: The Crisis and Its Consequences (Oxford: Clarendon Press, 1989), s.63.

²⁹² Nutting, *Nasser*, s.58.

²⁹³ Naguib sitert i Nevine Khalil, "The Forgotten President," *Al-Ahram Weekly*, no. 595 (2002), <http://weekly.ahram.org.eg/2002/595/sc6.htm>. (01.09.10)

²⁹⁴ Nutting, *Nasser*, s.58.

ni dager senere satt han igjen med sine lederposter. Måneden etter derimot, måtte Naguib, tross støtten han hadde i befolkningen, gi etter for Revolusjonsrådet. I mars 1954 tok Nasser statsministerposten i tillegg til at han ble leder for Revolusjonsrådet. President Naguib var, enda tydeligere enn tidligere, en gallionsfigur for Egypts nye maktelite.²⁹⁵

Ni måneder senere, 14. november 1954, nektet Naguib å fortsette med dette skuespillet. Samtidig ble han beskyldt av Nasser for å ha samarbeidet med Det muslimske brorskap om et attentatforsøk på Nasser. Naguib ble fratatt tittelen som president og plassert i husarrest. Nasser stod mer enn klar til å ta over. Institusjonalisert militærstyre var med dette en realitet i Egypt.²⁹⁶

Fra 1954 begynte Nasser å fokusere mer på Egypts posisjon i regionen.²⁹⁷ Han fryktet at Egypts prioritering av innenrikspolitiske spørsmål isolerte landet fra resten av Midtøsten. På revolusjonens toårsfeiring, 26.juli 1954, sa Nasser:

Compatriots, Egypt has started a new era of relations with the Arabs [...] The aim of the Revolutionary Government is for the Arabs to become one nation with all its sons collaborating for the common welfare.²⁹⁸

Uken før hadde den amerikanske ambassaden signalisert til Egypts ledere at USA ville gi betydelig økonomisk bistand til landet dersom en britisk-egyptisk avtale ble underskrevet. Omfanget av hjelpen ville derimot være avhengig av i hvilken grad Egypt ville virke som en ”moderat påvirkningskraft” på de andre arabiske statene.²⁹⁹ For å være en ”moderat påvirkningskraft”, måtte Egypt først bli en påvirkningskraft i seg selv, svarte de egyptiske lederne. De ønsket seg den økonomiske bistanden. Til tross for at Egypt ledere til stadighet poengterte Egypts sentralitet og at de andre arabiske landene så til Egypt for lederskap, valgte de heller å vektlegge at de trengte hjelp dersom dette kunne gi dem mer penger.³⁰⁰

---

²⁹⁵ Derek Hopwood, *Egypt: Politics and Society 1945-1990* (London: HarperCollins Academic, 1991), s.39.; Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.298-99.

²⁹⁶ Hopwood, *Egypt: Politics and Society 1945-1990*, s.39.; Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.298-99.

²⁹⁷ Dawisha, *Egypt in the Arab World: The Elements of Foreign Policy*, s.11.

²⁹⁸ Sitat hentet fra Copeland, *The Game of Nations*, s.165.

²⁹⁹ (Egen oversettelse) Copeland, *The Game of Nations*, s.166.

³⁰⁰ Copeland, *The Game of Nations*, s.166.

De arabiske landene Nasser først og fremst ønsket å påvirke var Irak, Saudi-Arabia, Syria, Libanon, Jordan, Kuwait og Libya.³⁰¹ Overfor disse landene hevdet han at uansett hva de måtte ønske fra stormaktene, var sjansen større for å oppnå disse ønskene hvis de stod samlet. Nasser prøvde ikke å fremstille seg selv som leder for et slikt fellesskap. Naguib var, tross alt, fremdeles Egypts president. Uansett hva de andre arabiske staters ledere måtte synes om et aktivt egyptisk lederskap var det ikke til å komme bort ifra at Kairo var det mest logiske og naturlige kulturelle senteret for hele den arabiske verden, mente Nasser. Overfor de arabiske landene var argumentasjonen om Egypts lederskap med andre ord verdt å holde fast på, i motsetning til hva som ble sagt til amerikanerne.³⁰²

Publiseringen av avtalen mellom Egypt og Storbritannia i juli 1954 ble ikke positivt mottatt av alle i Egypt. Mange var uenige i betingelsene partene hadde blitt enige om. Avtalen sa at alle britiske tropper skulle trekkes ut av Egypt i løpet av 20 måneder. Storbritannia beholdt retten til å komme tilbake til basen i Suez dersom et medlemsland i Den arabiske liga eller Tyrkia ble angrepet. Kritikken var en av grunnene til at Nasser ønsket å orientere Egypt mer mot den arabiske verden. Han ønsket å minske diskusjonene om avtalen.³⁰³

Avtalen med britene var, tross noe kritikk, en stor triumf. Nasser kalte avtalen:

[T]he biggest achievement in Egypt's national aspirations to date. We want to get rid of hatred in our hearts and start building up our relations with Britain on a solid basis of mutual trust and confidence, which has been lacking for the past 70 years.³⁰⁴

En avtale skulle legge grunnlaget for et nytt og forbedret forhold mellom Egypt og Storbritannia. Storbritannia ønsket ikke lenger å fremstå som dominerende over Egypt. I stedet skulle Storbritannia behandle Egypt som en likestilt partner.³⁰⁵ Statsminister Winston Churchill og utenriksminister Anthony Eden så heller ingen grunn til å la sine 80 000 soldater bli i Egypt ettersom Storbritannia hadde økonomiske problemer.³⁰⁶ Samtidig ønsket de å beholde sin diplomatiske tyngde i landet.³⁰⁷

---

³⁰¹ Copeland, *The Game of Nations*, s.166.

³⁰² Copeland, *The Game of Nations*, s.166.

³⁰³ Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.301.; Poteh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.78-79.

³⁰⁴ Nasser sitert i Hopwood, *Egypt: Politics and Society 1945-1990*, s.41.

³⁰⁵ Louis, *The Tragedy of the Anglo-Egyptian Settlement of 1954*, s.43.

³⁰⁶ Kyle, *Suez: Britain's End of Empire in the Middle East*, s.43.

³⁰⁷ Kyle, *Suez: Britain's End of Empire in the Middle East*, s.36-37, 43.

Grensesituasjonen

”[W]e must and will continue [to] do our best [to] prevent reprisals”.³⁰⁸

Mahmoud Fawzi, Egypts utenriksminister, april 1954.

Israels ledere hevdet at den forverrede grensesituasjonen mellom Israel og Egypt beviste at Egypt virkelig hadde aggressive hensikter overfor den jødiske staten.³⁰⁹ For Ben-Gurion bekreftet dette hans argument fra februar 1953 om at Egypts ledere ikke ønsket fred, men spilte et dobbeltspill.³¹⁰ Nasser førte imidlertid ikke en politikk for å øke antall angrep mot Israel.³¹¹ Tvert imot. Frem til februar 1955 arbeidet lederskapet i Egypt aktivt for å forhindre angrep mot Israel, dette gjaldt også angrep utført av palestinere. Israels ledere hevdet også at Israel jobbet for rolige grenser.³¹² De israelske styrkene responderte bare på egyptiske angrep, hevdet Israel, og de kunne derfor ikke pålegges noe skyld for den forverrede situasjonen. Selv om Israels ledere sto fast ved dette synet, viste realiteten noe annet. Israels grensepolitikk var mer aggressiv enn Egypts.³¹³

Den egyptiske antiangrepspolitikken hadde også en annen side. Egyptiske offiserer som besøkte Jordan forsøkte å overtale Jordan til ikke å føre en politikk for å forhindre angrep inn i Israel. Offiserene hevdet overfor sine jordanske kolleger at Egypt ikke førte en slik politikk, og at Jordan heller ikke burde forhindre angrep. De egyptiske offiserenes påstander stemmer ikke. Egypt førte en aktiv ikke-angreps politikk.³¹⁴ Forsøket viser at Egypt, samtidig som å følge en pragmatisk politikk overfor Israel, også fulgte en propagandapolitikk overfor ”sine arabiske brødre”. Egypt ønsket å hevde seg i den arabiske verden som en støttespiller *mot* fienden Israel. Samtidig som Egypt aktivt forhindret en ytterligere forverring til landets forhold til Israel.³¹⁵

---

³⁰⁸ Fawzi sitert i Caffery til Utenriksdepartementet, 10.april 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,del1: 1511

³⁰⁹ Utenriksminister Dulles til Den amerikanske ambassaden i Israel, 4. august 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,del1: 1600; Sammendrag av konsultasjoner i utenriksministeriet, 19.juli 1954, *DFPI 1954 Companion Volume*, 9: 288

³¹⁰ Se kapittel 4 om Crossmans besøk i Kairo i januar 1953 og Ben Gurions respons på dette i februar 1953.

³¹¹ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.128-29.

³¹² G. Rafael til A.Eban, 19.april 1954, *DFPI 1954 Comapanion Volume*,9:163; Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.128-29.

³¹³ Memorandum av Assistant Secretary of State for Near Eastern, South Asian, and African Affairs (Byroade) til Utenriksminister, 7.april 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,del1:1502-1503; Memorandum forberedt for Office of Near Eastern Affairs (utkast av Burns), 8.april 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,del1:1503-1505

³¹⁴ Den amerikanske ambassaden i Egypt (Caffery) til Utenriksdepartementet, 10.april 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,del1: 1511; Memorandum forberedt for Office of Near Eastern Affairs (utkast av Burns), 8.april 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,del1:1503-1505

³¹⁵ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.128-29.; Benny Morris, *Israel's Border Wars, 1949-1956: Arab Infiltration, Israeli Retaliation, and the Countdown to the Suez War* (Oxford: Clarendon Press, 1997), s.91.

9. april 1954 sendte statsminister Moshe Sharett en bekymringsmelding gjennom Paris-kanalen til Egypt om grensesituasjonen.³¹⁶ Meldingen ble også sendt gjennom Washington. Sharett håpet på å arrangere et møte mellom representanter fra Egypts og Israels militære for å forbedre situasjonen på grensen. *Charge d'affaires* Francis Russel ved den amerikanske ambassaden i Israel og den amerikanske diplomaten Parker T. Hart uttrykte støtte til et slikt direkte møte på militært nivå. Senioroberst Mahmud Riad ble utpekt av Russel og Hart som en mulig egyptisk representant. De kontaktet ham.³¹⁷

”Egypt er i prinsippet alltid interessert i samarbeid og avviser aldri samtaler”, svarte Riad på den amerikanske forespørselen.³¹⁸ Han ble bedt om å tenke på muligheten for et direkte møte på militært nivå med Israel. Riad uttrykte at selv om samtaler med Israel kunne føre til en løsning som kunne forbedre grensene mellom de to statene, var det umulig å forhindre alle individuelle angrep. Han la også til at angrep fra egyptisk side av grensen var individuelle angrep utført av palestinere, ikke egyptere, mens det fra israelsk side var snakk om angrep organisert av staten. Riad la til at Egypt ikke var interessert i forhandlinger som kun førte til en løsning på papiret. Forhandlinger kunne bare være interessant dersom utfallet innebar et oppriktig samarbeid mellom Egypt og Israel, mente han. Dette sto i motsetning til hans tidligere utsagn at ”Egypt alltid var interessert i samarbeid og samtaler”. Dette viste at Egypt ønsket at det fantes en dialog med Israel. Likevel var ikke dette ønsket om en dialog verken tydelig eller konsekvent. Egypt ønsket at det fantes en kanal, men landet var ikke alltid interessert i samtaler.³¹⁹

Russel fryktet at det direkte møtet aldri ville finne sted. Han var redd for at Israels dagsorden for møtet ville være for omfattende. Dersom dagsordenene derimot ble begrenset til ett tema, mente han at det ville være en større sjanse for at Egypt gikk med på å delta på et møte. De israelske representantene ønsket å forklare Riad om Israels bekymringer for grensesituasjonen og høre fra ham hva Egypt hadde tenkt å gjøre med situasjonen. I tillegg ville de diskutere hva neste møte skulle innebære og håpet på muligheten for en ”over all peace”.³²⁰ Det handlet om

---

³¹⁶ M. Sharett til J.Tsur og Sh.Divon, 9.april 1954, *DFPI 1954*, 9:248; Paris-kanalen se kapittel 4

³¹⁷ Chargé i Israel Russel til Utenriksdepartementet, 9.april 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,dell: 1507

³¹⁸ (Egen oversettelse) Caffery til Utenriksdepartementet, 12.april 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,dell: 1512-1513

³¹⁹ Caffery til Utenriksdepartementet, 10.april 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,dell: 1511-1512; Caffery til Utenriksdepartementet, 12.april 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,dell: 1512-1513

³²⁰ Russel til Utenriksdepartementet, 17. april 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,dell: 1517

mer enn bare problemer langs grensene. Russel ønsket ikke at Israel skulle ”place too heavy a load on this fragile craft on its first voyage.”³²¹

Riad hevdet at Israels dagsorden var en del av et spill.³²² Israels egentlige intensjon var å forhindre et direkte møte med Egypt. Han forklarte teorien sin ved å vise til at Egypt hadde, ved flere anledninger, foreslått lignende møter. Alle henvendelsene hadde rent ut i sanden. Dette viste at Israel ikke ønsket å forbedre grensesituasjonen, hevdet Riad. Det Israel derimot var interessert i var den politiske fordelene ved å late som om landet ønsket et bedre forhold til Egypt, fortsatte han. Egypt var derimot alltid klar for et genuint samarbeid med Israel, avsluttet han.³²³

Etter et israelsk angrep på Gaza 25. april 1954 mente Riad å få bevis for sin mistro mot Israels hensikter. Det var klart for ham at de israelske lederne spilte et spill hvor de forsøkte å fremstille seg selv som dialogøkende.³²⁴ Når det var mulighet for faktisk dialog med egyptiske representanter derimot, angrep de Egypt slik at de egyptiske representantene skulle trekke seg. Slik unngikk Israels ledere å miste ansikt og kunne fortsette å spille på at de var dialogøkende og ønsket fred, selv om realiteten var en helt annen, mente Riad. Riad avlyste derfor muligheten for et direkte møte mellom representanter fra det egyptiske og israelske militæret 6. mai 1954. Ved å avlyse møtet gjorde Riad derimot akkurat det han beskyldte Israel for å ønske. Riad hevdet også at Israel forsøkte å presse Egypt inn i fredsforhandlinger ved bruk av terror.³²⁵ Om Israel spilte et spill gjorde imidlertid Egypt det samme.

Konsekvenser av den britisk-egyptiske avtalen

”We were trying to ride two horses simultaneously, one named contact, and the other contest- we fell between the two.”³²⁶

Gideon Rafael, israelsk diplomat.³²⁷

---

³²¹ Russel sitert i Russel til Utenriksdepartementet, 17. april 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,del1: 1517 fotnote 2

³²² Caffery til Utenriksdepartementet, 25. april 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,del1: 1530-1531

³²³ Caffery til Utenriksdepartementet, 25. april 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,del1: 1530-1531

³²⁴ Caffery til Utenriksdepartementet, 28. april 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,del1: 1537

³²⁵ Caffery til Utenriksdepartementet, 14. april 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,del1: 1514-1515

³²⁶ Gideon Rafael, *Destination Peace: Three Decades of Israeli Foreign Policy* (New York: Stein and Day, 1981), s.36.

³²⁷ Gideon Rafael, sammen med Moshe Sharett, etablerte det israelske Utenriksdepartement. Han ble rådgiver for den israelske delegasjonen til FN og fra 1953 til 1956 var han lederen for en gruppe under det israelske Utenriksdepartement som tok for seg Midtøsten- og FN-saker.

I Israel var det uenighet om hva en avtale kunne medføre for forholdet til Egypt. På den ene siden ble det hevdet av en rekke politikere, forsvarsansatte og den militære israelske etterretningen at en avtale ville føre til et ustabil maktforhold mellom Egypt og Israel. Storbritannias tilværelse i kanalsonen fungerte som en buffer. Uten denne bufferen ville Egypt forberede et angrep på Israel. Det israelske utenriksdepartementets eksperter på arabiske forhold hevdet derimot at en signert avtale ville gjøre det mulig for Egypt å forhandle med Israel. Ved flere anledninger hadde Egypt satt britisk uttrekning som et krav før landet kunne gå inn i seriøse fredsforhandlinger med Israel.³²⁸ Det var en tendens innad i det israelske politiske handlingsmønster til å prioritere de militæres syn. Mens israelske diplomater hadde dialog med egyptiske diplomater, kjørte den israelske militære etterretningen et annet løp.³²⁹

Operasjon Susannah og Bat Galim

23.juli 1954 ble en mann tatt i det han gikk inn på en kino i Aleksandria. Det kom røyk ut fra lommen hans. I lommen lå en bombe som hadde feildetonert. Dette var ett i rekken av flere sabotasjeforsøk i Aleksandria og Kairo i løpet av juli 1954. Etterforskningen som fulgte viste at sabotørene handlet på oppdrag fra en gruppe i Israel. Gruppen ønsket å forhindre en signering av avtalen mellom Egypt og Storbritannia. Operasjonen hadde kodenavnet Susannah. Målet var at britene og amerikanerne skulle tolke terroren i de egyptiske storbyene som et sammenbrudd i det egyptiske samfunn. Dermed ville ikke den egyptisk-britiske avtalen bli fullført, og de britiske soldatene ville forbli på den britiske basen i Suez.³³⁰

Statsminister Sharett var ikke informert om operasjon Susannah. Spionringen var planlagt og iverksatt av Israels militære etterretning. På grunn av forvirring over hva som egentlig hadde skjedd og hvem som hadde beordret aksjonen, ble det ikke igangsatt represalier fra den israelske regjering. I stedet valgte Sharett å glatte over episoden og legge ansvaret på Egypt.³³¹

<http://www.nytimes.com/1999/02/12/world/gideon-rafael-85-a-founder-of-the-israeli-foreign-ministry.html>

(oppsøkt: 05.11.10)

³²⁸ Memorandum av samtale av Waller, 15.januar 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,del1: 1481; G.Rafael til Director-General i Utenriksdepartementet, 27.august 1954, *DFPI 1954 Companion Volume*, 9:329-330

³²⁹ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.111.; Rafael, *Destination Peace: Three Decades of Israeli Foreign Policy*, s.36.

³³⁰ Heikal, *Cutting the Lion's Tail: Suez through Egyptian Eyes*, s.47-48.; Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.111-12.

³³¹ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.112.

I september forsøkte Israel å sende skipet *Bat Galim* gjennom Suezkanalen, under israelsk flagg, for å provosere frem en debatt om de egyptiske restriksjonene mot israelske skip i kanalen. Siden blokaden brøt Sikkerhetsrådets resolusjon fra 1951, tenkte Israel at de permanente medlemmene ikke ville ha annet valg enn å tvinge Egypt til å åpne kanalen for skip under israelske flagg.³³² *Bat Galim* ble stoppet 28. september og den egyptiske marinen beslagla skipet og fengslet mannskapet. Israel protesterte og brakte saken inn for FNs Sikkerhetsråd. Israel anklaget Egypt for piratvirksomhet og brudd på Konstantinopel-konvensjonen fra 1888, i tillegg til Sikkerhetsrådets resolusjon fra 1951.³³³ Men Israel fikk ikke den responsen de hadde håpet på.³³⁴

Egypt mente at *Bat Galim* var enda et forsøk på å hindre avtalen med britene og et forbedret forhold mellom Egypt og USA. I tillegg bidro episoden til å opprettholde israelsk-arabiske spenninger. Egypt mente at dette var enda et eksempel på Israels plan om å påtvinge fredsforhandlinger ved bruk av terror.³³⁵ Også amerikanerne kritiserte Israels for dets provokative handling. Amerikanerne oppfordret israelerne til å forhandle med Egypt i stedet for å ty til tvilsomme aksjoner slik som operasjon Susannah og *Bat Galim*. Amerikanerne var ikke interessert i å presse Egypt i Suezkanalspørsmålet. De fryktet for sitt eget rykte i Egypt. Israels plan feilet.³³⁶

Paris-kanalen og Maurice Orbach

Paris-kanalen lå ubrukt første halvdel av 1954. Egypt hadde vært opptatt med forhandlingene med britene.³³⁷ Etter at avtalen ble signert i oktober, kunne Nasser igjen bruke tid på andre utenrikspolitiske saker. Nassers tro på Israels fredelige hensikter ble satt på prøve etter at spionringen var avslørt i Kairo og *Bat Galim* var forsøkt sendt igjennom kanalen. Hendelsene stod i motsetning til Ben-Gurions tidligere uttalelse at han ønsket å se et fritt og uavhengig Egypt. Igjen ble egypterne styrket i sin tro på at Israel drev et dobbeltspill: israelere spilte

---

³³² For mer om resolusjonen 292 fra 1951 se kapittel 3.

³³³ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.180.; For mer om Konstantinopel-konvensjonen se kapittel 2

³³⁴ M.Sharett til A.Eban, 20. september 1954, *DFPI 1954 Companion Volume*, 9: 360-361

³³⁵ Caffery til Utenriksdepartementet, 7. oktober 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,dell: 1666; Memorandum av samtale med Hart, 10.oktober 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,dell: 1672-1674

³³⁶ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.180.; Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.112-13. I januar 1955 ble mannskapet satt fri. Varene skipet seilte med ble tatt av Egypt og skipet ble i august 1956 en del av Egypts marine.

<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsourc/glossB.html> (oppsøkt: 07.11.10)

³³⁷ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.118; Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*.

dialogsøkende og fredlige mens det i virkeligheten var deres hensikt å undergrave Egypts nasjonale enhet og uavhengighet, hevdet Nasser.³³⁸

Selv om Nasser tvilte på de israelske hensiktene, viste han samtidig en pragmatisk side privat. Han viste forståelse og vilje til å få til en løsning med Israel, men mente at tidspunktet ikke var det rette. Til det var situasjonen i regionen for spent. Om det å utsette og ikke avise en mulig løsning var taktikk for å oppnå velvilje fra Vesten kan diskuteres. Likevel, hvordan kunne Egypt forsvare forhandlinger med Israel overfor regionen etter Israels handlinger?³³⁹

Nasser likte Israels statsminister Sharett.³⁴⁰ Etter spionringen var avslørt, var han derfor villig til å tro at hendelsen hadde skjedd uten Sharets viten. I tillegg var han villig til å tro at hendelsen var et forsøk fra mer ekstreme grupper i Israel, grupper som ønsket å undergrave Sharets forsøk på dialog med Egypt. Så da Sharett tok kontakt gjennom Paris-kanalen i oktober 1954, avviste ikke Nasser initiativet.³⁴¹

Sharett hadde bestemte mål med å ta opp igjen dialogen. Det viktigste for ham var å prøve å redde spionene som var tiltalt i Kairos militærdomstol. Aktor i saken krevde dødsstraff siden spionene jobbet på oppdrag fra et fiendtlig land. En slik dom ville få katastrofale ettervirkninger i Israel, spådde Sharett. Befolkning i Israel, som hadde blitt lurt til å tro at spionene var uskyldige, ville rette sitt sinne mot Egypt. Israel hadde satt i gang en svertekampanje mot Egypt i oktober, hvor spionene ble fremstilt som ofre for en egyptisk konspirasjon. Ofrene var ikke var spionene, men det egyptiske styret. Uansett trodde befolkningen i Israel på den israelske propagandaen, og Sharett måtte handle for å forhindre opprør mot Egypt. Derfor brukte han flere kanaler for å hindre en slik utvikling. Samtidig som Paris-kanalen igjen var åpen, reiste det britiske parlamentsmedlemmet Maurice Orbach på oppdrag fra Sharett til Kairo for å tryggle for de tiltaltes liv.³⁴²

Orbach ba Nasser vise sin autoritet og styrke i Egypt ved å vise barmhjertighet overfor de tiltalte jødene.³⁴³ Nasser forklarte at det var svært vanskelig å rettferdiggjøre en mild straff til de tiltalte spionene. Kun noen få dager etter at avtalen mellom Storbritannia og Egypt var signert, forsøkte en fra Det muslimske brorskap å ta Nassers liv. Dette førte til en massiv

---

³³⁸ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.118.

³³⁹ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.118.

³⁴⁰ Sharett tok over statsministerrollen fra Ben-Gurion 26.januar 1954.

<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/biography/sharett.html> (oppsøkt 05.11.10)

³⁴¹ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.118.

³⁴² Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.118-19.

³⁴³ Orbach møtte Nasser 23.november 1954.

forfølgelse av gruppens medlemmer. Brorskapet ble forbudt, seks av dets ledere ble dømt til døden og flere hundre fengslet. Hvordan kunne han rettferdiggjøre at jødene skulle behandles annerledes enn brorskapets medlemmer? ”Brødrene” som i tillegg var egyptere? Orbach svarte med å differensiere mellom et angrep på Nassers liv, som helt klart var et forsøk fra Det muslimske brorskap på å ta over makten, og de tiltalte jødene, som ikke hadde slike intensjoner. Nasser lovte å gi Orbachs ønske om nåde en grundig overveielse.³⁴⁴

Nasser sa at han var svært interessert i fred med Israel, men dette var ikke tidspunktet å gjøre det på. Håpet om at en signert avtale med britene ville legge til rette for muligheten for at Nasser ville prioritere en løsning med Israel var svekket. Spionsaken og *Bat Galim* hadde ødelagt for dette. Dersom befolkningen fikk vite at han prøvde å komme til noen slags forståelse med Israel, ville hans egen befolkning beskyldte ham for å være en landsforræder. ”Within a few days, in the bazaars, there would be a demand for his head.”³⁴⁵ Israel måtte forstå at forsøket på å sende *Bat Galim* gjennom Suez kun provoserte det egyptiske styret, fortsatte Nasser. Slike handlinger virket mot sin hensikt og ville ikke få Egypt til å søke fredsforhandlinger med Israel. Dersom Israel hadde sendt skipet under et annet flagg enn det israelske, derimot, ville saken vært annerledes. Egypt ville ikke grepet inn i et slikt tilfelle. For Egypt handlet det om ære og respekt.³⁴⁶

Nasser var syk da neste møte med Orbach var planlagt 19. desember. Orbach fikk derfor et brev hvor Nasser hadde skrevet ned en rekke betingelser for kontakt med Israel. Først og fremst ønsket Nasser at Orbach skulle overrekke en vennlig hilsen til Sharett. Nasser skulle også se til at rettsaken mot de tiltalte spionene holdt seg på et saklig nivå. Han la også til at de tiltalte hadde jobbet på oppdrag fra en utenlandsk etterretningstjeneste. Nasser skrev at *Bat Galim* skulle frigjøres, men at skipet ikke skulle få passere kanalen. Alle andre skip, så lenge de ikke bar det israelske flagget, skulle få passere. Dette gjaldt ikke last som inneholdt militært utstyr eller olje. I tillegg skrev Nasser at han var klar for å stoppe fiendtlig propaganda så lenge Israel gjorde det samme. Det samme gjaldt grenseangrep. Sist, men ikke minst, godtok Nasser et direkte møte med Sharett. Nasser foreslo Paris som møtested. Sharett

---

³⁴⁴ Kyle, *Suez: Britain's End of Empire in the Middle East*, s.54.; Easterman og Barou til Sharett, 30.november 1954, *DFPI 1954*, 9: 830-835

³⁴⁵ Orbach sitert i Easterman og Barou til Sharett, 30.november 1954, *DFPI 1954*, 9: 833

³⁴⁶ Easterman og Barou til Sharett, 30.november 1954, *DFPI 1954*, 9: 830-835

var svært optimistisk til svaret Orbach medbrakte. Samtalene fortsatte derfor gjennom Paris-kanalen. Denne gangen med usignerte brev mellom de to statslederne.³⁴⁷

”I have noted with deep satisfaction that it is your desire to bring about a peaceful solution of the problems outstanding between Egypt and Israel.”³⁴⁸ Slik åpnet Sharett sitt brev til Nasser 21. desember 1954. Sharett uttrykte respekt for Nassers idealisme og håpet å se et fullstendig fritt Egypt med økonomisk og sosial velstand. Sharetts brev inneholdt et håp om å se tydeligere bevis for at Egypt virkelig ønsket en løsning og avtale med Israel. Dette kunne gjennomføres ved å opplyse opinionen om at fred i Midtøsten var av vital interesse, skrev han. Sharett gjentok også ønsket om løslatelse av de tiltalte spionene og retten til å sende israelske skip gjennom Suezkanalen. ”Dette brevet sender jeg deg, i en tid fylt med konflikt, med håp om fred og vennskap”, avsluttet Sharett.³⁴⁹ Sharett var tydelig fornøyd med at Nasser hadde sagt ja til et møte på høyt nivå, men fremdeles ønsket han å se ”tydeligere bevis” fra Egypts side. Sharetts ønske om et slikt møte hadde blitt avvist i 1953, men nå godtok Nasser muligheten for et møte mellom de to. Likevel var ikke et møte godt nok for Sharett. Nasser måtte i tillegg informere resten av regionen om at fred var i alles beste interesse. Nasser, og tidligere egyptiske ledere, hadde eksplisitt gitt uttrykk for at all direkte kommunikasjon måtte holdes hemmelig. Det kunne ikke komme ut at det fantes en direkte dialog. Dette ville være det samme som å anerkjenne Israels rett til å eksistere i tillegg til å gå imot Den arabiske ligas forbud fra 1950. En ting var å gjøre det uoffisielt og i all hemmelighet. Noe helt annet var å gå ut med det offentlig.³⁵⁰

Nasser svarte på Sharetts brev 31. desember med et usignert brev på fire linjer:

I have received your letter of 21 December. I have instructed my special emissary to transmit a verbal answer to the questions you have mentioned in your letters. I am glad that you realize the efforts spent from our side to bring our relations to a peaceful solution. I hope that they will be met by similar efforts from your side thus permitting us to achieve the results we are seeking for the benefit of both countries.³⁵¹

Abdel Rahman Sadeq, Nassers mann i Paris, var sendebudet Nasser skrev om i sitt brev.

Punktene Nasser hadde skrevet i brevet til Sharett 19. desember via Orbach ble gjentatt, med

---

³⁴⁷ G.Rafael til Utenriksministeriet, 22. desember 1954, *DFPI 1954 Companion Volume*, 9: 542-543

³⁴⁸ Sharett sitert i Rafael, *Destination Peace: Three Decades of Israeli Foreign Policy*, s.38.

³⁴⁹ Sharett sitert i (egen oversettelse) Rafael, *Destination Peace: Three Decades of Israeli Foreign Policy*, s.39.

³⁵⁰ Rafael, *Destination Peace: Three Decades of Israeli Foreign Policy*, s.38-39.

³⁵¹ Nasser sitert i Sh.Divon til M.Sharett og G.Rafael, 31. desember 1954, *DFPI 1954*, 9:929; Brevet er også nedskrevet i Rafael, *Destination Peace: Three Decades of Israeli Foreign Policy*, s.39. og Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.119-20.

én vesentlig forskjell. Det var ikke lenger aktuelt med et direkte møte mellom de to statslederne. Revolusjonsrådet var fornøyd med den kontakten som var, med Orbach som mellommann, og i tillegg hadde Sadeq i Paris Nassers fulle tillit.³⁵² Men det var Sharett som endte opp med å kansellere møtet. 27. januar 1955 dømte militærdomstolen i Kairo åtte av de tolv tiltalte spionene skyldige. To av dem ble dømt til døden. Sharett skrev i sin dagbok: "We will not negotiate in the shadow of the gallows."³⁵³

Gideon Rafael, den israelske diplomaten, hevdet at brevet fra Nasser 31. desember var typisk for Nassers taktikk.³⁵⁴ Nassers meninger endret seg ettersom hvem han snakket til. Til tider uttrykte han at Egypt virkelig ville ha et fredlig forhold med Israel. Samtidig, hevdet Rafael, tok Nasser steg mot sitt virkelige mål: Egypts hegemoni, under sitt lederskap, over den arabiske verden. "Pretexts of inappropriate timing and expectations of unilateral gestures were the mainstays of his elusiveness."³⁵⁵ Nasser hadde derimot vist at han holdt ord. Nasser lovt å dempe propaganda mot Israel, hvilket han gjorde. Også når det gjaldt grensesituasjonen gjorde Nasser en innsats for å forhindre angrep. Nasser hadde heller aldri lovt Sharett at de tiltalte jødene ikke skulle få dødsstraff. Han hadde lovet en rettferdig rettsak. Når domstolen hadde avgitt sin dom, kunne ikke Nasser bryte inn. Til sist viste det at Nasser i utgangspunktet godtok direkte møter med Israel at han virkelig ønsket å forbedre Egypts forhold med Israel. Likevel endte hele denne runden i den hemmelige Paris-kanalen med at det aldri ble noe møte mellom Nasser og Sharett.³⁵⁶

Vendepunkter

"Egypt will not be intimidated. We shall carry on even if the Arab necklace is broken and all the beads scattered."³⁵⁷

Gamal Abdel Nasser, Egypts statsminister og president, desember 1954.

---

³⁵² Sh.Divon og Y. Palmon til M.Sharett og G.Rafael, 31.desember 1954, *DFPI 1954 Companion Volume*, 9:556-557

³⁵³ Sharett sitert i Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.120.; Sh.Divon og Y. Palmon til M.Sharett og G.Rafael, 31.desember 1954, *DFPI 1954 Companion Volume*, 9:556-557; Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.120.

³⁵⁴ Rafael, *Destination Peace: Three Decades of Israeli Foreign Policy*, s.39.

³⁵⁵ Rafael, *Destination Peace: Three Decades of Israeli Foreign Policy*, s.39.

³⁵⁶ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.121.; Caffery til Utenriksdepartementet, 31. desember 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,dell: 1741

³⁵⁷ Nasser sitert i Heikal, *Cutting the Lion's Tail: Suez through Egyptian Eyes*, s. 56.

Regionspolitikk

Vestens ønsker om en forsvarspakt, med Egypt som nøkkellandet, var ikke forenelig med Egypts egne ambisjoner om lederskap i den arabiske verden.³⁵⁸ Hadde Egypt deltatt i en vestlig forsvarspakt ville dette bundet Egypt opp til Vesten og slik mistet sin uavhengighet, mente de egyptiske lederne. Dulles idé om en nordlig front fra 1953 truet også Egypts lederskap.³⁵⁹ Storbritannia og USA ønsket en vestlig forsvarallianse med utgangspunkt i Irak og Tyrkia. Nasser innkalte derfor de arabiske landene til møte i Den arabiske liga i desember 1954. Alle land deltok, bortsett fra Irak.³⁶⁰ Nasser forsøkte å få ligaen til å fordømme Iraks tilknytning til Vesten, uten hell.³⁶¹ Han ønsket at konferansen skulle stadfeste ligaens opprinnelige politikk som var at ingen av de arabiske landene skulle allieres med noe utenforstående land. Nasser fikk ikke gjennomslag for dette. Møtene viste derimot heller at Egypt ikke lenger kunne bruke ligaen som et effektivt instrument i egen utenrikspolitikk. 24. februar 1955 signerte Tyrkia og Irak en forsvarsavtale. Like etter sluttet Storbritannia, Pakistan og Iran seg til pakten som ble kalt Bagdad-pakten.³⁶²

Bagdad-pakten var ikke bare et alliansesystem dannet for å passe inn i Vestens kald krig politikk. I den arabiske verden var Bagdad-pakten en del av en hegemonikamp som hadde pågått i årevis mellom Egypt og Irak.³⁶³ Det var derfor Egypt reagerte så sterkt på pakten. Den regionale hegemonikampen var langt viktigere for Nasser enn Vestens endrede forsvarstrategi. Kong Faisal av Irak og landets statsminister Nuri al-Sa'id mente de var de naturlige lederne av den arabiske verden.³⁶⁴ De var hashemitter og hadde følgelig nedstamning fra profeten Muhammed.³⁶⁵ Egypt, hevdet Hashemittene, var ikke en del av den arabiske verden.³⁶⁶ Egypts og Iraks kamparena var de andre arabiske landene. Kampen stod om å vinne de andre arabiske landenes gunst og støtte. Bagdad-pakten, fryktet Nasser, var et

---

³⁵⁸ McNamara, *Britain, Nasser and the Balance of Power in the Middle East, 1952-1967: From the Egyptian Revolution to the Six-Day War*, s.41.

³⁵⁹ For mer om den nordlige front se kapittel 4

³⁶⁰ Den irakiske statsministeren meldte avbud på grunn av sykdom.

³⁶¹ For mer om Kairo-konferansen se Podeh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.107-12.

³⁶² Podeh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.112.

³⁶³ Podeh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.1.

³⁶⁴ Podeh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.2.

³⁶⁵ <http://www.snl.no/hashemittene> (oppsøkt: 07.11.10)

³⁶⁶ Podeh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.2.

forsøk på å isolere Egypt. Det ble derfor svært viktig for Nasser å motarbeide en isolasjon, slik at ikke Irak vant kampen om hegemoni i regionen.³⁶⁷

Nasser mente også at pakten var et forsøk fra Storbritannia på å sementere britenes regionale dominans.³⁶⁸ Bagdad-pakten førte til at det fredlige forholdet mellom Storbritannia og Egypt, etter signeringen av avtalen i oktober, var over. Den vekket bitterhet, mistanke og svekket håpet om et nytt og forbedret forhold og samarbeid mellom de to landene. Nasser fryktet at Egypt skulle bli frosset ut. I tillegg fryktet han for at Egypt måtte stå imot Israel alene. To dager etter signering av Bagdad-pakten ble denne frykten forsterket.³⁶⁹

Operasjon Black Arrow

”Gaza-angrepet tok meg med buksene nede”, hevdet Nasser etter at Israel angrep Gazastripen og de egyptiske styrkene der 28. februar 1955.³⁷⁰ 38 egyptere døde.³⁷¹ Det israelske kodenavnet var Operasjon Black Arrow. Dette var det første planlagte militære angrepet siden våpenstillstandsavtalen i 1949.³⁷²

”Israel må ikke tro at landet kan skyte seg frem til en fredsavtale”, kritiserte Dulles etter Gaza-angrepet.³⁷³ I Israel var Ben-Gurion tilbake som forsvarsminister, og han ønsket å vise israelske muskler. Han mente at Nasser hadde blitt en ustoppelig og farlig fiende. Ben-Gurion var lei av Sharets forsoningspolitikk overfor Nasser. Ben-Gurion fryktet for Israels sikkerhet. Dersom de arabiske landene ikke aksepterte Israels krav om fredfullt naboskap skulle landene betale en dyr pris, mente Ben-Gurion.³⁷⁴

---

³⁶⁷ Dawisha, *Egypt in the Arab World: The Elements of Foreign Policy*, s.12.; Podeh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.1-5,13-33.

³⁶⁸ McNamara, *Britain, Nasser and the Balance of Power in the Middle East, 1952-1967: From the Egyptian Revolution to the Six-Day War*, s.42.

³⁶⁹ McNamara, *Britain, Nasser and the Balance of Power in the Middle East, 1952-1967: From the Egyptian Revolution to the Six-Day War*, s.42-43.; Humphrey Trevelyan, *The Middle East in Revolution* (London: Macmillan, 1970), s.6.

³⁷⁰ Nasser sitert i (egen oversettelse) Podeh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.127.

³⁷¹ 31 egyptiske soldater såret. 8 drepte israelske soldater og 9 israelske soldater såret.

³⁷² Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.124.

³⁷³ Dulles sitert i (egen oversettelse) Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.164.

³⁷⁴ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.123-25.

Nasser mente at det var en sammenheng mellom angrepet på Gaza og Bagdad-pakten.³⁷⁵ Angrepet kom kun to dager etter signeringen mellom Tyrkia og Irak. Vesten hadde samarbeidet med Israel om å demonstrere at Egypt var svekket i regionen, mente Nasser. Ikke bare ved å true Egypts sentrale rolle, men også ved å vise verden, og regionen, Egypts svake militære situasjon. På denne måten skulle Egypt presses inn i den tyrkisk-irakiske pakten fordi Egypt ikke hadde egne militære kapasiteter som var gode nok. I tillegg skulle Egypt presses til fredsforhandlinger med Israel. Konspirasjonen gikk ut på at et svekket Egypt ikke kunne stå imot Israels krav. Israel ville få de betingelsene landet ønsket og Egypt stod tilbake alene, isolert fra regionen, som slave for fienden. En annen del av denne konspirasjonsteorien var at Vesten ønsket å knuse den egyptiske revolusjonen og å få tilbake vestlig imperialismen i hele den arabiske verden.³⁷⁶ En av De frie offiserene, Anwar Sadat, hevdet at Egypts opposisjon mot Bagdad-pakten hisset opp både Storbritannia og USA. Det var dette sinnet som resulterte i det ”britisk-amerikansk inspirerte hevnangrepet” av Israel mot Gaza 28. februar, hevdet han.³⁷⁷

Nasser beskrev Gaza-angrepet som et vendepunkt i sin oppfatning av Israel og landets ledere.³⁷⁸ Angrepet ødela hans tro på en fredelig løsning mellom Egypt og Israel. Det satte en stopper for dialogen han hadde med Sharett gjennom Paris-kanalen. Selv om kanalen var begrenset etter rettssaken i Kairo og dødsdommene, var den ikke helt tapt. Gaza-angrepet endret dette. Nassers mann i Paris, Sadeq, hadde kodenavnet Albert. Han, og Sharets mann i Paris, Divon, hadde avtalt et møte i mars. Sadeq avlyste dette møtet etter Gaza-angrepet ved å sende følgende beskjed til Divon: ”No. Albert”.³⁷⁹

Begynnelsen på slutten?

Dialogene som preget året var preget av to personligheter. Sharett var i lederrollen i Israel. Nasser konsoliderte sin rolle og var blitt Egypts udiskutable leder. Nasser omtalte Sharett som

---

³⁷⁵ Kilder viser at det **ikke** var en direkte sammenheng mellom pakten og angrepet. Poteh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.127.

³⁷⁶ Nutting, *Nasser*, s.90.

³⁷⁷ Sadat sitert i (egen oversettelse) Poteh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.126-27, fotnote 4.; McNamara, *Britain, Nasser and the Balance of Power in the Middle East, 1952-1967: From the Egyptian Revolution to the Six-Day War*, s.42-43.; Heikal, *Cutting the Lion's Tail: Suez through Egyptian Eyes*, s.67.

³⁷⁸ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.126.; Trevelyan, *The Middle East in Revolution*, s.31, 36.

³⁷⁹ Sitat hentet fra Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.127.

en ærlig og moderat mann.³⁸⁰ Da Ben-Gurion kom tilbake som forsvarsminister i februar 1955, var Sharett fremdeles statsminister. Dagen før Ben-Gurion returnerte, uttrykte Sharett at dette betydde slutten på hans politiske karriere.³⁸¹ Han fikk rett. I november 1955 overtok Ben-Gurion som statsminister igjen. Sharett beholdt utenriksministerposten frem til juni 1956. Det markerte slutten på hans politiske karriere.³⁸²

Selv om Egypt verken var konsekvent eller tydelig i dets forhold til Israel viste Egypt en villighet til å forbedre dette forholdet. En egyptisk-britisk avtale gjorde at Nasser kunne ytterligere forbedre forholdet. Israels reaksjon derimot ødela dette. Spionene og *Bat Galim* surnet Nassers vilje for fred og gjorde en løsning mye vanskeligere. Etter disse to hendelsene ville det være mye vanskeligere for Nasser å forsvare at Egypt var i dialog med Israel. Spesielt siden Nasser ønsket å knytte landet tettere til den arabiske verden kunne han ikke risikere å gjøre noe så kontroversielt som å gå i forhandling med fienden. Særlig etter at Israel hadde gjort Egypt urett.

Det var likevel ikke før i februar 1955 at han mistet helt troen på en fredlig løsning med Israel. Dette viste at Nasser virkelig hadde ønsket et forbedret forhold til Israel. Men de to vendepunktene i februar 1955 endret Egypts rolle drastisk. ”Jeg har sagt mange ganger”, sa Nasser i 1955, ”at jeg ville bygge opp mitt land. Nå er jeg tvunget til å gi prioritet til Egypts forsvar mer enn Egypts interne utvikling. Det var motsatt før Ben-Gurions grusomme angrep på Gaza 28. februar”.³⁸³

Tilgang på våpen og Egypts regionale posisjonering ble Nassers prioriteringer. Disse valgene førte til våpenavtalen mellom Sovjetunionen og Egypt i september 1955. Våpenavtalen fikk store konsekvenser både for Israels og Vestens forhold til Egypt. I månedene før våpenavtalen i september var det store håp om fredsforhandlinger mellom Egypt og Israel. Amerikanerne og britene lanserte Alpha-planen, og Egypt initierte til samtaler gjennom Elmore Jackson.³⁸⁴ ”1955 held greatest possibilities for success; if things were left to drift until next year [1956]

---

³⁸⁰ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.118.

³⁸¹ Rafael, *Destination Peace: Three Decades of Israeli Foreign Policy*, s.41.

³⁸² Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.118.

³⁸³ Nasser sitert i (egen oversettelse)Elmore Jackson, *Middle East Mission: The Story of a Major Bid for Peace in the Time of Nasser and Ben-Gurion* (New York: Norton & Company, 1983), s.66.

³⁸⁴ For mer om disse to initiativene, se kapittel 6.

he himself [Fawzi] had little hope of averting disaster”, skrev den amerikanske ambassadøren i Kairo etter et møte med den egyptiske utenriksministeren Fawzi i april 1955.³⁸⁵

Etter våpenavtalen mot slutten av 1955 økte spenningene og mistankene mellom aktørene. Og selv om flere initiativ fulgte, fikk Fawzi rett. 1956 skulle ikke bli året for fred.

---

³⁸⁵ Telegram fra Den amerikanske ambassaden i Egypt (Byroade) til Utenriksdepartementet, 3.april 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:132

Kapittel 6

“I’M NOT ACTING, I’M REACTING”.³⁸⁶

Gamal Abdel Nasser, Egypts statsminister og president, mars 1956.

Februar 1955- oktober 1956

Etter Gaza-angrepet i februar 1955 ble våpenkjøp Egypts viktigste utenrikspolitiske prioritet. Ben-Gurion fryktet at dersom Egypt fikk kjøpt store kvantum våpen, ville våpenbalansen i regionen tippes til Egypts fordel og dermed svekke Israels sikkerhet.³⁸⁷ Nassers og Ben-Gurions mistro til hverandre skapte et spenningsforhold mellom de to landene. Egypt begynte å organisere *fedayeen*-angrep inn i Israel våren 1955.³⁸⁸ Nasser forsvarte angrepene ved at han kun reagerte på Israels handlinger og viste blant annet til Gaza-angrepet. Ben-Gurion derimot, hevdet at Gaza-angrepet ikke var en årsak for Egypts mer aggressive politikk overfor Israel, men at angrepet var en *unnskyldning* Nasser brukte.³⁸⁹ Årsak eller unnskyldning, situasjonen på grensen mellom Egypt og Israel var preget av en økende grad av vold fra sommeren 1955. Ønske om å kjøpe våpen ble sterkere.³⁹⁰

En annen måte å stabilisere forholdet mellom Egypt og Israel på var gjennom forhandlinger. Kunne ikke forholdet stabiliseres med våpen, var en fredlig løsning mellom Egypt og Israel en god nummer to. Likevel var det våpen, frykt for motparten og en god dose mistillit som preget de fredsinitiativene som kom.

Hvordan balanserte Egypt landets ønske om våpenkjøp med muligheten for forhandlinger med Israel? Mente Egypt at en diplomatisk løsning var et alternativ til våpenkjøp? Eller var antydningene om en løsning med Israel taktikk fra Egypts side? I så fall, en taktikk for hva?

---

³⁸⁶ Nasser sitert i Heikal, *Nasser: The Cairo Documents*, s. 36.

³⁸⁷ Brev fra statsminister Ben-Gurion til president Eisenhower, 16.mars 1956, *FRUS 1955-1956*, 15:372-374

³⁸⁸ *Fedayeen* er det arabiske begrepet for selvopprettelse. De som deltok i *fedayeen*-grupper var rekruttert blant de palestinske flyktingene i Gaza og var fra august 1955 trent opp av egyptiske offiserer. Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.128.

³⁸⁹ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.128.

³⁹⁰ Heikal, *Nasser: The Cairo Documents*, s.37.; Rafael, *Destination Peace: Three Decades of Israeli Foreign Policy*, s.42.; Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.128-29.

Egyptys politiske prioriteringer

“[B]uilding hospitals and schools and steel mills was not going to protect Egypt from a ruthless neighbor who was set on ensuring that it should not be allowed to prosper. Only arms could do that.”³⁹¹

Gamal Abdel Nasser, Egypts statsminister og president, etter Gaza-angrepet februar 1955.

Etter undertegnelsen av Bagdad-pakten i februar 1955 tok Egypt flere initiativ for å sikre landets posisjon i regionen. Det var viktig for Egypt både å markere seg og å sikre seg allierte. I mars gikk Egypt og Syria inn i en felles allianse som var støttet av både Saudi Arabia og Yemen. Senere, samme år, ble denne egyptisk-syriske alliansen videreutviklet til en forsvarspakt som igjen ble etterfulgt av en lignende pakt mellom Egypt, Saudi-Arabia og Yemen. Selv om disse paktene ikke fikk militære konsekvenser signaliserte de en arabisk selvstendighet. De var et skritt på veien for å poengtere at Egypt fremdeles hadde en sentral rolle og posisjon i den arabiske verden, og det på Iraks bekostning. Nasser viste at det fantes alternativer til en vestlig inspirert forsvarspakt med Irak i spissen.³⁹²

Nassers anseelse i regionen ble også forsterket etter hans deltagelse på Bandung-konferansen i april 1955. Bandung-konferansen i Indonesia var den første store konferansen for ikke-allierte stater.³⁹³ For Nasser var Bandung-konferansen et vendepunkt i Egypts politiske ståsted. Konferansen klargjorde Nassers politiske forståelse, og han ble en sterk forkjemper for en politikk basert på positiv nøytralitet uten allianser for eller imot Vesten.³⁹⁴ Konferansen fikk ingen umiddelbare politiske resultater, men den ble et symbol på frihet, uavhengighet og kampen mot imperialismen.³⁹⁵ For Nasser var nøytralitet viktig. Det representerte et alternativ og gjorde at land ikke måtte alliere seg med de nye supermaktene som han mistenkte drev med kolonialisme bare i en ny form.³⁹⁶

Britene hadde forsynt Egypt med våpen frem til tremaktserklæring satte begrensninger for dette i 1950.³⁹⁷ Men Gaza-angrepet hadde ydmyket Egypt, i tillegg til at den stadige økende

---

³⁹¹ Heikal, *Cutting the Lion's Tail: Suez through Egyptian Eyes*, s.66.

³⁹² Podeh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.126.; Dawisha, *Egypt in the Arab World: The Elements of Foreign Policy*, s.12.

³⁹³ Stater som ikke var allierte menes med stater som ikke tok side i den kalde krigen.

³⁹⁴ Heikal, *Cutting the Lion's Tail: Suez through Egyptian Eyes*, s.69.

³⁹⁵ Podeh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.148.

³⁹⁶ Heikal, *Cutting the Lion's Tail: Suez through Egyptian Eyes*, s.69.; Rafael, *Destination Peace: Three Decades of Israeli Foreign Policy*, s.45.; Dawisha, *Egypt in the Arab World: The Elements of Foreign Policy*, s.12.

³⁹⁷ For mer om denne erklæringen se kapittel 2

voldsspiralen langs grensene gjorde søken etter våpen en større prioritert. Nasser var i tillegg under sterkt press fra sine generaler om et større våpenarsenal.³⁹⁸

Frankrike og Israel hadde, i all hemmelighet, vært i våpenforhandlinger siden august 1954. Forhandlingene pågikk i løpet av 1955 og planlagt levering var i 1956. USA forsøkte å holde seg utenfor våpensalg til regionen. Selv om amerikanerne ved flere tilfeller var nære på å selge våpen, både til Egypt og Israel, ble det ingen våpensalg fra USA, noe som gjorde både Egypt og Israel svært frustrerte. Den fransk-israelske våpenavtalen var et brudd på tremaktserklæringen. Likevel kom ikke erklæringens endelige fall den egyptisk-sovjetiske våpenavtalen ble publisert i september 1955. Avtalen gikk under navnet den tsjekkisk-egyptiske avtalen, men det var tidlig allment kjent at det var Sovjetunionen som var den egentlige leverandøren av våpnene. I tillegg til at våpenavtalen betydde slutten på en vestlig kontroll av våpen i Midtøsten, betydde den også slutten på to store fredsinitiativ, et britisk-amerikansk og ett egyptisk.³⁹⁹

Alpha-planen

“Alpha seems like a beautiful dream”.⁴⁰⁰

Evelyn Shuckburgh, britisk diplomat og Midtøsten-ekspert i det britiske utenriksdepartementet.⁴⁰¹

Alpha-planen var opprinnelig bygd på Anthony Nuttings samtaler med Nasser i oktober 1954.⁴⁰² Nutting var en britisk diplomat som ble hentet inn for å legge på plass de siste brikkene før signeringen av den britisk-egyptiske avtalen i oktober 1954. Palestina-spørsmålet var også diskutert i disse samtale. Nasser indikerte at han var klar for forhandlinger med Israel. Dette ga den britiske statsministeren Anthony Eden og den amerikanske utenriksministeren John Foster Dulles nytt håp.⁴⁰³ Eden var samtidig opptatt med å planlegge Bagdad-pakten. Alpha-planen og Bagdad-pakten var to politiske initiativ som stod imot hverandre. Bagdad-pakten truet Egypts lederskap, mens i Alpha-planen skulle Egypts

---

³⁹⁸ Jackson, *Middle East Mission: The Story of a Major Bid for Peace in the Time of Nasser and Ben-Gurion*, s.69-70.

³⁹⁹ Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.302.; Jackson, *Middle East Mission: The Story of a Major Bid for Peace in the Time of Nasser and Ben-Gurion*, s.69-71.

⁴⁰⁰ Shuckburgh sitert i Shamir, *The Collapse of Project Alpha*, s.89.

⁴⁰¹ <http://www.independent.co.uk/news/people/obituaries--sir-evelyn-shuckburgh-1390127.html> (oppøkt: 05.11.10)

⁴⁰² Kyle, *Suez: Britain's End of Empire in the Middle East*, s.56.

⁴⁰³ Anthony Eden tok over som statsminister etter Winston Churchill i april 1955. http://www.sn1.no/Anthony_Sir_Eden (oppøkt: 05.11.10)

lederskap og sentralitet i regionen poengteres.⁴⁰⁴ Nassers negative holdning til Bagdad-pakten, og hans forsøk på å stoppe utviklingen av den, gjorde at Alpha ikke ble offisielt presentert overfor Nasser før i slutten av mars 1955. Hadde Alpha blitt lansert tidligere, ville nok hele planen blitt knyttet for tett opp til Bagdad-pakten for Nasser, og Alpha-planen ville vært en fiasko allerede før den hadde blitt lansert.⁴⁰⁵

For at Alpha-planen skulle få tyngde, og en mulighet til å resultere i forhandlinger, var det viktig å få Egypt med på planen. Uten Egypt var det ingen plan.⁴⁰⁶ Historien viste at det ville være mye vanskeligere å få de andre arabiske landene til å samarbeide uten Egypts velsignelse. På den ene siden var Egypt første land ut som underskrev en våpenstillstandsavtale med Israel. På den andre siden hadde egyptere vist seg meget dyktige til å drive propaganda og påvirkning på regionen, ikke minst hvis de følte seg truet. De egyptiske lederne kunne altså både være pådrivere for å få en plan til å fungere, men de kunne også være pådrivere for å få en plan til å feile. Om så ikke å få en plan til å feile, så i hvert fall gjøre planer vanskeligere å gjennomføre og utvikle, slik Bagdad-pakten var et eksempel på. Dette var en realitet amerikanerne og britene var fult klar over og derfor var det viktig å få med Egypt på et tidlig stadium.⁴⁰⁷

Selv om spenningene mellom Israel og de arabiske landene økte i begynnelsen av 1955 mente amerikanerne og britene at det fantes rom for å skape fred.⁴⁰⁸ Nassers indikasjoner på at han var klar for å promotere fred etter at en britisk tilbaketrekking var avklart. I tillegg ga den forholdsvis rolige grensesituasjonen frem til februar 1955 håp. Håpet var ikke stort, men landene var enige om at det måtte gjøres et forsøk.⁴⁰⁹

Amerikanernes og britenes plan var at de skulle komme frem til et avtaleverk som de så skulle presentere til Egypt og Israel. Avtaleverket skulle deretter diskuteres separat, før et direkte møte mellom Nasser og Ben-Gurion skulle arrangeres. Alpha-planen innebar at Israel skulle ta tilbake 75 000 flyktninger i løpet av de neste fem årene. 800 000 flyktninger skulle

---

⁴⁰⁴ Points of Agreement in London Discussions of Arab-Israeli Settlement, 10.mars 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:98-102

⁴⁰⁵ Kyle, *Suez: Britain's End of Empire in the Middle East*, s.54.; Byroade til Utenriksdepartementet, 21.mars 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:117

⁴⁰⁶ Fra ambassaden i Storbritannia til Utenriksdepartementet, 9.mars 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:91; Points of Agreement in London Discussions of Arab-Israeli Settlement, 10.mars 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:98

⁴⁰⁷ Fra ambassaden i Storbritannia til Utenriksdepartementet, 9.mars 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:91; Points of Agreement in London Discussions of Arab-Israeli Settlement, 10.mars 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:98

⁴⁰⁸ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.183.

⁴⁰⁹ Fra ambassaden i Storbritannia til Utenriksdepartementet, 9.mars 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:91; Points of Agreement in London Discussions of Arab-Israeli Settlement, 10.mars 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:98-104; Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.183.

integreres i de arabiske landene. I tillegg måtte de arabiske landene avslutte den økonomiske boikotten og Egypt måtte slippe skip som seilte under israelsk flagg gjennom Suezkanalen. Israel skulle gi fra seg *noe* land ettersom de arabiske statene ikke ville gå med på å godta et avtaleverk basert på grensene slik de var. Dette skulle presenteres til Israel som grensejusteringer. I tillegg foreslo Alpha-planen at Egypt og Jordan skulle få en felles grense gjennom et ”møtende triangel” i Negev. Israel skulle eie en nord-sør korridor, mens Egypt og Jordan skulle eie en vest-sør korridor i Negev. Amerikanerne så for seg et mindre triangel lengst sør i Negev, mens britene ønsket et større triangel lenger nord som også inneholdt deler av Gazastripen. En idé var at amerikanerne skulle bygge en veiovergang for å knytte sammen Egypt og Jordan. Israel skulle eie landet under veiovergangen.⁴¹⁰

For å få partene til å gå med på forhandlinger inneholdt planen en rekke insentiver, både til Egypt og Israel. For det første skulle det fremstås som prestisje i seg selv at Nasser var den første som ble spurt. Dersom Egypt tok lederrollen i forhandlingene, ville dette utvilsomt styrke Egypts posisjon som en påvirkende makt, både i regionen, men også i hele verden. Amerikanerne og britene skulle lokke med at dette ville fremstille Egypt enda mer attraktiv som en samarbeidspartner. I tillegg skulle militær og økonomisk assistanse bli gjort tilgjengelig. USA og Storbritannia skulle også lokke med en sikkerhetsgaranti, i tillegg til å påpeke at en avtale ville forbedre situasjonen på grensen mot Israel. Israel skulle lokkes til forhandlingsbordet med mange av de samme insentivene: Militær og økonomisk assistanse, sikkerhetsgaranti og forbedret situasjon på grensen. I tillegg skulle det jobbes for å fjerne restriksjonene i Suezkanalen, og den økonomiske boikotten de arabiske landene hadde mot Israel. Det skulle også åpnes for å ta med Israel inn i en forsvarsallianse i regionen.⁴¹¹

Nassers respons på planen var blandet. Han var redd for å ta den lederrollen amerikanerne og britene ønsket. Nasser fryktet at sin posisjon i regionen ville svekkes av åpenhet om fredsforhandlinger med Israel. Samtidig uttrykte utenriksminister Fawzi at dette var tiden for fredsforhandlinger.⁴¹² 1955 var året for handling, og han påpekte at om seks måneder kunne det allerede være for sent. Egypts forhold til Israel hadde siden det israelske angrepet i februar blitt dårligere. Mistroen økte, og situasjonen på grensene var blitt verre. Fawzi så på denne

---

⁴¹⁰ Points of Agreement in London Discussions of Arab-Israeli Settlement, 10.mars 1955, *FRUS 1955-1957*, 14: 102-106; Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.183-84.; For kart se: Oren, *Origins of the Second Arab-Israeli War: Egypt, Israel and the Great Powers 1952-1956*, s.120.; Heikal, *Nasser: The Cairo Documents*, s.64.

⁴¹¹ Points of Agreement in London Discussions of Arab-Israeli Settlement, 10.mars 1955, *FRUS 1955-1957*, 14: 101-102

⁴¹² Telegram fra Den amerikanske ambassaden i Egypt (Byroade) til Utenriksdepartementet, 3.april 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:132

utviklingen med uro og mente at forholdet måtte forbedres. Ventet man, ville tillitten svekkes ytterligere, og situasjonen ved grensene forverres. Det vesentlige for Fawzi var at forhandlinger også måtte inkludere diskusjoner om Negev. For ham var det utelukket å vurdere et triangel slik Alpha-planen foreslo. Det var dessuten også utelukket for de israelske lederne å diskutere Negev. Ikke bare var tap av landområder uaktuelt, men dette ville også gjøre landet mer sårbart og avhengig av Suezkanalen. Fawzi forklarte at Israels frykt var grunnløs. Dersom Israel og Egypt fikk til en løsning, ville vennlige relasjoner opparbeides og Israel ville bli behandlet som hvilket som helst annet land som ønsket å passere Suezkanalen. Igjen påpekte Fawzi at jøder og arabere hadde levd side om side tidligere. Dette kunne de gjøre igjen dersom Israel bare aksepterte Egypts ønsker om Negev. Dette var et argument som Israel selvsagt ikke kunne godta. Det ville være det samme som for Egypt å akseptere Israels krav ”fordi da ville det ikke vært noe problem mellom de to landene”. Det var nettopp det forholdet mellom de to var preget av: Uforenelige krav hvor ingen av aktørene viste særlig interesse for å møtes eller forstå den andre.⁴¹³

26.august 1955 offentliggjorde Dulles Alpha-planen i en tale til *Council on Foreign Relations* i New York. Talen til Dulles var ikke ment som en utviklet plan for en løsning. Den var heller ment som en forklaring for hva USA ønsket å gjøre for å gjøre en løsning mulig. Nasser var informert på forhånd om Dulles tale og dens innhold. Henry A. Byroade, den amerikanske ambassadøren i Kairo fra 1955, forklarte Nasser at verdenssamfunnet kom til å sammenligne hans reaksjon på talen med den israelske.⁴¹⁴ Tiden var kommet for Egypt til å spille landets lederrolle i regionen, mente Byroade. For Byroade var det viktig å legge press på Nasser og spille på hans ego. Verden ville følge Nassers reaksjon. Regionen ville se til Nasser. Han var et eksempel å følge, og han måtte vurdere neste trekk nøye. Dette var et diplomatisk trekk fra amerikanernes side for å forhindre eventuelle urasjonelle og forhastede angrep på Alpha-planen. Et rent diplomatisk spill var det likevel ikke. Det lå mye sannhet i at verdenssamfunnet *ville* følge Nassers reaksjon like mye som regionen *ville* se til Nassers lederrolle.⁴¹⁵

Egyptiske kunngjøringer om at de ønsket forhandlinger med Israel var også knyttet sammen med et egyptisk ønske om bedre forhold til USA. Nasser ønsket blant annet våpen og

---

⁴¹³ Byroade til Utenriksdepartementet, 5.april 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:141; Byroade til Utenriksdepartementet, 17.august 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:358-360

⁴¹⁴ Byroade ble ambassadør til Egypt i 1955. <http://www.nytimes.com/1994/01/03/obituaries/henry-byroade-80-ambassador-to-egypt-and-5-other-countries.html> (oppsøkt: 05.11.10)

⁴¹⁵ Dulles til Den amerikanske ambassaden i Israel, 24.august 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:285-286; Byroade til Utenriksdepartementet, 24.august 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:387

økonomisk støtte til å bygge en ny demning ved Aswan, sør i landet. Demningen skulle være et reservoar som var stort nok til å holde flomvann fra Nilen.⁴¹⁶ Slik skulle Egypts bønder slippe å bekymre seg over vannmengden på sine dyrkningsområder. I tillegg ville dammen gi mer dyrkbar jord samt generere elektrisitet. Problemet var finansiering. Dette var også amerikanerne klar over. Dulles ønsket også å legge mer press på Alpha-planen fordi han skjønnte at Sovjetunionen kanskje snart ville overta rollen som USA hadde overfor Egypt. Nasser hadde ved flere anledninger antydning overfor amerikanerne at Sovjetunionen kunne selge våpen til Egypt.⁴¹⁷ Amerikanerne fryktet Sovjetunionens inntog i regionen. Nasser tenkte at dersom Egypt gikk med på et vestlig meglingsforsøk mellom Egypt og Israel, ville dette demme opp for noe av amerikanernes sinne på grunn av en eventuell egyptisk-sovjetisk våpenavtale. Slik ville amerikanerne, til tross for en eventuell egyptisk-sovjetisk våpenavtale, opprettholde løftet om økonomisk assistanse til Egypt.⁴¹⁸

Dulles tale fikk ikke den responsen som var ønsket. Sant nok holdt Nasser tilbake negative presseomtaler for å avvende den israelske reaksjonen. Samtidig fryktet han at Egypts posisjon kunne svekkes dersom landets reaksjon virket for myk i forhold til andre arabiske land. Israel reagerte negativt på Dulles tale og hele Alpha-planen. Irak forventet en egyptisk reaksjon. Det samme gjorde Libanon og Syria. Saudi Arabia var mer aggressiv og uttrykte at Israel aldri ville overleve. Regionen var ikke fordelsaktig for fredsforhandlinger.⁴¹⁹

Veiplanene amerikanerne hadde tegnet ble latterliggjort av Nasser da de ble vist til ham. ”Araberne vil altså bruke en veiovergang over israelernes vei under”, begynte Nasser.⁴²⁰ ”Well, all right, suppose an Arab was on the overpass one day and felt the call of nature and it landed on an Israeli car on the underpass.... What would happen? There would be war.”⁴²¹

---

⁴¹⁶ Den første demningen ble bygget 1898-1902 av britene. Den andre ble ferdigstilt i juli 1970, like etter Nassers død. Selv om det er snakk om den andre demningen vil oppgaven heretter skrive Aswan-dammen som betegnelse. <http://www.caplex.no/Web/ArticleView.aspx?id=9300641> (oppsøkt: 16.11.09)

⁴¹⁷ Telegram fra Den amerikanske ambassaden i Kairo til Utenriksdepartementet, 17. juni 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:255-256

⁴¹⁸ Touval, *The Peace Brokers: Mediators in the Arab-Israeli Conflict, 1948-1979*, s.119-20.

⁴¹⁹ Byroade til Utenriksdepartementet, 27.august 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:402-403; Fra Den amerikanske ambassaden i Saudi Arabia til Utenriksdepartementet, 30.august 1955, *FRUS 1955-1957*, 14: 422-423; Fra Britiske Chargé (Scott) til Utenriksminister, 1.september 1955, *FRUS 1955-1957*, 14: 433-435

⁴²⁰ Nasser sitert i (egen oversettelse) Heikal, *Nasser: The Cairo Documents*, s.64.

⁴²¹ Sitat hentet fra Heikal, *Nasser: The Cairo Documents*, s.64.

Elmore Jackson

”So you [Elmore Jackson] stopped the war!”⁴²²

David Ben-Gurion, Israelsk forsvarsminister, august 1955.⁴²³

I første halvdel av 1955 tok Egypt også initiativ til forhandlinger med Israel. Bakgrunnen for dette initiativet var et ønske om å forbedre Egypts sikkerhetssituasjon. Nasser hadde spurt amerikanerne om å få kjøpe våpen, men han fryktet at våpenforespørselen ville få avslag. Dersom Egypt tok initiativet til en løsning med Israel kunne dette tale for at amerikanerne skulle selge våpen, i tillegg til økonomisk hjelp til Aswan. Dersom det faktisk ble en løsning med Israel ville sikkerhetssituasjonen forbedres og søken etter våpen ville ikke være like prekært. I april 1955 tok den egyptiske ambassadøren i Washington, Dr Ahmed Hussein, kontakt med kvekersamfunnet der for å si at tiden var inne for å se om det var en mulighet for en løsning.⁴²⁴

Elmore Jackson var kvekeren som fikk ansvaret for ha kontakten med Hussein. Han konsulterte NEA i USA som ga Jackson et ubetinget klarsignal til å utforske dette egyptiske initiativet. Da utenriksminister Fawzi reiste til USA for et møte i FN, benyttet Jackson muligheten til å arrangere et møte med ham om Husseins forespørsel. Det ble fastslått at fredsiniciativet Hussein hadde lagt frem hadde bred støtte i Kairo, også fra Nasser. Det kom også frem på møtene at de egyptiske diplomatene var bekymret over den forverrede situasjonen i Midtøsten. De ønsket en løsning med Israel og hevdet at det var ikke bare et spill for galleriet. ”The apple is spoiling and it will get worse,” var Fawzis analyse av situasjonen.⁴²⁵ Tiden var inne for å kontakte Israel.⁴²⁶

Jackson kontaktet Abba Eban ved den israelske ambassaden i USA. Eban konsulterte Moshe Sharett som ønsket initiativet velkomment. Jackson ankom Jerusalem i begynnelsen av

---

⁴²² Ben-Gurion sitert i Jackson, *Middle East Mission: The Story of a Major Bid for Peace in the Time of Nasser and Ben-Gurion*, s.51.

⁴²³ Etter valget i Israel i juli 1955 ble Ben-Gurion igjen forsvarsminister. Sharett satt som statsminister frem til november 1955 da Ben-Gurion dannet en koalisjonsregjering. http://www.snl.no/David_Ben-Gurion (oppført: 05.11.10)

⁴²⁴ Kvekersamfunnet er et kristent samfunn. Tidlig 1950 var kvekere flere ganger spurt av israelske diplomater for å se om det var mulig å komme frem til uformell forståelse mellom Egypt og Israel. Kvekerne svarte sent til slike forespørsler fordi det ikke var muligheter for meglingsaktivitet. De forholdt seg til humanitært arbeid i stedet. Jackson, *Middle East Mission: The Story of a Major Bid for Peace in the Time of Nasser and Ben-Gurion*, s.26.

⁴²⁵ Fawzi sitert i Jackson, *Middle East Mission: The Story of a Major Bid for Peace in the Time of Nasser and Ben-Gurion*, s.31.

⁴²⁶ Jackson, *Middle East Mission: The Story of a Major Bid for Peace in the Time of Nasser and Ben-Gurion*, s.29-32.

august. Der møtte han blant annet Gideon Rafael, Ben-Gurion og Sharett, som alle var svært interessert i hva de egyptiske diplomatene hadde diskutert med Jackson. Jackson begynte med å forklare egypternes genuine ønske om en dialog, men at de ikke var klare for forhandlinger ansikt til ansikt. Nasser ønsket ikke et slikt møte så lenge Israel fortsatte sine angrep inn i Gaza. Israel forsvarte sine angrep ved å vise til de mange egyptiske/palestinske angrepene.⁴²⁷ Jackson forklarte at det var viktig for Egypt å diskutere tilbakeflytting av flyktninger, kompensasjon for flyktningene og endring av grensen mellom landene. Både Sharett og Ben-Gurion sa seg enige i et slikt forhandlingsgrunnlag. Ben-Gurion understreket at det kun var snakk om små endringer av grensene. Israel ville ikke avstå noe av sitt landområde. Sharett la også til forslag om tiltak for å forbedre forholdet mellom de to landene inntil partene var klare til å forhandle om en mer generell avtale.⁴²⁸

Utvexling av fanger var et slikt tiltak. Listen som Sharett sendte med Jackson til Nasser over fangene som de ønsket å bytte vakte ikke begeistring. Nasser kommenterte at det ikke var en eneste egypter på listen fra Israel. De israelske fangene som hadde blitt tatt under spionhendelsen i 1954 stod på listen. De hadde en mye større offentlig betydelighet. Selv om Nasser påpekte at den israelske listen kunne komme til nytte en dag, var det ikke aktuelt å utveksle fanger ennå. Før slike tiltak kunne være aktuelt, måtte det først til en rolig periode. Nasser kunne ikke risikere å tape ansikt ved å virke som en svakere forhandlingspartner og gå med på fangeutvekslingen. Men Nasser leverte heller ikke en liste til Israel. Utleverte Egypt spionene, som allerede var tiltalt for å ha jobbet for en utenlandsk etterretningstjeneste, ville Nasser blitt sterkt kritisert, både i Egypt og i regionen.⁴²⁹

Mot månedsskiftet august/september var imidlertid situasjonen på grensen og spenningen mellom Egypt og Israel nær krig. Jackson klarte å utsette et israelsk storangrep mot Khan Yunis, en egyptisk militærfestning på Gazastripen, om enn kun for én dag. 30.august angrep Israel likevel. Sharett ba Jackson reise tilbake til Kairo for å forhindre en ytterligere eskalering. Han ønsket at Jackson skulle foreslå et direkte møte mellom ham selv eller Ben-Gurion, og Nasser. Da Jackson ankom Kairo, satt Nasser i møter med Revolusjonsrådet for å diskutere en egyptisk mobilisering mot Israel som respons på Khan Yunis. Ambassadør Hussein, som var i Kairo, hadde et hastemøte med Jackson hvor han var bedt av Nasser å

---

⁴²⁷ Jackson, *Middle East Mission: The Story of a Major Bid for Peace in the Time of Nasser and Ben-Gurion*, s.33, 36.

⁴²⁸ Jackson, *Middle East Mission: The Story of a Major Bid for Peace in the Time of Nasser and Ben-Gurion*, s.32.

⁴²⁹ M. Sharett til D. Ben-Gurion, 18. januar 1956, *DFPI 1956 Companion Volume 11*: 28, fotnote 2; Jackson, *Middle East Mission: The Story of a Major Bid for Peace in the Time of Nasser and Ben-Gurion*, s.53-54.

rapportere umiddelbart hvilket budskap Jackson hadde med seg fra Israel. Jackson fortalte at de israelske lederne ønsket fredlige grenser. Han forklarte om det først tenkte angrepet og om at han hadde klart å forsinke dette. Israel hevdet derimot at landet ikke hadde noe valg enn å angripe likevel på grunn av alle angrepene fra Gazastripen inn i Israel. Det er imidlertid klart at Israel hadde et valg, og valget de tok var å angripe. Hussein informerte Nasser som avlyste mobiliseringen. Dette viser at Egypt fremdeles tok flere initiativ enn det Israel gjorde for å forbedre grensene. Nasser kunne valgt et hevnangrep, men han valgte å unngå dette. Helt nobelt var nok ikke hans grunnlag for å ta denne beslutningen. Egypt manglet fremdeles våpen og Nassers risikoanalyse var preget av det. Likevel kunne Nasser ha reagert annerledes. I stedet reagerte han, etter å ha blitt informert av Hussein, med å avlyse mobiliseringen. Forhandlinger med Israel, derimot, ble ikke noe av.⁴³⁰

Våpenavtale og Guildhall

“[C]ommunist weapons will strengthen [the] army’s stand against Israel without exposing Egypt to Communist influence.”⁴³¹

Gamal Abdel Nasser, Egypts statsminister og president, november 1955.

Nasser offentliggjorde den tsjekkisk-egyptiske våpenavtalen 27. september 1955. Årsaken til avtalen kan trekkes tilbake til Gaza-angrepet. Egypt trengte våpen. Nasser forklarte amerikanerne flere ganger at Egypt helst ville kjøpe våpen fra USA, men dersom disse uteble, hadde Egypt fått en mulighet til å kjøpe fra Sovjetunionen.⁴³² Nasser ønsket å styrke Egypts militære kapasitet og avtalens hensikt var ikke å angripe Israel eller å knytte Egypt til Sovjetunionen, påpekte han.⁴³³

Våpenavtalen førte til at både Alpha-planen og oppdraget til Jackson i realiteten var over. CIA uttrykte at avtalen gjorde Alpha-planen mye mer komplisert, muligens helt umulig å gjennomføre.⁴³⁴ Dulles fryktet i tillegg for at våpenavtalen var et forsøk fra Sovjetunionen på å påvirke regionen ved hjelp av Egypt. Den nordlige fronten ville dermed ikke spille stor rolle fra eller til for å forhindre sovjetisk ekspansjon. Våpenavtalen burde imidlertid ikke ha kommet som en stor overraskelse i USA. De egyptiske lederne hadde spilt med åpne kort om

---

⁴³⁰ Jackson, *Middle East Mission: The Story of a Major Bid for Peace in the Time of Nasser and Ben-Gurion*, s.44-46.; Byroade til Utenriksdepartementet, 12.september 1955, *FRUS 1955-1957*, 14: 463

⁴³¹ Keith Wheeler, "Egypt's Premier Reveals How He Made Red Arms Deal," *Life* 39, no. 20 (1955): s.127.

⁴³² Byroade til Utenriksdepartementet, 17.juni 1955, *FRUS 1955-1957*, 14: 255-256

⁴³³ Memorandum av samtale Utenriksdepartementet, 17.oktober 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:604-607

⁴³⁴ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.186.

muligheten for våpen fra Sovjetunionen. Amerikanerne brukte muligheten for militær bistand og våpenkjøp som et insentiv for at Egypt skulle gå med på forhandlinger. Egypts ledere hadde vist villighet til å forbedre forholdet til Israel, men ingen våpen kom. Samtidig skjønnte egypterne at en våpenavtale med Sovjetunionen ville mottas svært negativt i USA. Det var derfor også strategisk viktig for Egypt å vise vilje til å forbedre Egypts forhold til Israel overfor amerikanerne. For Egypt ble det med de tomme løftene fra USA. En våpenavtale med Sovjetunionen, derimot, var mulig. Etter at Nasser hadde offentliggjort avtalen fryktet amerikanerne at Israel ville angripe Egypt før våpnene ankom.⁴³⁵ Dette var et forsøk på å forhindre at Egypt ble sterkere. Den spente situasjonen mellom Egypt og Israel var viktig å løse før den eskalerte ut i full krig. Denne gangen var det den britiske statsministeren som stod i spissen for et nytt forsøk.⁴³⁶

9. november 1955 talte Anthony Eden i Guildhall, rådhuset i London, Storbritannia.⁴³⁷ Dulles og Eden hadde på forhånd blitt enige om at de nå skulle kreve en korridor som koblet sammen Egypt og Jordan. Det var på tide å gi Israel en sjokkbehandling når det gjaldt territorium, fortalte Dulles til Eden.⁴³⁸ Den akutte og spente situasjonen krevde at et mer drastisk forslag ble lagt på bordet. Eden foreslo et kompromiss mellom FNs delingsplan fra 1947 og våpenstillstandsavtalens grenser fra 1949 når det gjaldt grenseproblemet. Dette stod i kontrast til Dulles tale i august 1955 som foreslo kun å justere grensene fra 1949. Eden tilbudte seg å megle.⁴³⁹

Nasser svarte positivt på Edens forespørsel. Ikke bare var det mer i Egypts favør enn Israels å diskutere grensespørsmålet ut ifra et kompromiss mellom delingsplanen i 1947 og våpenstillstandsavtalen fra 1949. I tillegg ønsket nok Nasser å vise britene godvilje for at Storbritannia skulle slutte å promotere Bagdad-pakten. Pakten var fremdeles sett på som en stor trussel for Egypts lederskap i den arabiske verden i Egypt.⁴⁴⁰ Også muligheten for økonomisk hjelp til demningen ved Aswan gjorde at Egypt ikke ønsket å virke negative. Israels svar derimot, var avvisende. Det var utelukket å vurdere et forslag som tok

---

⁴³⁵ I tillegg til at amerikanerne også spekulerte i at Egypt kunne angripe Israel, en tanke de slo fra seg; Telegram fra Utenriksminister til Utenriksdepartementet, 22.september 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:502-503

⁴³⁶ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.186.

⁴³⁷ Guildhall har i over 800 år tjent som hovedsete for City of Londons bystyre. For mer se:

<http://www.guildhall.cityoflondon.gov.uk/> (oppøst: 05.11.10)

⁴³⁸ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.186.

⁴³⁹ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.186.; Touval, *The Peace Brokers: Mediators in the Arab-Israeli Conflict, 1948-1979*, s.122.

⁴⁴⁰ Touval, *The Peace Brokers: Mediators in the Arab-Israeli Conflict, 1948-1979*, s.122.

utgangspunkt i at Israel måtte gi fra seg land. Edens tale i Guildhall, og hans tilbud om meglings, kom derfor ingen vei.⁴⁴¹

Operasjon Gamma

”[T]here can only be peace between equals”.⁴⁴²

David Ben-Gurion, Israels statsminister, januar 1956.

Etter at Edens initiativ hadde feilet i desember, lanserte USA nok et amerikansk initiativ. Dette initiativet ble, i motsetning til Alpha-planen, holdt strengt hemmelig. Målsetningen til initiativet var også et annet enn Alpha-planens. Operasjon Gamma, eller Anderson-oppgjøret som det også ble kalt, søkte å løse konfliktene mellom Egypt og Israel. Å få til en løsning på hele den israelske-arabiske konflikten var derfor ikke initiativets målsetning.⁴⁴³

Eisenhower sendte Robert Anderson til Midtøsten for å megle mellom Egypt og Israel. Begge landenes ledere godtok at Anderson skulle holde hemmelige møter med dem. Nasser ønsket å dempe opp for sinnet den tsjekkisk-egyptiske våpenavtalen hadde ført til i USA. Ben-Gurion ønsket ikke å ødelegge forholdet Israel hadde til USA og risikere å gå glipp av en fremtidig våpenavtale med amerikanerne. Amerikanerne mente også at Egypt var villig til å gå med på forhandlinger fordi de følte seg truet av Bagdad-pakten.⁴⁴⁴ Amerikanerne mente at det var mulighet for at Nasser ville gå med på forhandlinger dersom de støttet Egypt i at Bagdad-pakten ikke skulle utvides. Amerikanerne mente også at Israel var i en endret situasjon som førte til at de også ønsket, eller kunne presses til, å forhandle. Etter den tsjekkisk-egyptiske våpenavtalen måtte Israel begynne å spille en rolle som ”den gode nabo”.⁴⁴⁵ Og det måtte handles før Egypt mottok våpnene fra Sovjetunionen. Israel ville trolig ikke gå med på forhandlinger dersom landet oppfattet seg selv militært svakere enn Egypt. ”Fred kan kun oppnås mellom likemenn”, forklarte Ben-Gurion til Anderson.⁴⁴⁶ Implisitt betydde hans utsagn at for Israel var det kun akseptabelt å diskutere fred dersom Israel var den sterke part i

---

⁴⁴¹ Touval, *The Peace Brokers: Mediators in the Arab-Israeli Conflict, 1948-1979*, s.122.

⁴⁴² Telegram fra Den amerikanske ambassaden i Israel til Utenriksdepartementet, 10.januar 1956, *FRUS 1955-1957*, 15:17

⁴⁴³ Touval, *The Peace Brokers: Mediators in the Arab-Israeli Conflict, 1948-1979*, s.123,31.

⁴⁴⁴ Ingen andre arabiske land ble med i Bagdad-pakten. I regionen ble støtte til Bagdad-pakten forbundet med imperialisme, Vesten og sionismen. Opposisjon til pakten betydde støtte til Egypt, arabisk nasjonalisme og kampen for frihet. Podesh, *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*, s.194-95.

⁴⁴⁵ Memorandum av samtale Det hvite hus, 11.januar 1956, *FRUS 1955-1957*, 15:21

⁴⁴⁶ Telegram fra Den amerikanske ambassaden i Israel til Utenriksdepartementet, 10.januar 1956, *FRUS 1955-1957*, 15:17; Memorandum av samtale Det Hvite Hus, 11.januar 1956, *FRUS 1955-1957*, 15: 20-22

en forhandling. For i realiteten ville Israel og Egypt vært mer ”like” etter et Egypt mottok våpen. Egypt var i utgangspunktet helt klart i en svakere militær posisjon enn Israel.

Anderson reiste frem og tilbake mellom Jerusalem og Kairo fra januar til mars 1956. Nasser forklarte Anderson i deres første møte at problemet med Israel var på to plan.⁴⁴⁷ For det første var det den eksisterende spenningen mellom Egypt og Israel. For det andre var problemene innenfor den arabiske verden et like viktig problem. Disse to faktorene måtte løses sammen, forklarte Nasser til Anderson. Gaza-angrepet utløste enorm sinne i den arabiske verden mot Israel, og derfor var det umulig for Egypt å gå med på forhandlinger uten at det først forelå en generell arabisk aksept for dette. Hadde Israel ikke angrepet Gaza i februar 1955, hadde det fremdeles vært en mulighet for en bilateral løsning, men denne muligheten var nå borte. Egypt kunne ikke fremstå overfor de arabiske landene som om landet hadde blitt ”skremt” eller presset til en løsning med Israel. I tillegg måtte de egyptiske lederne vise den arabiske verden at angrepet fikk konsekvenser. Og konsekvensen var at Egypt tydeligere gikk sammen med den arabiske verden om én felles holdning overfor Israel. Dette problemet var det samme som det PCC hadde møtt i 1949: De arabiske landene ikke kunne vike fra deres felles holdning til Israel. De arabiske landene uttrykte et fellesskap i frykt for å virke svake overfor hverandre. I tillegg hadde landene en frykt for å bli oppfattet som svikere i det ”arabiske fellesskapet”. Nasser forklarte Anderson at det ville ta tid før en generell arabisk aksept for løsning kunne finne sted. Dette indikerte at Nasser ikke ville gå inn i separate forhandlinger med Israel og at Anderson-oppdraget i seg selv ikke kom til å lykkes.⁴⁴⁸

Israel hadde ikke tid til å vente på en arabisk aksept. Ben-Gurion mente at Nasser ønsket å hale ut tiden mer enn han ønsket fred. Nasser ventet bare på våpnene fra Sovjetunionen. Derfor mente Ben-Gurion at USA hadde to valg. Det ene var fred og det andre var å forhindre krig. Siden fred var vanskelig politisk for Nasser, var det å forhindre en krig eneste mulighet, hevdet Ben-Gurion. Ben-Gurion ønsket ikke fred mer enn Nasser, men han la ansvaret for muligheten for fred på Nassers skuldre. Egypt kom til å angripe Israel dersom Israel ikke fikk mer våpen, fryktet Ben-Gurion, noe USA ikke var enig i.⁴⁴⁹ USA gjorde det tydelig for Ben-

---

⁴⁴⁷ Melding fra Robert B. Anderson til Utenriksdepartementet, 19.januar 1956, *FRUS 1955-1957*, 15: 28-36

⁴⁴⁸ Melding fra Robert B. Anderson til Utenriksdepartementet, 19.januar 1956, *FRUS 1955-1957*, 15: 28-36; Melding fra Robert B. Anderson til Utenriksdepartementet, 21.januar 1956, *FRUS 1955-1957*, 15: 43

⁴⁴⁹ Amerikanerne hadde vært inne på samme tanke tidligere, men slo dette tidlig fra seg. Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.72-73.; Telegram fra Utenriksminister til Utenriksdepartementet, 22.september 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:502-503

Gurion at Israel ikke kom til å få kjøpe våpen av USA så lenge det var en mulighet for Anderson å få i stand faktiske forhandlinger.⁴⁵⁰

I mars rapporterte Anderson at Egypts ledere tvilsomt kom til å godkjenne forhandlinger med Israel. Planen var at samtalene Anderson hadde med lederne i Kairo og Jerusalem skulle føre til et direkte møte mellom statslederne. I mars falt denne planen i grus. Nasser hadde begynt å tvile på om Egypt hadde en mulighet til å ta en lederrolle overfor de andre arabiske statene. I tillegg fryktet han for sitt eget liv dersom han gikk i forhandlinger. Nasser trakk stadig frem drapet på kong Abdullah i 1951. Den jordanske kongen hadde blitt drept blant annet på grunn av sitt gryende forhold med Israel.⁴⁵¹ ”Jeg kan ikke lede de andre arabiske statene uten å ende opp alene”, hevdet Nasser i mars 1956.⁴⁵² Konflikten med Israel hadde pågått i syv år, forklarte han til Anderson, og den kan ikke løses i nærmeste fremtid.⁴⁵³ Nasser hadde mistet interesse for å oppnå en løsning med Israel. Han hadde kalkulert seg frem til at en løsning var for farlig for Egypts posisjon i regionen, men også for å redde sitt eget liv. Nasser hadde ikke tidligere vært like tydelig på at han ikke ønsket en løsning med Israel som på dette tidspunkt.⁴⁵⁴

Målsetningen til operasjon Gamma var ikke et forsøk på en helhetlig regional løsning, men å se på problemene som eksisterte mellom Egypt og Israel, en spenning som til slutt satte en stopper for hele initiativet. Det amerikanske initiativet var lansert på en tid da Egypts ledere mente landet var i en sterk og gunstig forhandlingssituasjon. De hadde få måneder tidligere offentliggjort våpenavtalen, noe som hadde ført til stor prestisje i den arabiske verden. I tillegg tok Egypt en tydeligere retning for å være del av den arabiske verden. Dette ga Nasser en følelse av å være del av noe større, et fellesskap som Egypt tok ledelsen i. Selv om det var store konflikter mellom de arabiske landene var likevel avstand fra Israel noe landene kunne samles rundt.⁴⁵⁵

---

⁴⁵⁰ Fra Robert B. Anderson til Utenriksdepartementet, 24.januar 1956, *FRUS 1955-1957*, 15: 69; D.Ben-Gurion til President Eisenhower, 14.februar 1956, *DFPI 1956*, 11: 153-155; Fra israelske ambassade i Washington til the United States Division, 2.mars 1956, *DFPI 1956 Companion Volume*, 11:119-120; D.Ben-Gurion til President Eisenhower, 16. mars 1956, *DFPI 1956*, 11: 260-262

⁴⁵¹ Touval, *The Peace Brokers: Mediators in the Arab-Israeli Conflict, 1948-1979*, s.128.

⁴⁵² Nasser sitert i (egen oversettelse) fra Robert B. Anderson til Utenriksminister, i Karachi, 6.mars 1956, *FRUS 1955-1957*, 15: 306

⁴⁵³ Fra Robert B. Anderson til Utenriksminister, i Karachi, 6.mars 1956, *FRUS 1955-1957*, 15: 306

⁴⁵⁴ Sitat hentet fra Touval, *The Peace Brokers: Mediators in the Arab-Israeli Conflict, 1948-1979*, s.130.Fra Robert B. Anderson til Utenriksminister, i Karachi, 6.mars 1956, *FRUS 1955-1957*, 15: 302-307; Fra Robert B. Anderson til Utenriksminister, i Karachi, 6.mars 1956, *FRUS 1955-1957*, 15: 314

⁴⁵⁵ Touval, *The Peace Brokers: Mediators in the Arab-Israeli Conflict, 1948-1979*, s.130-33.

En annen grunn til at operasjonen feilet var den svekkede amerikanske motivasjonen for meglings. Initiativet var ikke bare iverksatt for å skape bedre forhold mellom Egypt og Israel. Initiativet hadde også et annet motiv. Amerikanerne ønsket å hindre sovjetisk innflytelse i regionen. Da det ble klart for USA at initiativet ikke kom til å forhindre et sovjetisk-egyptisk forhold, forsvant noe av den amerikanske iveren for Egypt som Midtøstens nøkkelland. USA endret sin politiske vurdering av Egypt, både som regionens leder og som fredsforhandler.⁴⁵⁶

Operasjon Omega

“The primary purpose would be to let Colonel Nasser realize that he cannot cooperate as he is doing with the Soviet Union and at the same time enjoy most-favored-nation treatment from the United States.”⁴⁵⁷

John Foster Dulles, USAs utenriksminister, mars 1956.

En urovekkende beskjed fra statsminister Eden til president Eisenhower ble overlevert 15.mars 1956. Eden hevdet å inneha autentisk informasjon fra en konferanse i Kairo som sluttet 30.januar 1956. Konferansens deltagere var egyptiske ambassadører og ministre for de arabiske landene. På konferansen var Egypts fremtidige regionspolitikk diskutert og bestemt. Beskjeden var som følger:⁴⁵⁸

Egyptys mål var å etablere De forente arabiske stater bestående av arabiske republikker med Egypt som føderasjonens leder. For å oppnå dette målet, beskrev rapporten, måtte følgende endringer skje i regionen: Statsminister Nuri i Irak måtte fjernes fra makten og Bagdad-pakten måtte avskaffes. I tillegg måtte alle monarkier i regionen, inkludert i Nord-Afrika, styrtes og republikker etableres i stedet. På sikt gjaldt dette også Saudi Arabia, hevdet rapporten. Men inntil videre trengte Egypt Saudi Arabias støtte mot Irak og Jordan. Til sist hevdet rapporten at dette egyptiske målet hadde Sovjetunionens støtte. Sovjetiske ”teknikere” skulle hjelpe til med å organisere en etterretningstjeneste i hele den arabiske verden som skulle jobbe for etableringen av De forente arabiske stater.⁴⁵⁹

---

⁴⁵⁶ Touval, *The Peace Brokers: Mediators in the Arab-Israeli Conflict, 1948-1979*, s.133.

⁴⁵⁷ Memorandum av samtale fra Dulles til Eisenhower, 28.mars 1956, *FRUS 1955-1957*, 15: 419

⁴⁵⁸ Beskjed fra statsminister Eden til president Eisenhower, 15.mars 1956, *FRUS 1955-1957*, 15: 364

⁴⁵⁹ Beskjed fra statsminister Eden til president Eisenhower, 15.mars 1956, *FRUS 1955-1957*, 15: 364

Eisenhowers og Edens respons signaliserte en politisk endring som allerede var på gang. Egypt kunne ikke lenger stoles på. Vesten måtte ta en helt ny politisk linje overfor Nasser. I mars godkjente Eisenhower Omega-initiativet, en plan som skulle konfrontere Egypt med tøffere krav enn tidligere. Egypt skulle ikke lenger bli behandlet som “det viktigste landet” i regionen. Nasser økende ambisjoner begynte å bli oppfattet som et problem. Nasser oppførte seg som om han kunne få både i pose og sekk, mente amerikanerne.⁴⁶⁰ Dette måtte få konsekvenser. Britene og amerikanerne skulle som respons styrke Bagdad-pakten. I tillegg skulle kong Saud i Saudi Arabia bli informert om Nassers egentlige hensikter. Dette skulle ikke bare vende kong Saud bort fra Nasser og Egypt, men i tillegg knytte ham sterkere til Vesten. Saudi Arabia skulle bli landet som var nøkkelen mot sovjetisk innflytelse i regionen.⁴⁶¹ USA oppfordret Canada og Frankrike til å selge mer våpen til Israel.⁴⁶² Den nye amerikanske og britiske planen var å isolere Egypt.⁴⁶³

De siste initiativene

”This is a mission of bad will”.⁴⁶⁴

David Ben-Gurion, Israels statsminister, april-mai 1956.

Etter at USA og Storbritannia ikke lenger var interessert i å promotere flere fredsinitiativ, ble FN igjen aktuell som fredsforhandler. Amerikanerne skulle heller bruke FN for å oppnå sine mål. Dulles foreslo at FN skulle sende en megler. 5.april 1956 ble FNs generalsekretær Dag Hammarskjöld satt til oppgaven å megle mellom Israel og Egypt. President Eisenhower ga ham sin fulle støtte. Målsetningen med Hammarskjölds megling var å forhindre at det brøt ut krig mellom Egypt og Israel. Målsetningen var igjen redusert. Andersons oppdrag hadde vært å prøve og få til en løsning på konflikten mellom Egypt og Israel.⁴⁶⁵ Hammarskjöld hadde tre turer til Midtøsten, i januar, april og juli, hvor han hadde møter med Ben-Gurion og Nasser. Både Egypt og Israel hadde mobilisert tropper på grensene, noe som brøt med

---

⁴⁶⁰ Memorandum av samtale, 30. mars 1956, *FRUS 1955-1957*, 15:431

⁴⁶¹ Memorandum av samtale, 1. april 1956, *FRUS 1955-1957*, 15:436

⁴⁶² Canada gjorde ikke dette, men Frankrike sendte mer våpen. Kyle, *Suez: Britain's End of Empire in the Middle East*, s.99-100.

⁴⁶³ Memorandum av samtale fra Dulles til Eisenhower, 28.mars 1956, *FRUS 1955-1957*, 15: 419-421

⁴⁶⁴ Ben-Gurion sitert i Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.191.

⁴⁶⁵ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.158.

våpenstillstandsavtalen fra 1949. Ingen ville ta det første skrittet med å trekke disse troppene tilbake før den andre gjorde det. Det var en fullstendig fastlåst situasjon.⁴⁶⁶

I april ble situasjonen på grensen forverret. Både Egypt og Israel styrket sine tropper langs grensen, noe som førte til en ytterligere uro og nervøsitet. Etter et egyptisk angrep på en israelsk patrulje bombarderte Israel Gaza. Resultatet var 56 døde og 103 sårede. Nasser svarte med å sende flere hundre palestinske frivillige, *fedayeen*, inn til Israel. Ti israelere døde og 38 ble såret, inkludert flere skolebarn. Nasser, som tidligere hadde forsøkt å forhindre angrep inn i Israel, hadde nå bestemt seg for å slå tilbake mot Israel med det våpenet han hadde uten å måtte gå i full krig: Palestinere som ville kjempe for å få sitt land tilbake.⁴⁶⁷ Nasser ønsket ikke en krig, men måtte svare på Israels angrep for å vise Ben-Gurion at Egypt ikke lot seg knekke. Den amerikanske ambassadøren i Kairo, Byroade, prøvde å overbevise Nasser om at han ikke behøvde å sende flere *fedayeen*. Den arabiske verden hadde skjønt at Egypt ikke lot seg angripe. Dette var heller ikke hensikten, argumenterte Nasser, det var ikke en politisk vurdering å sende inn de palestinske frivillige. Det var kun for å vise Israel at Egypt ville svare med samme mynt dersom Israel fortatte sine angrep inn i Egypt. For hver egypter som ble drept skulle også en israeler drepes.⁴⁶⁸

Revolusjonsrådet kritiserte Nasser for å ha vært for imøtekommende overfor Hammarskjöld. Dette førte til at Nasser, mot slutten av april, tok en hardere linje i diskusjonene han hadde med Hammarskjöld.⁴⁶⁹ Nasser ønsket ikke å samarbeide.⁴⁷⁰ Før dette hadde Hammarskjöld allerede gjort seg sine tanker om Nasser. Han sammenlignet Nasser med en mer intelligent nazi-offiser som var mistenksom mot alle, i motsetning til utenriksminister Fawzi, som høstet mange godord fra generalsekretæren.⁴⁷¹ Ben-Gurion var også lite samarbeidsvillig. Mot slutten av juni, etter at FN insisterte at parten som hevdet å være offeret i en hendelse ikke hadde rett til å skyte tilbake over våpenstillstandsgrensene eller organisere hevningangrep, gjorde Ben-Gurion det klart at Israel ikke kunne stå på sidelinjen mens landets folk ble drept.⁴⁷²

---

⁴⁶⁶ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.191.; Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.158.; Dulles til Den amerikanske ambassaden i Egypt, 9.april 1956, *FRUS 1955-1957*, 15: 502-503

⁴⁶⁷ Byroade til Utenriksdepartementet, 9.april 1956, *FRUS 1955-1957*, 15:498-499

⁴⁶⁸ Byroade til Utenriksdepartementet, 9.april 1956, *FRUS 1955-1957*, 15:499; Byroade til Utenriksdepartementet, 9.april 1956, *FRUS 1955-1957*, 15:498-500; Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.191.

⁴⁶⁹ Byroade til Utenriksdepartementet, 24.april 1956, *FRUS 1955-1956*, 15: 574

⁴⁷⁰ Hahn, *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*, s.191.

⁴⁷¹ Kyle, *Suez: Britain's End of Empire in the Middle East*, s.106.

⁴⁷² Kyle, *Suez: Britain's End of Empire in the Middle East*, s.107-08.

I juli dro likevel Hammarskjöld tilbake til Jerusalem for å diskutere et mulig fremtidig fredsinitiativ fra utenriksminister Fawzi med Ben-Gurion. Fawzi fremla i starten av juli et forslag til en struktur og gjennomføring av forhandlinger med Israel. Han la vekt på at dette ikke var et formelt initiativ, men en ”chat” om muligheten for et fredsinitiativ.⁴⁷³ I tillegg la forslaget ikke opp til forhandlinger om problemer i regionen, men spesifikt om det tidligere mandatområdet Palestina. Fawzi utelukket slik diskusjon om Suezkanalen. Forslaget var i overensstemmelse med Nassers ønsker, informerte Fawzi. Han foreslo en todelt gjennomføring av forhandlinger med Israel. Først skulle gapet mellom Egypt og Israel kartlegges. Deretter skulle det utvikles et forslag på løsning på bakgrunn av kartleggingen.⁴⁷⁴

Første skritt, kartleggingen, kunne utføres av Hammarskjöld, foreslo Fawzi. Men når dette var gjort, var Hammarskjölds bidrag over. Han hadde ikke nok autoritet til også å gjennomføre neste skritt, som skulle være et konkret forslag på en løsning. Enten kunne Frankrike, Storbritannia eller USA involveres, eller så kunne en blanding av land som ennå ikke var like involvert i regionen, ta ansvar for dette skrittet. Egypt skulle ta ansvar for å konsultere de andre arabiske statene. Resultatet fra disse forhandlingene skulle nedtegnes i en FN resolusjon som skulle erstatte resolusjonene fra 1947 og 1948.⁴⁷⁵

Fawzis forslag ble møtt med skepsis i USA. Selv om amerikanerne var positive til ethvert forsøk på bedre forholdet mellom Egypt og Israel, var de skeptiske til Egypts hensikter. Amerikansk støtte til et slikt forslag ville gå imot USAs nye politikk i regionen som var å redusere Egypts påvirkningskraft. Det var også fryktet at Sovjetunionen var involvert og informert om Fawzis forslag. Det ville vært typisk for egypterne å antyde om en mulig fred med Israel for å få Vestens støtte, hevdet amerikanerne.⁴⁷⁶ Mens i realiteten, fortsatte amerikanerne, var dette ren taktikk. Egypt ønsket ikke fred, men brukte ideen for å kjøpe tid for et styrket egyptisk-sovjetisk samarbeid. Fawzi, derimot, nektet for at Sovjetunionen hadde noe som helt med hans forslag om fredsforhandlinger med Israel å gjøre.⁴⁷⁷ Selv om både britene og amerikanerne var skeptiske til Egypts hensikter ville de heller ikke være grunnen til

---

⁴⁷³ Memorandum fra Russel til Utenriksminister, 9.juli 1956, *FRUS 1955-1957*, 15:791

⁴⁷⁴ Memorandum fra Russel til Utenriksminister, 9.juli 1956, *FRUS 1955-1957*, 15: 789-792; Kyle, *Suez: Britain's End of Empire in the Middle East*, s.108.

⁴⁷⁵ Det står ikke spesifisert hvilke, men antageligvis menes Resolusjon 181 (delingsplanen) fra 1947 og Resolusjon 194 (Hvor palestinske flyktninger gis rettigheten til å reise hjem); Memorandum fra Russel til Utenriksminister, 9.juli 1956, *FRUS 1955-1957*, 15: 789-792

⁴⁷⁶ Memorandum fra Allen til Utenriksminister, 10.juli 1956, *FRUS 1955-1957*, 15:801

⁴⁷⁷ Memorandum fra Russel til Utenriksminister, 9.juli 1956, *FRUS 1955-1957*, 15: 791

at Fawzis forslag ikke ble forsøkt gjennomført. De gikk derfor sammen om å støtte forslaget. ”Egypt skal ikke få gleden å legge skylden på oss dersom forslaget feiler”, var de enige om.⁴⁷⁸

Heller ikke dette forslaget ble et noe av. Egypt var opptatt med andre ting enn fred med Israel. I juni 1956 var det valg i Egypt. Folket skulle stemme over den nye grunnloven som var lovet etter revolusjonen i 1952. Denne nye grunnloven var den første grunnloven i Egypt hvor det stod at Egypt var et arabisk land og en del av en arabisk nasjon. Revolusjonsrådet ble avskaffet, og Nasser ble den valgte president med 99,9 prosent av stemmene.⁴⁷⁹ I desember 1955 hadde USA og Storbritannia godkjent et lån til å bygge Aswandammen. Men det fulgte med en rekke krav til dette lånet som Nasser tolket som et forsøk på å kontrollere Egypts økonomi. I tillegg krevde amerikanerne at Egypt brøt all kontakt med Sovjetunionen, noe som også inkluderte å bryte våpenavtalen. Nasser måtte også ”exercise his leadership in the Middle East and conclude peace between the Arabs and the Israelis.”⁴⁸⁰

Opptakten til krig

En løsning mellom Egypt og Israel hadde ikke kommet i stand. Og våpnene fra Sovjetunionen begynte å ankomme Egypt. Operasjon Omega indikerte en snuoperasjon i amerikansk og britisk politikk overfor Egypt. Nasser var ikke lenger mannen å stole på eller den Vesten skulle samarbeide med for å skape fred i regionen. Og da Egypt i tillegg anerkjente kommunistregimet i Kina, rant begeret over.⁴⁸¹

Amerikanerne trakk den økonomiske støtten til Aswandammen 18. juli 1956. Nassers respons var at han, 26. juli 1956, nasjonaliserte Suezkanalen. Han annonserte at inntektene fra kanalen skulle gå til utviklingsprosjektene som Vesten nektet å støtte. Nasser tilbød økonomisk kompensasjon til Suezkanalselskapet, men nektet å gi slipp på egyptisk herredømme og

---

⁴⁷⁸ Memorandum av en samtale mellom First Secretary of the British Embassy (Morris) og the Deputy Director of the Office of Near Eastern Affairs (Burdett), 14. juli 1956, *FRUS 1955-1957*, 15: 838; Memorandum fra Allen til Utenriksminister, 10. juli 1956, *FRUS 1955-1957*, 15:800-802; Staff Paper Prepared in the Bureau of Near Eastern, south Asian, and African Affairs, ikke datert, *FRUS 1955-1957*, 15:815-816

⁴⁷⁹ Goldschmidt, *Modern Egypt: The Formation of a Nation-State*, s.127.

⁴⁸⁰ Heikal, *Nasser: The Cairo Documents*, s.69.; Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.302.

⁴⁸¹ Goldschmidt, *Modern Egypt: The Formation of a Nation-State*, s.122.; Amerikanerne så anerkjennelsen av Kina som et tegn på Egypts tilnærming den sovjetiske siden i den kalde krigen. Nasser anerkjente kommunistkina fordi han hadde hørt fra Egypts etterretningstjeneste at Eden hadde foreslått en FN våpenembargo i Midtøsten til Sovjetunionen. Nasser mente at Sovjetunionen ikke kunne si imot dette forslaget. Han anerkjente kommunist-Kina for å sikre at han eventuelt kunne kjøpe våpen derifra. Men Eden hadde bare foreslått til Sovjetunionen en tilbakeholdenhet i våpensalg til Midtøsten. Dessuten, en våpenembargo som ville hindre for britisk våpensalg til medlemslandene i Bagdad-pakten var ikke sannsynlig. Trevelyan, *The Middle East in Revolution*, s.34.

suverenitet over kanalen. Og til Storbritannias høylytte protester klarte de egyptiske teknikerne å opprettholde driften av kanalen.⁴⁸²

Den arabiske verden jublet. Ikke bare hadde Nasser posisjonert Egypt inn mot den arabiske verden i den nye grunnloven måneden før, men han hadde også nasjonalisert kanalen som var sett på som en vestlig utnyttelse av Egypt. Egypt lederrolle i regionen var ytterligere styrket. Selv om problemene på grensen til Israel vedvarte og Israel fremdeles var en trussel, så var Egypts posisjon sikret. Egypt trengte ikke lenger å søke samme velvilje fra Vesten for verken militær eller økonomisk assistanse som tidligere. To av de sterkeste insentivene for Egypt å gå i forhandling med Israel var svekket. Egypt hadde beholdt sin selvstendighet og oppnådd det landet ønsket.⁴⁸³

Nasjonaliseringen ble derimot mottatt svært negativt i Vesten. Det var forsøk på å løse konflikten på diplomatisk vis. Men samtidig som forhandlingene pågikk, gikk Frankrike, Storbritannia og Israel sammen, i all hemmelighet, og planla et militært angrep på Egypt. Alle tre landene hadde et brennende ønske om å styrte den egyptiske presidenten. 29.oktober 1956 angrep Israel Sinai. Og, som de tre nasjonene hadde avtalt på forhånd, angrep britiske og franske styrker Suez få dager senere. Suez-krigen var i gang.⁴⁸⁴

---

⁴⁸² Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.302.

⁴⁸³ Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.302.; Heikal, *Nasser: The Cairo Documents*, s.69-70.

⁴⁸⁴ Cleveland, *A History of the Modern Middle East*, s.302-03.; Goldschmidt, *Modern Egypt: The Formation of a Nation-State*, s.120-29.

Kapittel 7

KONKLUSJON

Israel var den klare vinner i den arabisk-israelske krigen i 1948. Proklameringsen av Israel som en selvstendig stat og det arabiske nederlaget var et sjokk for de arabiske landene. Det ydmykende nederlaget gjorde det umulig for dem å stå frem offentlig og gjøre en avtale med fienden, Israel. FN, under meglere Ralph Bunche, hadde riktignok klart å megle frem til fire våpenstillstandsavtaler, men noen fredsløsning var ikke i sikte. I stedet sementerte en "arabisk enhet" seg rundt forakten for det Israel stod for. I all hemmelighet derimot, utviklet Egypt og Israel en dialog. Egypts ledere skjønnte tidlig at Israel var kommet for å bli og det var derfor viktig at det fantes kommunikasjon. I Israel ble det tidlig forstått at Egypt var det arabiske landet som det var viktigst å skape et godt forhold til hvis man ville få til noen større politisk løsning. Dette var også noe Vesten mente. En løsning mellom Egypt og Israel kunne være et springbrett til en løsning mellom Israel og hele den arabiske verden.

Hvilken rolle spilte Egypt i forsøkene på å få til et fredelig forhold mellom Egypt og Israel fra 1949 og frem til 1956? Hvorfor ble Egypt ansett som å ha en nøkkelrolle i fredsdiplomati i Midtøsten?

Egyptys innenrikspolitiske forhold

Det egyptiske lederskapet ble sterkt kritisert i Egypt for å ha sendt soldater ut i en krig de umulig kunne vinne. Soldatene var ikke godt nok rustet, og de var dårlig organisert. Selv om Israel var fienden soldatene kjempet mot, var sinnet etter krigen også sterkt rettet mot Egypts dårlige lederskap. Det var tross alt denne makteliten som hadde ledet de egyptiske styrkene inn i en krig de ikke var forberedt på. Kritikken styrket opposisjonen og den frustrasjonen som var i sterk vekst. Stadige allianse- og regjeringsskifter, samt massiv korrupsjon og det som ble oppfattet som et underdanig forhold til Storbritannia bidro til denne misnøyen. Lederskapet i Egypt måtte trå forsiktig for ikke ytterligere å miste maktgrunnlag og respekt blant sin egen befolkning. Samtidig viste makteliten, som både var en politisk så vel som en økonomisk makt, liten interesse for å endre situasjonen. De nøt godt av de store økonomiske forskjellene som eksisterte i Egypt. Britenes tilstedeværelse var med på å forsterke befolkningens misnøye. De fleste i Egypt mente at britene var en okkupant som hindret

Egyptis utvikling. Dette kom klarest frem ved Suez, hvor britene, sammen med franskmennene, styrte det som kunne være en av Egyptis største inntekstkilder; kanalen. I tillegg hadde britene sin største militære base nettopp ved kanalen. Samfunnslivet i Egypt var preget av kaos.

Samtidig hadde kong Faruk hemmelige dialoger med Israel.⁴⁸⁵ Hadde disse blitt offentliggjort, ville det betydd hans politiske død og Egyptis samfunnsliv ville gått fra kaos til katastrofe. Kong Faruk var vel vitende om situasjonen han var i. Muligens var det derfor han ønsket at det fantes en dialog. Kongen trengte, om ikke annet, en rolig grensesituasjon mot Israel. I tillegg ønsket han å demme opp for en eventuell aggresjon mot Israel og på denne måten forhindre at opposisjonen i landet skulle komme ut av kontroll. Om han ikke kunne kontrollere opposisjonen, så kunne han i hvert fall forsøke å kontrollere de forhold som de kritiserte ham for. Noen fredsavtale, derimot, var Egypt ikke klar for.

Etter revolusjonen i 1952 ble den tidligere makteliten avsatt av en gruppe kjent som De unge offiserene. Egypt skulle bygges opp og det ble fokusert på innenrikspolitiske spørsmål. Landets nye leder, Naguib, ønsket å dempe, slik kong Faruk også hadde gjort, Israel-forakten som eksisterte i Egypt.⁴⁸⁶ Israel mente dette var en god utvikling. Det hadde ikke blitt noen løsning mellom Israel og det tidligere egyptiske styret, og Israel hadde tro på at en utskiftning av lederskapet ville endre alt. Men Revolusjonsrådet stod overfor akkurat de samme problemene som kong Faruk hadde hatt og var derfor ikke i stand til å ta skritt nærmere Israel.

De nye lederne i Egypt, på samme måte som de tidligere lederne, måtte balansere Egyptis offentlige forrækt mot Israel med en pragmatisk politikk basert på hemmelig dialog. Dialogene i 1952 og 1953 lignet mye på de som hadde vært under Faruk. Egypt uttrykte at landet ønsket en fredlig relasjon med Israel, men på grunn av Egyptis interne situasjon, i tillegg til den regionale, kunne ikke en løsning finne sted. Og ikke minst, britene måtte først trekkes ut av landet.⁴⁸⁷

En fredsløsning med Israel var ikke Egyptis hensikt med dialogene. Revolusjonsrådets hensikt var først og fremst å stabilisere samfunnsforholdet innad i Egypt. Som en del av dette måtte også de britiske soldatene trekkes ut av landet og på sikt kunne en løsning med Israel finne sted. Et sterkt Egypt derimot, var ikke noe Israel ønsket, noe Ben-Gurion påpekte i 1953 etter

---

⁴⁸⁵ Se kapittel 3

⁴⁸⁶ Se kapittel 4

⁴⁸⁷ Se kapittel 4 og kapittel 5

Crossmans samtaler med Nasser.⁴⁸⁸ For Egypt var det kun aktuelt å forhandle som en sterk aktør. Med andre ord, selv om begge parter ønsket dialog, så ønsket de den på vidt forskjellige premisser.

Etter Bagdad-pakten og Gaza-angrepet i februar 1955 var situasjonen mellom Egypt og Israel sterkt svekket. Egypt var militært ydmyket samtidig som landet fryktet isolering fra regionen. Den offentlige misnøyen med Israel ble forsterket, noe som svekket de hemmelige dialogene.⁴⁸⁹ I tillegg ble kjøp av våpen den viktigste politiske prioriteringen for Egypt. Og selv om det ble antydnet at en løsning med Israel kunne være et alternativ til store våpenkjøp, var dette lite trolig. Våpen var det viktigste. Før angrepet mot Gaza hadde Egypts ledere ført en aktiv grensepolitikk for å forhindre angrep inn mot Israel, selv om Israel hadde gjort det motsatte. Dette ble endret etter Gaza-angrepet. Fra da av kom Egypts styre til å støtte geriljalede angrep inn på israelsk territorium.

Etter at våpenavtalen mellom Egypt og Sovjetunionen ble offentliggjort i september 1955 fikk Nasser tilbake noe av den militære prestisjen som landet mistet etter Gaza-angrepet.⁴⁹⁰ Men våpenavtalen betydde også at det ble mindre aktuelt for Israel å forhandle om en mulig løsning med Egypt. Det var uaktuelt for Israel å gå inn i forhandlinger som en svakere aktør. I tillegg hadde lederne i Israel mistet all tillitt til de egyptiske lederne. Egypts nasjonalisering av Suezkanalen var siste dråpen som fikk begeret til å renne over. Egypt hadde styrket sin posisjon i regionen, og Nasser hadde styrket sin posisjon i Egypt. Sett fra et egyptisk synspunkt hadde Nasser kommet i en situasjon som tilsynelatende var fordelaktig og muliggjorde en løsning med Israel. Tidligere hadde Egypts ledere verken makt eller styrke til å kunne gjennomført noe lignende. Med nasjonaliseringen, derimot, så det ut som Nassers prosjekt nærmet seg fullendelse. Den gamle makteliten var borte, et militærstyre hadde stabilisert makten, og Nasser ble hyllet som Egypts leder. Han hadde befolkningen på sin side. I tillegg var britene ute av landet og en våpenavtale var avtalt med Sovjetunionen. Og viktigst av alt, Suezkanalen, det siste symbol på imperialismen i Egypt, hadde endelig kommet i Egypts egne hender. Alle de tidlige problemene som hindret Egypt fra å kunne gå inn i forhandlinger med Israel syntes løst – for Egypt. Men selv om situasjonen var fordelsaktig for en løsning fra Egypts side, betydde ikke det at Israel ville gått med på forhandlinger. Bildet

---

⁴⁸⁸ Se kapittel 4

⁴⁸⁹ Se kapittel 5 og kapittel 6

⁴⁹⁰ Se kapittel 6

var også mer komplekst enn at Egypt alene kunne veie sine prioriteringer overfor Israel. ”Den arabiske enhet” og det arabiske maktspeillet gjorde det mye mer komplisert.

”Den arabiske enhet”

Den Israel-fiendtlige holdningen, som de arabiske statene var med på og oppfordre til, ble en ond spiral. Alle de arabiske landene var med på denne negative holdningen. Men egentlig fantes det ikke én felles arabisk holdning. Offentlig retorikk var bare en side av saken.

Dialoger i de lukkede rom viste derimot at ”enheten” i realiteten var preget av et regionalt maktspill. Forakten mot Israel var noe landene kunnes enes om. Dermed ble Israel og uretten Israel gjorde mot ”de arabiske brødre” et argument de arabiske landene brukte mot hverandre. I stedet for å vise et genuint ønske om å få til en løsning for de palestinske fryktningene, eksempelvis, ble det i stedet tydelig at alle de arabiske landenes egentlige intensjoner var politiske egeninteresser. Disse interessene ble bare forsøkt skjult under banneret ”Palestina for palestinere” og ”den arabiske enhet”.

Denne onde spiralen førte til at forhandlinger med Israel måtte holdes strengt hemmelig. Den arabiske ligas forbud i 1950 mot bilaterale forhold med Israel forsterket, og forlenget, denne holdningen. Forbudet viste at de arabiske landene fryktet at forhandlinger med Israel kunne forstyrre det arabiske maktforholdet i regionen. Den arabiske liga var et politisk redskap som Egypt brukte for å hevde landets lederrolle. Da det kom frem at kong Abdullah av Jordan var i forhandlinger med Israel, fryktet kong Faruk i Egypt at dette kunne styrke Jordans maktgrunnlag på bekostning av Egypts. Derfor var det viktig for Egypt å få vedtatt resolusjonen i Den arabiske liga i 1950. Ikke bare for å slå fast et poeng overfor Israel, men også for å slå ned på Jordans mulige klatring oppover maktstigen i regionen. Dette viste at Egypt selv var delaktig i å sementere den anti-israelske holdningen i regionen som gjorde forhandling og dialog med Israel vanskeligere.⁴⁹¹

Den arabiske ”enhetspolitikken” overfor Israel hindret ikke de hemmelige dialogene. Den hindret imidlertid for en fredsløsning. Det måtte ikke komme frem at Egypt hadde initiert dialog med Israel. Og dersom forhandlinger skulle finne sted måtte Egypt få noe igjen for dette. Egypt kunne ikke fremstå som en svak forhandlingspartner i sine arabiske brødres øyne. Derfor var det viktig for Egypt at landet måtte, *på forhånd*, få en garanti fra Israel om hva

---

⁴⁹¹ Se kapittel 2 og kapittel 3

som skulle diskuteres. Egypts ledere måtte sette kravet for å fremstå som sterke og for at de, dersom et forhandlingsresultat skulle bli kjent, skulle kunne argumentere og forsvare overfor regionen at de var i forhandlinger med Israel. Negevørkenen var et slikt tema. Egypt ønsket Negev for å gjenetablere en landegrense mellom Egypt og den arabiske verden. For Israel derimot, var det uaktuelt å vurdere å gi fra seg land. Selv om det å diskutere Negev var noe annet enn å godkjenne å gi fra seg Negev, nektet Israel et slikt forhandlingskrav. Egypt var selv skyldig dette da Gaza-planen ble diskutert i 1949.⁴⁹² Egypt nektet å diskutere å gi fra seg Gazastripen på lik linje som Israel nektet å diskutere å gi fra seg land i Negev. For Egypt sin del kan det diskuteres om den offentlige betydning av å forhandle til seg Negev var viktigere enn selve området. Egypt måtte stå igjen, etter endt forhandlinger, med noe å vise til, noe landet hadde ”vunnet” fra fienden. Kun slik kunne forhandlinger forsvares. Stolthet og rykte var essensielle faktorer.

Like etter revolusjonen i 1952 ble ikke ”den arabiske enheten” like mye nevnt som et kriterium eller argument i de hemmelige dialogene med Israel. Egypt var temmelig trygg på landets posisjon i regionen. I tillegg fikk innenrikspolitiske prioriteringer forrang. Dette endret seg drastisk etter Bagdad-pakten og Gaza-angrepet i februar 1955. Nasser var ved makten, og han tok tydeligere skritt for å poengtere Egypts lederrolle. Han hadde før signeringen av Bagdad-pakten forsøkt å bruke Den arabiske liga, slik Egypts ledere hadde gjort i 1950, for å få ligaens støtte mot Iraks potensielle deltagelse i pakten. Dette hadde han ikke lyktes med. Egypt kunne ikke lenger bruke Den arabiske liga til egne utenrikspolitiske behov.⁴⁹³ Etter signeringen av Bagdad-pakten, som Nasser tok som et slag mot Egypts sentrale lederrolle i regionen, tok han derfor tydeligere skritt for å knytte Egypt opp mot den arabiske verden. Nassers frykt ble ytterligere forsterket etter Israels angrep på Gaza. Derfor kommer det et tydeligere skille etter februar 1955. Igjen var ”den arabiske enheten” et sentralt tema. Nasser kunne ikke gå til forhandlinger uten en ”generell arabisk aksept” for dette.⁴⁹⁴ En generell arabisk aksept var ikke mulig å få til, nettopp fordi det ikke fantes en generell arabisk enhet. Det fantes en generell arabisk offentlig forrækt mot Israel, men ikke mer. Nasser var fullstendig klar over dette. Han var tross alt en stor spiller i de hemmelige dialogene med Israel. I tillegg var han en stor spiller i det arabiske maktspelet.

---

⁴⁹² Se kapittel 3

⁴⁹³ Se kapittel 5

⁴⁹⁴ Se kapittel 6

Prioriteringer og taktikk

Like etter revolusjonen i 1952 advarte amerikanerne at Israel måtte være forsiktige med å presse det nye egyptiske styret til fredsforhandlinger. Ben-Gurions tale 18.august, 27 dager etter revolusjonen, var ett av mange israelske skritt som viser Israels utålmodighet. Ben-Gurion talte offentlig om at det ikke fantes noe grunnlag for stridigheter mellom Egypt og Israel.⁴⁹⁵ En slik uttalelse betydde at Ben-Gurion beveget seg ut på et politisk minefelt. Revolusjonsrådet hadde ennå ikke konsolidert makten i landet. Hvordan kunne Ben-Gurion ha trodd at de likevel kunne forsvare, og ha tyngde nok til, å opprette et offentlig forhold til Israel? Også etter at Nasser hadde konsolidert makten i landet var dette utenkelig. I brevet fra Sharett i 1954 ønsket Sharett at Nasser skulle oppfordre regionen til fred.⁴⁹⁶ Dette kan ha vært en av årsakene til at Nasser avlyste det direkte møtet med Sharett. Nasser følte muligens at presset ble for stort om offentlighet rundt samtalen. Det var svært viktig at en dialog med Israel ble holdt hemmelig.

Israelsk press om offentlighet var en ting, israelsk press om fremgang var et annet. Det var dette de to amerikanske diplomatene Russel og Hart advarte israelerne mot i april 1954.⁴⁹⁷ Egypt hadde godkjent et møte på militært nivå representert av den egyptiske seniorobersten Riad. Den forverrede situasjonen langs grensen skulle diskuteres. Israel ville mer og ønsket også å se på muligheten for en ”over all peace”.⁴⁹⁸ Aktørene var overhodet ikke i nærheten av å ønske å møte hverandres krav. Israel hevdet at Egypt kun kom med tomme ord uten handling. Men selv gjorde Israel akkurat det samme. Det er helt usannsynlig at Egypt kunne gått med på et direkte møte om en ”over all peace”. Det er også helt usannsynlig at Israel ikke var klar over dette. Helt siden de hemmelige samtalen mellom al-Mun'im og Sasson i 1949 og opp til Nasser og Sharett i 1956 poengterte Egypt at landet ikke hadde aggressive intensjoner mot Israel, men at tiden ikke var inne for fredsforhandlinger.

Tiden var heller ikke inne før britene hadde trukket sine styrker ut av Egypt. Publiseringen av denne avtalen skapte håp om at Egypt kunne fokusere på å finne en løsning med Israel.⁴⁹⁹ Israel svekket dette håpet ved å sende spioner inn i Egypt sommer 1954. I tillegg kom *Bat Galim*-episoden i september 1954. Hvordan kunne Israel tro at ved å vise Israels styrke overfor Egypt kunne Egypt akseptere forhandlinger? Den israelske logikken var å forhindre

---

⁴⁹⁵ Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab World*, s.77.

⁴⁹⁶ Se kapittel 5

⁴⁹⁷ Se kapittel 5

⁴⁹⁸ Russel til Utenriksdepartementet, 17. april 1954, *FRUS 1952-1954*, 9,dell: 1517

⁴⁹⁹ Se kapittel 5

en britisk-egyptisk avtale. En fredsløsning med Egypt var ikke like viktig. Israels sikkerhet var mye viktigere. Paradokset var imidlertid at frem til våren 1955 var Israel mer aggressiv enn Egypt i å forverre situasjonen på grensen. Egypts styre hadde en aktiv politikk for å forhindre angrep inn i Israel. Israel bidro selv til å gjøre sitt eget lands sikkerhet forverret. Det synes trolig at Nasser kunne ha prioritert å forbedre Egypts forhold til Israel etter en endt britisk tilstedeværelse nettopp fordi Egypt allerede førte en relativt pragmatisk politikk overfor Israel. Det var derimot Israels egne handlinger og reaksjoner som ødela for at landene kunne gå i forhandling etter den britisk-egyptiske avtalen var signert i oktober 1954.

Israel mente at det egyptiske argumentet om at ”tiden ikke var riktig” var en del av en egyptisk taktikk.⁵⁰⁰ Egypt, hevdet Israel, ønsket ikke fred, men kun de politiske fordelene en vilje til forhandlinger kunne medbringe. Vesten lokket med både militære og økonomiske insentiver dersom Egypt gikk inn i forhandlinger med Israel. Etter at våpenavtalen med Sovjetunionen var annonsert var uthaling av tiden kun en taktikk for først å avvente våpnene, slik at Egypt deretter kunne angripe landet, hevdet Israel.⁵⁰¹ Selv om sistnevnte argument var grunnet i en overdrevet israelsk sikkerhetsfrykt, inneholdt de andre argumentene mer sannhet. En fredsavtale med Israel var ikke en del av den egyptiske planen. På den andre siden så var heller ikke krig en del av den egyptiske planen. Egypt trengte tid for å bygges opp, både politisk, sosialt, militært og økonomisk. Det var klart at Egypt brukte sin villighet for forhandlinger med Israel for å oppnå støtte fra Vesten, både økonomisk og militært. Israel gjorde akkurat det samme. Frem til Gaza-angrepet i februar 1954 viste imidlertid Egypt en større vilje til et fredlig forhold enn det Israel gjorde.⁵⁰²

Egypt hevdet at også Israel spilte et spill.⁵⁰³ På den ene siden hevdet Egypt at Israel initierte forhandlinger for så å arrangere et angrep slik at Egypt skulle trekke seg. På den andre siden hevdet Egypt også at Israel forsøkte å presse Egypt inn i forhandlinger ved bruk av terror. Både Egypt og Israel tok initiativer til forhandlinger for så å trekke seg. I tillegg var ingen av aktørene interessert i å forhandle ut ifra en svakere forhandlingsposisjon.

---

⁵⁰⁰ Se kapittel 4, kapittel 5 og kapittel 6

⁵⁰¹ D.Ben-Gurion til President Eisenhower, 14.februar 1956, *DFPI 1956*, 11: 153-155; Fra israelske ambassade i Washington til the United States Division, 2.mars 1956, *DFPI 1956 Companion Volume*, 11:119-120; D.Ben-Gurion til President Eisenhower, 16. mars 1956, *DFPI 1956*, 11: 260-262

⁵⁰² Se kapittel 5

⁵⁰³ Se kapittel 5

Ben-Gurion sa i begynnelsen av 1956 at det bare kunne bli ”fred mellom likemenn”.⁵⁰⁴ Det var aldri forhandlingsgrunnlag mellom ”likemenn”. Egypt var i utgangspunktet i en betydeligere svakere posisjon enn Israel. Dette var en av grunnene til at Egypt trengte tid før landet kunne gå i forhandlinger. Egypt kunne ikke gå i forhandlinger med svake kort. Søken etter våpen var både en prioritering, men også en del av en strategi i dialogene mellom Egypt og Israel. Ingen av aktørene mente at en løsning kunne erstatte en slik søken da man uansett trengte våpen til egen sikkerhet, men begge aktører ga uttrykk for at ”dersom motparten ga etter for egne premisser ville det ikke være noe problem mellom dem”. Nasser ønsket å styrke Egypts militære kapasitet.⁵⁰⁵ Likevel var Israels blotte eksistens og Gaza-angrepet hovedårsaker til hvorfor våpen ble så viktig for Nasser. Ikke for å angripe Israel eller ta Egypt bort fra Vesten, men for å vise både Vesten, Israel og de arabiske landene at Egypt ikke fant seg i å bli lurt eller utelatt.

Det er klart at Egypts rolle i dialogene og meglingsforsøkene etter februar 1954 var preget av taktikk. Før våpenavtalen deltok Egypt fordi landet ønsket å kjøpe våpen, landet håpet på økonomisk bistand i tillegg til et ønske om å svekke Bagdad-pakten. Etter våpenavtalen håpet Egypt å dempe noe av aggresjonen våpenavtalen medførte og slik fremdeles få økonomisk bistand og forhindre en utvidelse av pakten. Samtidig ønsket Egypt å styrke landets posisjon i regionen. Noe måtte gå på bekostning av dette. En løsning med Israel ble nedprioritert.

Vesten

Det delte israelske-britiske-franske angrepet på Egypt i oktober 1956 viste tydelig to ulike politiske prioriteringer. Vestens kald krigspolitikk og Nassers ikke-allierte politikk ble ansett som uforenelige og skapte grunnlag for mistanker og mistillit. For USA var det utenkelig at Egypt ikke spilte den kalde krigens spill mellom Vesten og Sovjetunionen.⁵⁰⁶ De mente at det ble etterlatt et vakuum da koloniherrne dro fra regionen, noe som ikke kunne fylles av lokale aktører, men kun av globale makter: Enten Sovjetunionen eller USA.

Egypt var ansett som det viktigste landet, både som en alliert i forsvarsstrategien mot Sovjetunionen, men også som en påvirkningskraft overfor de andre arabiske landene. Til Vestens frustrasjon gjorde Egypt det tidlig klart at landet ikke var interessert i en vestlig

---

⁵⁰⁴ (Egen oversettelse) Telegram fra Den amerikanske ambassaden i Israel til Utenriksdepartementet, 10.januar 1956, *FRUS 1955-1957*, 15:17

⁵⁰⁵ Memorandum av samtale Utenriksdepartementet, 17.oktober 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:604-607

⁵⁰⁶ Dawisha, *Egypt*, s.32-33.

forsvarsallianse. For amerikanere var det viktig å knytte et tettere bånd til Egypt på grunn av landets sentralitet. Dette påvirket amerikanernes ønske om å presse landet samtidig som amerikanerne ikke kunne gi opp forsøkene på å alliere Egypt til Vesten. Da Israel klagde Egypts restriksjoner mot israelsk gjennomfart gjennom Suezkanalen til FN i 1951 var denne balansegangen tydelig.⁵⁰⁷ Både amerikanerne og britene stemte for resolusjonen, men de skjønnte tidlig at å presse Egypt til å følge den kunne ødelegge forholdet de hadde til Egypt. Derfor presset de ikke Egypt til å håndheve resolusjonen. Det var langt viktigere å holde muligheten for en allianse åpen, enn at Egypt skulle følge FNs resolusjon om gjennomfart for skip som seilte under israelsk flagg.

Etter Dulles reise til regionen i 1953 skulle det heller satses på en ”nordlig front” i Vestens forsvarsstrategi. En fredsløsning var ikke på dagsorden. Det var fremdeles viktigere å skape et godt amerikansk omdømme for å sikre amerikanske egeninteresser. Selv om amerikanerne ble kontaktet ved flere anledninger i de hemmelige dialogene mellom Egypt og Israel, var det ikke før etter 1954/1955 at Vesten tok initiativ til fredsforhandlinger.⁵⁰⁸ I Alpha-planen var det viktig å ha Egypts støtte til forslaget. Uten Egypt kunne det ikke gjennomføres. Nasser var noe tilbakeholden til å ta dette ansvaret mens utenriksminister Fawzi hevdet at tiden var inne for forhandlinger.⁵⁰⁹ Denne egyptiske tvetydigheten hjalp ikke på amerikanernes og britenes gryende misstenksomhet for hva som egentlig var Egypts hensikter. De arbeidet innenfor en kald krigs kontekst, og det var utenkelig at Egypt ikke også gjorde det, trodde de. Men Egypt handlet ikke ut ifra en kald krigspolitik, men primært ut ifra et ønske om å ivareta egeninteresser og holde Egypt utenfor den kalde krigen og blokkdannelsen.

Krig, fred eller status quo?

Ønsket Egypt fred med Israel? Egypt ønsket et forbedret forhold til Israel, men ikke noen fredsavtale. Frem til februar 1955 hadde Egypt en aktiv politikk for å forhindre at forholdet skulle forverres. Kong Faruk ga beskjed til ”jødene i Lausanne” at Egypt ønsket et fredlig forhold med Israel i juli 1949.⁵¹⁰ I september 1952 gikk samme beskjed opptil flere ganger

---

⁵⁰⁷ Se kapittel 3

⁵⁰⁸ Se kapittel 6

⁵⁰⁹ Telegram fra Den amerikanske ambassaden i Egypt (Byroade) til Utenriksdepartementet, 3.april 1955, *FRUS 1955-1957*, 14:132

⁵¹⁰ Faruk sitert i (egen oversettelse) E. Sasson (Lausanne) til M. Sharett, 1.august 1949, *DFPI 1949 Companion Volume*, 4: 98

gjennom Paris-kanalen.⁵¹¹ Det ble til og med poengtert at Israel ikke måtte høre på propaganda som sa noe annet.⁵¹² I 1953 informerte utenriksminister Fawzi, gjennom Bunche som sendebud, at Egypt ønsket å komme frem til en løsning med Israel.⁵¹³ Paris-kanalen i 1953 ga uttrykk for det samme.⁵¹⁴ Til og med etter spionsaken og *Bat Galim* affæren godtok Nasser direkte samtaler på høyt nivå.⁵¹⁵ De ble ikke noe av, men viste Nassers vilje til å forsøke å forbedre forholdet til Israel.

Egypt skjønte helt fra 1948 at dersom det ble en ny krig, ville det bli en krig Egypt kom til å tape. Men, Egypt ønsket heller ikke fred. En fred ville betydd politisk selvmord. *Status quo* var derimot mer attraktivt og mulig, både å strebe etter, men også å forsvare. Egypt ønsket verken krig eller fred med Israel, men en tilstand midt i mellom.

---

⁵¹¹ Se kapittel 4

⁵¹² Davis til Utenriksdepartementet, 17. September 1952, *FRUS 1952-1954*, 9, del1: 1000-1001

⁵¹³ Se kapittel 4

⁵¹⁴ Se kapittel 4

⁵¹⁵ Se kapittel 5

KART

Kart over Midtøsten.⁵¹⁶

Kart over Egypt.⁵¹⁷

⁵¹⁶ Kart hentet fra http://www.lib.utexas.edu/maps/middle_east_and_asia/middle_east98.jpg (oppført: 07.11.10)

⁵¹⁷ Kart hentet fra <http://www.worldmapnow.com/images/2009/11/eg-map1.gif> (oppført: 07.11.10)

United Nations Partition Plan
UN Resolution 181

Rhodes Armistice Line

518

⁵¹⁸ Kart hentet fra <http://www.newjerseysolidarity.org/resources/maps/partitionarmistice.gif> (oppsøkt: 07.11.10)

BIBLIOGRAFI

Sekundærlitteratur

Al-Sayyid Marsot, Afaf Lufti. *A Short History of Modern Egypt* Cambridge: Cambridge University Press, 2004.

Cleveland, William L. *A History of the Modern Middle East*. Boulder, Colo.: Westview, 2000.

Cohen, Raymond. *Culture and Conflict in Egyptian-Israeli Relations: A Dialogue of the Deaf*. Indiana University Press, 1990.

Dawisha, A. I. *Egypt in the Arab World: The Elements of Foreign Policy*. London: Macmillan, 1976.

Dawisha, A. I. *Egypt*. Edited by Avi Shlaim and Yezid Sayigh, *The Cold War and the Middle East*. Oxford: Clarendon, 2003.

Forsythe, David P. *United Nations Peacemaking*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1972.

Goldschmidt, Arthur. *Modern Egypt: The Formation of a Nation-State*. Boulder, Colo.: Westview Press, 2004.

Hahn, Peter L. *Caught in the Middle East: U.S. Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1945-1961*. Chapel Hill, N.C.: University of North Carolina Press, 2004.

Hasou, Tawfig Y. *The Struggle for the Arab World: Egypt's Nasser and the Arab League*. London: KPI, 1985.

Hopwood, Derek. *Egypt: Politics and Society 1945-1990*. London: HarperCollins Academic, 1991.

Ilan, Amitzur. *The Origin of the Arab-Israeli Arms Race: Arms, Embargo, Military Power and Decision in the 1948 Palestine War*. New York: New York University Press, 1995.

Kyle, Keith. *Suez: Britain's End of Empire in the Middle East*. London: Weidenberg and Nicolson Ltd, 2003.

Louis, W. M. Roger, and Roger Owen. *Suez 1956: The Crisis and Its Consequences*. Oxford: Clarendon Press, 1989.

Louis, W. M. Roger. *The Tragedy of the Anglo-Egyptian Settlement of 1954*. Edited by W. M. Roger Louis and Roger Owen, *Suez 1956: The Crisis and Its Consequences*. Oxford: Clarendon Press, 1989.

McNamara, Robert. *Britain, Nasser and the Balance of Power in the Middle East, 1952-1967: From the Egyptian Revolution to the Six-Day War*. London: Frank Cass, 2003.

Morris, Benny. *Israel's Border Wars, 1949-1956: Arab Infiltration, Israeli Retaliation, and the Countdown to the Suez War*. Oxford: Clarendon Press, 1997.

Oren, Michael B. *Origins of the Second Arab-Israeli War: Egypt, Israel and the Great Powers 1952-1956*: Frank Cass & Co ltd., 2005.

Oxford: Clarendon Press, 1988.

Podeh, Elie. *The Quest for Hegemony in the Arab World: The Struggle over the Bagdad Pact*. Leiden: E.J. Brill, 1995.

Shamir, Shimon. *The Collapse of Project Alpha*. Edited by W. M. Roger Louis and Roger Owen, *Suez 1956: The Crisis and Its Consequences*. Oxford: Clarendon Press, 1989

Shlaim, Avi, and Yezid Sayigh. *The Cold War and the Middle East*. Oxford: Clarendon, 2003.

Shlaim, Avi. *Collusion across the Jordan: King Abdullah, the Zionist Movement, and the Partition of Palestine*.

Shlaim, Avi. *The Iron Wall: Israel and the Arab World*. London: Penguin Books, 2000.

Sicker, Martin. *The Middle East in the Twentieth Century*. Westport, Conn.: Praeger, 2001.

Touval, Saadia. *The Peace Brokers: Mediators in the Arab-Israeli Conflict, 1948-1979*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1982.

Vatikiotis, P.J. *The History of Egypt: From Muhammad Ali to Mubarak*. London: Weidenfeld and Nicolson, 1991.

Vikør, Knut S. *Ei Verd Bygd På Islam: Oversikt over Midtaustens Historie*. Oslo: Det Norske Samlaget, 2005.

Waage, Hilde Henriksen. *"Peacemaking Is a Risky Business": Norway's Role in the Peace Process in the Middle East, 1993-96*. Vol. 1/2004, Prio Report. Oslo: International Peace Research Institute, 2004.

Tidligere masteroppgaver

Jensehaugen, Jørgen. "Friendship Reanimated: The Israeli-Transjordanian Armistice Negotiations 1948-1949." Universitetet i Oslo, 2008.

Tiller, Stian Johansen. "Defending the Un Agenda: The Peace Effort of the Palestine Conciliation Commission, 1949-1951." Universitetet i Oslo, 2009.

Memoarer og biografier

Egypt

Heikal, Mohamed *Nasser: The Cairo Documents*. London: New English Library, 1972.

Heikal, Mohamed. *Cutting the Lion's Tail: Suez through Egyptian Eyes*. London: Andre Deutsch, 1986.

Heikal, Mohamed. *Secret Channels: The inside Story of Arab-Israeli Peace Negotiations*. London: Harper Collins, 1996.

Naguib, Mohammed. *Egypt's Destiny*. London: Gollancz, 1955.

Nasser, Gamal Abdel. *Egypt's Liberation: The Philosophy of the Revolution*. Washington D.C.: Public Affairs Press, 1955.

Sadat, Anwar el, and Gamal Abdel Nasser. *Revolt on the Nile*. London: Wingate, 1957.

Israel

Ben-Gurion, David. *My Talks with Arab Leaders*. Jerusalem: Keter Books, 1972.

Rafael, Gideon. *Destination Peace: Three Decades of Israeli Foreign Policy*. New York: Stein and Day, 1981.

USA

Copeland, Miles. *The Game of Nations*. London 1970.

Jackson, Elmore. *Middle East Mission: The Story of a Major Bid for Peace in the Time of Nasser and Ben-Gurion*. New York: Norton & Company, 1983.

Storbritannia

Nutting, Anthony. *Nasser*. London: Constable, 1972.

Nutting, Anthony. *No End of a Lesson: The Story of Suez*. London: Constable, 1967.

Trevelyan, Humphrey. *The Middle East in Revolution*. London: Macmillan, 1970.

Ellers

Azcarate y Florez, Pablo de. *Mission in Palestine 1948-1952*. Washington DC: The Middle East Institute, 1966.

Trykte primærkilder

Avalon Project, Yale (Den arabiske liganes pakt):

http://avalon.law.yale.edu/20th_century/arableag.asp (oppsøkt: 06.11.10)

Avalon Project, Yale (våpenstillstandsavtalen mellom Egypt og Israel):

http://avalon.law.yale.edu/20th_century/arm01.asp (oppsøkt: 06.11.10)

FN (resolusjon 181):

<http://unispal.un.org/unispal.nsf/0/7F0AF2BD897689B785256C330061D253> (oppsøkt: 06.11.10)

FN (resolusjon 194):

<http://unispal.un.org/UNISPAL.NSF/0/C758572B78D1CD0085256BCF0077E51A> (oppsøkt: 06.11.10)

FN (tremaktserklæringen):

<http://unispal.un.org/UNISPAL.NSF/0/3EF2BAA011AD818385256C4C0076E724> (oppsøkt: 06.11.10)

Jewish Virtual Library (Israels selvstendighetserklæring):

http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/Dec_of_Independ.html (oppsøkt: 06.11.10)

Jewish Virtual Library (møter i Den arabiske liga):

<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsourc/Peace/legsess.html> (oppsøkt: 01.11.10)

State of Israel, Ed. Barzilay, Naomi. *Documents on the Foreign Policy of Israel 1954*.
Volume 9. Jerusalem 2004

State of Israel, Ed. Barzilay, Naomi. *Documents on the Foreign Policy of Israel 1954*.
Companion Volume. Volume 9. Jerusalem 2004

State of Israel, Ed. Freundlich, Yehoshua. *Documents on the Foreign Policy of Israel, 1952*.
Volume 7. Jerusalem 1992

State of Israel, Ed. Freundlich, Yehoshua. *Documents on the Foreign Policy of Israel, 1950*.
Volume 5. Jerusalem 1988

State of Israel, Ed. Freundlich, Yehoshua. *Documents on the Foreign Policy of Israel, 1950*.
Companion Volume. Volume 5. Jerusalem 1988

State of Israel, Ed. Freundlich, Yehoshua. *Documents on the Foreign Policy of Israel, 1952*
Companion Volume. Volume 7. Jerusalem 1992

State of Israel, Ed. Gilead, Baruch. Series Ed. Freundlich, Yehoshua. *Documents of Foreign*
Policy of Israel. January-October1956. Companion Volume. Volume 11. Jerusalem 2008.

State of Israel, Ed. Gilead, Baruch. Series Ed. Freundlich, Yehoshua. *Documents of Foreign*
Policy of Israel. January-October1956. Volume 11. Jerusalem 2008.

State of Israel, Ed. Rosenthal, Yemima. *Documents on the Foreign Policy of Israel, 1953*.
Volume 8. Jerusalem 1991

State of Israel, Ed. Rosenthal, Yemima. *Documents on the Foreign Policy of Israel, 1951*.
Volume 6. Jerusalem 1991

State of Israel, Ed. Rosenthal, Yemima. *Documents on the Foreign Policy of Israel, 1951*.
Companion Volume. Volume 6. Jerusalem 1991

State of Israel, Ed. Rosenthal, Yemima. *Documents on the Foreign Policy of Israel, May-*
December 1949. Companion Volume. Volume 4. Jerusalem 1986

State of Israel, Ed. Rosenthal, Yemima. *Documents on the Foreign Policy of Israel, May-December 1949*. Volume 4. Jerusalem 1986

State of Israel, Ed. Rosenthal, Yemima. *Documents on the Foreign Policy of Israel, 1953. Companion Volume*. Volume 8. Jerusalem 1995

United States Department of State, *Foreign relations of the United States, 1949. The Near East, South Asia, and Africa*. Volume VI. Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, 1949

United States Department of State. Glennon, John P., Editor, *Foreign relations of the United States, 1952-1954. The Near and Middle East (in two parts)*. Volume IX, Part 1. Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, 1952-1954

United States Department of State. Glennon, John P., Editor, *Foreign relations of the United States, 1952-1954. The Near and Middle East (in two parts)*. Volume IX, Part 2. Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, 1952-1954

United States Department of State. Glennon, John P., Editor, *Foreign relations of the United States, 1955-1957. Arab-Israeli dispute, 1955*. Volume XIV. Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, 1955-1957

United States Department of State. Glennon, John P., Editor, *Foreign relations of the United States, 1955-1957. Arab-Israeli dispute, January 1-July 26, 1956*. Volume XV. Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, 1955-1957

United States Department of State. Slany, William Z., Editor, *Foreign relations of the United States, 1951. The Near East and Africa*. Volume V. Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, 1951

United States Department of State. Aandahl, Fredrick; Slany, William Z., Editor, *Foreign relations of the United States, 1950. The Near East, South Asia, and Africa*. Volume V. Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, 1950

Aviser/Journaler/Artikler

Abdel-Mageed, Dina. "Fathering Egyptian Nationalism." *Al-Jazeera English* (2008), <http://english.aljazeera.net/focus/arabunity/2008/02/200852518509467595.html>. (oppsøkt: 06.11.10)

Eliassen, Ingeborg. "I Abrahams Hus Er Det Mye Bråk." *Stavanger Aftenblad* (2008), http://www.aftenbladet.no/utenriks/midtostkonflikt/966444/I_Abrahams_hus_er_det_mye_braak.html (oppsøkt: 06.11.10)

Khalil, Nevine. "The Forgotten President." *Al-Ahram Weekly* no. 595 (2002). <http://weekly.ahram.org/2002/595/sc6.htm> (oppsøkt: 06.11.10)

Mountjoy, Alan B. "Egypt's Population Problem." *Transactions and Papers (Institute of British Geographers)*, no. 18 (1952): 121-35. <http://www.jstor.org/stable/621024> (oppsøkt:06.11.10)

Wheeler, Keith. "Egypt's Premier Reveals How He Made Red Arms Deal." *Life* 39, no. 20 (1955), <http://books.google.no/books?id=zVQEAAAAMBAJ&lpg=PA127&ots=a9Ua5BmvZW&dq=egyptian%20soviet%20arms%20deal&pg=PA127#v=onepage&q=egyptian%20soviet%20arms%20deal&f=false> (Oppsøkt: 06.11.10)

Internett

AllGov (*Bureau of Near Eastern, South Asian, and African Affairs*): http://www.allgov.com/Agency/Bureau_of_Near_Eastern_Affairs (oppsøkt: 04.11.10)

BBC (Crossman): http://www.bbc.co.uk/radio4/history/greatlives/dalyell_crossman.shtml (oppsøkt:07.11.10)

Britannica (Nahas Pasha): <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/401766/Mustafa-al-Nahhas-Pasha> (oppsøkt: 05.11.10)

Britannica (Nuqrashi): <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/422575/Mahmud-Fahmi-al-Nuqrashi> (oppsøkt: 05.11.10)

Caplex (Aswandammen): <http://www.caplex.no/Web/ArticleView.aspx?id=9300641>(oppsøkt: 06.11.10)

Caplex (koloni): <http://www.caplex.no/Web/ArticleView.aspx?ID=9318801> (oppsøkt: 06.11.10)

Caplex (protektorat): <http://www.caplex.no/Web/ArticleView.aspx?id=9328628> (oppsøkt: 06.11.10)

CIA Factbook (Egypt): <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/eg.html> (oppsøkt: 06.11.10)

CIA: <https://www.cia.gov/about-cia/index.html> (oppsøkt: 06.11.10)

Egypt's utenriksdepartement (Fawzi): http://www.mfa.gov.eg/mfa_portal/en-gb/about_the_ministry/historicalview/historical_view (oppsøkt:07.11.10)

Guildhall: <http://www.guildhall.cityoflondon.gov.uk/> (oppsøkt: 05.11.10)

Jewish Virtual Library (Bat Galim): <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/glossB.html> (oppsøkt: 07.11.10)

Jewish Virtual Library (Dayan): <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/biography/Dayan.html> (oppsøkt: 05.11.10)

Jewish Virtual Library (Sharett): <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/biography/sharett.html> (oppsøkt 05.11.10)

Kings College London (Sayigh): <http://www.kcl.ac.uk/schools/sspp/ws/people/academic/professors/sayigh/cv.html> (oppsøkt: 05.11.10)

Miami University(Dawisha): <http://www.users.muohio.edu/dawisha/vitae.html> (oppsøkt: 05.11.10)

Middle East Report (Shlaim): http://www.merip.org/mer/mer223/223_shlaim_interview.html (oppsøkt: 05.11.10)

New York Times (Byroade): <http://www.nytimes.com/1994/01/03/obituaries/henry-byroade-80-ambassador-to-egypt-and-5-other-countries.html> (oppsøkt: 05.11.10)

New York Times (Kyle): <http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/obituaries/article1480067.ece> (oppsøkt: 05.11.10)

New York Times (Rafael): <http://www.nytimes.com/1999/02/12/world/gideon-rafael-85-a-founder-of-the-israeli-foreign-ministry.html> (oppsøkt: 05.11.10)

NNDB (G. Lewis Jones): <http://www.nndb.com/people/239/000133837/> (oppsøkt: 07.11.10);

Nobelprisen (Bunche): http://nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/1950/bunche-article.html?print=1 (oppsøkt: 06.11.10)

Store Norske Leksikon (Ben-Gurion): http://www.snl.no/David_Ben-Gurion (oppsøkt: 05.11.10)

Store Norske Leksikon (Den arabiske Liga): http://www.snl.no/Arabiske_liga (oppsøkt: 06.11.10)

Store Norske Leksikon (Disraeli): http://www.snl.no/Benjamin_Disraeli (oppsøkt: 05.11.10)

Store Norske Leksikon (Dulles): http://www.snl.no/John_Foster_Dulles (oppsøkt:05.11.10)

Store Norske Leksikon (Eban): http://www.snl.no/Abba_Eban (oppsøkt: 05.11.10)

Store Norske Leksikon (Eden): http://www.snl.no/Anthony_Sir_Eden (oppsøkt: 05.11.10)

Store Norske Leksikon (Egypt): <http://www.snl.no/Egypt/historie> (oppsøkt: 06.11.10)

Store Norske Leksikon (Eisenhower): http://www.snl.no/Dwight_David_Eisenhower (oppsøkt: 05.11.10)

Store Norske Leksikon (Elat/Eilat): <http://www.snl.no/Elat> (oppsøkt: 06.11.10)

Store Norske Leksikon (Hashemittene): <http://www.snl.no/hashemittene> (oppsøkt: 07.11.10)

Store Norske Leksikon (Heikal): http://www.snl.no/Muhammad_Hassanain_Heikal (oppsøkt: 05.11.10)

Store Norske Leksikon (kong Faruk): http://www.snl.no/Farouk_1 (oppsøkt: 05.11.10)

Store Norske Leksikon (kong Fuad): <http://www.snl.no/Egypt/historie> (oppsøkt: 18.02.10)

Store Norske Leksikon (Naguib): http://www.snl.no/Muhammad_Naguib (oppsøkt: 05.11.10)

Store Norske Leksikon (Nasser): http://www.snl.no/Gamal_Abd_al-Nasser (oppsøkt 05.11.10)

Store Norske Leksikon (Palestina): http://www.snl.no/Palestina_I/nyere_tid (oppsøkt: 06.11.10)

Store Norske Leksikon (Sadat): http://www.snl.no/Muhammad_Anwar_al-Sadat (oppsøkt: 05.11.10)

Store Norske Leksikon (Suezkanalen): <http://www.snl.no/Suezkanalen> (oppsøkt: 06.11.10)

Store Norske Leksikon (Transjordan): <http://www.snl.no/Transjordan> (oppsøkt: 05.11.10)

Store Norske Leksikon (Truman): http://www.snl.no/Harry_S_Truman (oppsøkt: 05.11.10)

The Egyptian Government of Egypt: <http://www.cabinet.gov.eg/Cabinet/Former.aspx> (oppsøkt: 06.11.10)

The Hebrew University in Jerusalem (Podeh): <http://pluto.huji.ac.il/~podeh/> (oppsøkt: 05.11.10)

The Independent (Shuckburgh): <http://www.independent.co.uk/news/people/obituaries--sir-evelyn-shuckburgh-1390127.html> (oppsøkt: 05.11.10)

University of Canterbury (Bercovitch): http://www.canterbury.ac.nz/profiles/staff/people/jacob_bercovitch.shtml (oppsøkt: 05.11.10)

University of Ulster (McNamara): <http://www.ulster.ac.uk/staff/rm.mcnamara.html> (oppsøkt: 05.11.10)

UNRWA (Palestinske flyktninger): <http://www.unrwa.org/etemplate.php?id=86> (oppsøkt: 05.11.10)

US State Government (Policy Planning Staff): <http://www.state.gov/s/p/> (oppsøkt: 05.11.10)

Kart

New Jersey Solidarity (kart fra Passia) (Resolusjon 181 og våpenstillstand): <http://www.newjerseysolidarity.org/resources/maps/partitionarmistice.gif> (oppsøkt: 07.11.10)

University of Texas (Midtøsten-regionen): http://www.lib.utexas.edu/maps/middle_east_and_asia/middle_east98.jpg (oppsøkt: 07.11.10)

World Map Now (Egypt): <http://www.worldmapnow.com/images/2009/11/eg-map1.gif> (oppsøkt: 07.11.10)

Bilder

BBC: http://www.bbc.co.uk/history/british/modern/suez_01.shtml (oppsøkt: 07.11.10)

Egyptian State Information Service: <http://www.sis.gov.eg/VR/nasser/html/public.htm>
(oppsøkt: 07.11.10)

UCLA Library: <http://www.library.ucla.edu/bunche/palestine.html> (oppsøkt: 07.11.10)

Zionism and Israel Information Center: http://www.zionism-israel.com/his/Israel_war_independence_1948_timeline.htm (oppsøkt: 07.11.10)